

למעשה

פרשת וישלח

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

חנה סנש 21111

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

כמו כן המכון מתמחה בעריכה לשונית

פרשת וישלח

שלא להשאיר האב לבדו

משולחן ר' אליהו ברוך פינקל עמ' קמח
 על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה
 אשר על כף הירך עד היום הזה (בראשית
 לב, לג).

בדעת זקנים מבעלי התוס' כתב שזה הוא
 עונש לשבטים על שלא הלכו ללוות את
 אביהם כשחזר לעבור את הנהר בשביל
 פכים קטנים, והשאירו אותו לילך לבדו
 בלא לזיה.

וראוי להתבונן עד כמה גדול החיוב של
 הבנים לסייע לאביהם, והעולם רגיל שדרך
 האב לסייע לילדיו, אבל אנחנו לא נדע עד
 כמה גודל החיוב של הבנים לסייע לאב,
 להיות עמו בכל עת, ובדומה לזה מצינו
 שיעקב נענש במכירת יוסף על שלא כיבד
 את אביו עשרים ושתים שנה, וכבר עמדו
 בזה שהרי יעקב הלך ללבן במצות אביו
 ואמו כדי למצוא שם את זיווגו והרי בזה
 גופא קיים כבוד אב [ועיין מש"נ בזה סוף
 פרשת תולדות]. אולם כנראה התביעה על

יעקב דסוף סוף השאיר את אביו לבד,
 והאב היה זקוק לו כי היה ילד שעשועיו
 להשתעשע עמו בדברי תורה, והשאירו
 לבדו, ועל כך נענש שלא יכל להתשעשע
 עם יוסף בן חכים כ"ב שנה. ומזה נלמד כל
 אחד גודל החיוב בזה, שלא להשאיר את
 האב לבד בשום אופן שבעולם.

שמה נתלכלכתי בחטא האם כל אדם

צריך לחשוש שמה התלכלך בחטא

מה עם כל ההבטחות של חז"ל

משולחן ר' אליהו ברוך פינקל עמ' קמד

קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר
 עשית את עבדך (בראשית לב, יא).

פירש רש"י: נתמעטו זכיותי ע"י החסדים
 והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא שמה
 משהבטחתי נתלכלכתי בחטא ויגרום לי
 להמסר ביד עשו. [ואגב יש לעמוד בדקדוק
 לשון רש"י שמה נתלכלכתי בחטא ואילו
 במדרש הלשון שמה יגרום החטא, ולשון
 זה של נתלכלכתי בחטא יש לפרש ע"ד
 מה שיש דין להתפלל בגוף נקי, ומכל שכן

שיש להתפלל בנשמה נקיה, ומי שנתלכלך בחטא כבר אין נשמתו נקיה].
 וחזינן דאף שהיה ליעקב הבטחה "ושמרתיו בכל אשר תלך והשיבותיך אל האדמה הזאת" וגו', עכ"ז היה ירא שמא קלקל ע"י החטא.
 - וצריך ביאור דא"כ אזדא כל ענין הביטחון, וכל אחד יאמר, ומה יעקב אבינו שהיה בחיר האבות מ"מ חשש שמא הפסיד ההבטחה המפורשת, כל שכן אנחנו שאנו רחוקים מלהיות צדיקים כיעקב, וגם שלא היתה לנו הבטחה מפורשת, ואיך נחיה במדת הבטחון.

ועיין בחזו"א באמונה ובטחון שכתב ד'טעות נושנת נתאזרחה בלב רבים במהות מידת הבטחון' ותו"ד שם שמידת הבטחון אינה לבטוח שיהיה טוב דאין לזה ערובה כלל רק המידה היא להאמין שיש בידו ית' להושיע בכל מצב והדבר תלוי בכל רגע ורגע ברצונו לטוב ולמוטב בעת צרה כבעת רווחה, וממילא אין שת ליבו למאורעות המעוררים דאגה בלב איש, כי יודע הוא שאין בנסיבות והמאורעות עד עתה הכרח לצד אחד והכל תלוי ברצונו.

ונראה פשוט שיעקב רצה לזכות בדיו, ובזה מפסידים ע"י חטא, משא"כ אנו באים לזכות ברחמים, והרי רחמים יש קודם החטא ואחר החטא, כמו שאומרים בי"ג מדות ד' ד', ודרשינן אני ד' קודם שיחטא אני ד' לאחר שיחטא, וא"כ על רחמיך אנו בטוחים. וכ"כ הגר"א במשלי (כה, טו).

משולחן ר' אליהו ברוך פינקל עמ' קנא

וכן מצינו אצל אברהם "והאמין בד' ויחשבה לו צדקה" וביאר הגר"א (משלי

יעקב. והן הן דברי הכתוב ד'וכן לא יעשה',
דהיינו שמאחר דכן לא יעשה אפילו
בדיניהם, שוב יש לגלגל עליו את כל חומר
הנבלה שעשה לשכב את בת יעקב.

והביא לזה סמוכין מהגמ' בב"ק (סב, א),
דהנותן לאשה דינר של זהב ואמר לה
שהוא של כסף, אם נאבד בפשיעתה
משלמת רק כשיעור דינר כסף וכפי מה
שאמר לה, אבל אם הזיקתו חייבת לשלם
כשל דינר זהב, דאמר לה מאי הוי לך
דאזקתיה. ומוכח בזה דכשעשתה מעשה
בזדון שלא כדין, יש לה דין מזיד גם כלפי
דינר זהב אע"פ שלא ידעה שהוא זהב.
ועיי"ש שהביא עוד מקורות לדין זה. [ועיין
בפניני רבנו הגרי"ז להגרמ"מ שולזינגר
(שליט"א) (זצ"ל) שמפלפל בענין זה].

וידוע שדברי הבית הלוי נאמרו לאחר
שארע עמו מעשה, שהוצרך ללכת לעיר
אחרת ונכנס בדרכו ללון באכנסיה, ובעל
האכנסיה שלא הכירו וראהו לבוש כעני
חשבו כאחד מפשוטי העם, ולאחר מכן
כשהגיע רבי חשוב (האדמו"ר מקוידנוב
זצ"ל) עם חסידיו, ציוה בעל האכנסיה על

כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת
יעקב וכן לא יעשה (בראשית לד, ז).

מבואר בזה שיש פגם גדול במה שנעשה
כן לבת יעקב שהוא בחיר האבות, יותר
מאם היה עושה כן לכל נערה אחרת,
ותמה הבית הלוי, שהרי ודאי שכם לא ידע
ולא הכיר במעלתו של יעקב, וא"כ לענין זה
הרי הוא שוגג, ומה שייך להענישו על כך
שעשה נבלה זו בבת יעקב. וביותר צריך
ביאור מהו התוספת וכן לא יעשה', אחר
שכבר אמר הכתוב 'כי נבלה עשה
בישראל'

וחידש בזה הבית הלוי, דאדם שעושה
במזיד מעשה שלא יעשה, הרי הוא נחשב
כמזיד על כל מה שמונח במעשיו אף בלא
ידיעתו, ומאחר ששכם עשה לדינה מעשה
שלא יעשה אף בבתו של אדם פשוט - אם
משום הגדר שגדרו עצמם בני נח אחר
המבול להיות פרושין מעריות וכמו
שפרש"י, אם משום שהיה זה בעל כרחה
והיה בזה גזל כמבואר ברמב"ם (ספ"ט
ממלכים) - שוב יש להענישו כמזיד גמור
אף על חומרת המעשה שעשה כן לבת

הבית הלוי שיצא ללון חוץ לאכסניה באומרו שמקומות הלינה מיועדים לרבי וחסידיו, אך כיון שהיה קר מאד בחוץ והיה קשה לחפש מקום אחר דפק שוב הבית הלוי באכסניא, והבעה"ב נתרצה שישכב בפרוזדור צדדי, למחרת בבוקר כשהוצרך הרבי למנין לתפילת שחרית, הכניס בעל האכסניה את הבית הלוי כדי להצטרף למנין. כשראה הרבי את ה"בית הלוי" אחזתו רעדה וקרא "רבי יושע בער, רבי יושע בער", וניגש אליו בהכנעה ובהשתחויה לשאול בשלומו ולשוחח עמו בדברי תורה. כשראה זאת בעל האכסניה נתעניין אצל הרבי מיהו היהודי הלזה, ולאחר ששמע שזהו ה"בית הלוי" גדול הדור, נחרד ונזדעזע על ההתנהגות המחפירה שנהג עמו בכך שהלינו מחוץ לביתו. מיד נפל והתחנן לפני הבית הלוי שיסלח וימחל לו, באומרו כי נהג עמו כך משום שלא ידע מיהו.

והוסיף שם הבית הלוי חידוש לדינא, דהנה אסרו חכמים חלב שחלבו עכו"ם מחשש שמא הכניס העכו"ם לשם מאכלות אסורות או חלב טמאה, והנה אם יאכל אדם חלב עכו"ם שהוא איסור דרבנן, א"כ הגם שמצד עצמו הוא רק איסור דרבנן, אבל אם יזדמן שבאמת עירב שם הנכרי חלב טמאה, הרי יחשב כמזיד גם על האיסור חלב טמאה דאורייתא שנמצא בחלב זה, אע"פ שאיננו יודע על קיומו וזלזל רק בהגזרת חכמים, כיון דאינו נחשב לשוגג כיון שעכ"פ נתכוין לדבר האסור. ועד"ז נימא דאדם שאכל אוכל שאין עליו הכשר, הרי ידונו אותו כמזיד כלפי כל האיסורים שהיו באותו מאכל אף אם לא ידע מהם. [ומזה נלמד למעשה שמי

הבית הלוי שיצא ללון חוץ לאכסניה באומרו שמקומות הלינה מיועדים לרבי וחסידיו, אך כיון שהיה קר מאד בחוץ והיה קשה לחפש מקום אחר דפק שוב הבית הלוי באכסניא, והבעה"ב נתרצה שישכב בפרוזדור צדדי, למחרת בבוקר כשהוצרך הרבי למנין לתפילת שחרית, הכניס בעל האכסניה את הבית הלוי כדי להצטרף למנין. כשראה הרבי את ה"בית הלוי" אחזתו רעדה וקרא "רבי יושע בער, רבי יושע בער", וניגש אליו בהכנעה ובהשתחויה לשאול בשלומו ולשוחח עמו בדברי תורה. כשראה זאת בעל האכסניה נתעניין אצל הרבי מיהו היהודי הלזה, ולאחר ששמע שזהו ה"בית הלוי" גדול הדור, נחרד ונזדעזע על ההתנהגות המחפירה שנהג עמו בכך שהלינו מחוץ לביתו. מיד נפל והתחנן לפני הבית הלוי שיסלח וימחל לו, באומרו כי נהג עמו כך משום שלא ידע מיהו. השיבו ה"בית הלוי": אילו היית נוהג עמי כאחד מפשוטי העם, ולא היית משליך אותי חוץ לביתך, היה הזלזול שלך בגדול

זה ומכור לי בעבורם את חלקך במערת המכפלה.

ואומר הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל ("משנת רבי אהרון פרשת וישלח), ששני הנהגות

אלו לא זו בלבד שאינן סותרות זו את זו, אלא ששניהן נובעות מאותו יסוד -

מצדקותו של יעקב. וביאור הדברים, שזה ודאי שיעקב אבינו לא חס על פכים קטנים

בגלל חמדת ממון, אלא משום שרצה להתרחק ככל יכולתו מנסיון של גזל [או

מהוראות היתר מפוקפקות, שחסרון ממון גורם להתפתות להם], לפי שיסוד מוסד

הוא בתורה: "ושמרתם את משמרת", ופרשו חז"ל (יבמות כ"א): "עשו משמרת

למשמרת", לפיכך הצדיקים מרחיקים עצמם ככל יכולתם מן האיסור ומדברים

המגדילים את הנסיון. נמצא, שמסירותו של יעקב למנוע הפסד של פכים קטנים

הוא מעשה רוחני טהור, שנובע מזהירות יתירה מלהיכשל בעבירה.

ומאותה סיבה עצמה, מסר יעקב לעשיו את כל הכסף והזהב שהביא מבית לבן ולא

חס על ממונו כלל, משום שהיה בזה עניין

שמזלזל בתפילות או שיוצא מבית המדרש באמצע הלימוד, ודבר זה משפיע גם על

אחרים הלומדים ממנו, הרי שיש לו דין מזיד גם על המעשים שלהם].

לעבדך באמת עמ' קלב

יחסם של צדיקים לממון ולאיבוד זמן

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר (לב, כה)

מדוע יעקב נותר לבדו? רש"י על אתר מביא את דברי חז"ל (חולין צא):

"אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים. מכאן לצדיקים שחביב עליהם

ממונם יותר מגופם, וכל כך למה - לפי שאין פושטין ידיהן בגזל".

בעניין זה, של שמירת יעקב על ממונו, מצינו דבר פלא: מחד, למרות עושרו

המופלג יעקב נותר לבדו, ונכנס לפחד וחשש סכנה, בגלל שחס על פכים קטנים.

ומאידך, חז"ל מספרים (מובא ברש"י פרק נ' פסוק ה'), שיעקב נטל את כל הכסף

וזהב שהביא מבית לבן ואמר לעשיו, טול

אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על

איבוד ימיו

מאידך, מהחשיבות שבשמירת ממונו, צריך ללמוד קל וחומר, על חשיבותו של שמירת הזמן.

ישנו שיר של קדמונים, המובא באגרות חזון איש' (חלק ב' איגרת מ"ה): "אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו. דמיו אינם עוזרים וימיו אינם חוזרים.

בארצות הברית רווחת אמירה ידועה: "זמן זה כסף" - אמירה שבאה לבטא את הנימוק לערכו של הזמן, משום שניצול הזמן מאפשר להרויח כסף. כמה עיוות מונח בהשקפה אווילית זו, המעמידה את הממון בראש סולם החשיבות, והופכת את הזמן, שהוא האוצר היקר ביותר העומד לרשותנו, לאמצעי לצבירת ממון.

רבנו החפץ חיים היה אומר ההיפך הגמור, שכסף הוא זמן, כלומר שהשגת כסף מצריכה השקעה של זמן, שאפשר היה לנצלו ללימוד תורה ולהשגת קנייני נצח.

רוחני, שלא יהיה לעשיו חלק במערת המכפלה [ואולי היה בזה קיום ההלכה (סנהדרין מ"ז), שאין קוברין רשע אצל צדיק], והיה מוכן לבזבז ממון הרבה עבור כך.

זהירותם של חז"ל מהיזק ממונם

גם אצל חז"ל מצינו הנהגה זו, ששמרו את ממונם מהיזק. הגמ' במסכת חולין (צ"א) מביאה את דברי שמואל שאמר, שבעניין שמירת ממונו מהיזק הוא כחומץ בן יין לגבי אביו, כי אביו סייר בנכסיו פעמיים ביום, לשומרם מהיזק, בעוד שהוא מסייר בנכסיו רק פעם אחת ביום.

והגמ' ב'תענית' (כ"ג) מביאה, ששאלו את אבא חלקיה, מדוע כשהוא הולך במקום של קוצים ודרדרים הוא מגביה את בגדיו. השיב להם אבא חלקיה:

"זה מעלה ארוכה [אם גופו יפצע מהקוצים, הגוף יעלה ארוכה], וזה [אם הבגד יקרע] אינו מעלה ארוכה".

עובדה מבנו של הסבא מקלם

בנו של הסבא מקלם עשה פעם עסקה גדולה והרויח ממון רב, אלא שלבסוף המטבע שקיבל עבור העסקה יצאו מהמחזור, וכל רווחיו ירדו לטמיון. אז במשך יומיים הוא חש עצבות מסוימת, אך לאחר מכן הוא למד מכך מוסר, שאדם עלול לבוא לעולם האמת עם מחשבה שיש באמתחתו רוב מצוות, אך כשמגיע לשם אומרים לו שהמצוות שעשה, כביכול יצאו מהמחזור, דהיינו, חלקם נלקחו ממנו מחמת שדיבר לשון הרע, וחלקם עשויות למחצה לשלוש ולרביע, אם זה מחמת שהעשייה עצמה לקתה בחסר, ואם מחמת שלא עשה המצוה בכונה הראויה.

הרב פוניבז' הגר"י כהנמן זצ"ל סיפר, שלחפץ חיים היה צער על ספר תורני שרכש ולא היה בטוח בנחיצותו, משום שאת הזמן שהיה דרוש להשגת הכסף לצורך קניית הספר, היה יכול להקדיש ללימוד תורה.

עובדה מרבי יחזקאל לוינשטיין

מסופר על המשגיח מפוניבז' רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שבעת היותו נער צעיר, נכנס לבית מרחץ בורשה' לרחוץ לכבוד שבת, ובמהלך שהותו שם נגנבו ממנו כל המעות שהרויח באותו שבוע.

אירוע זה הביא את רבי יחזקאל להתבונן, שאם עמל של שבוע שלם עלול לרדת לטמיון ברגע אחד, אזי עדיף להשקיע את הזמן בקנייני נצח, שהדרך להשגתם פתוחה בפני כל אחד ואחד, ואין שום אפשרות ליטלם ממי שזכה בהם.

מכיון שכך, עזב את ורשה, ונסע לקלם, בכדי להתמסר בכל ישותו לתורה ועבודת ה'.

כיצד נהפך עשו לאהוב את יעקב אבינו

כח הכבוד

הלימוד לחנך את הילדים בדרך כבוד

"וישלח יעקב מלאכים וגו'" (לב, ד)

קפז) עפ"י מש"כ "שפתי צדיק ידעון רצון", שהצדיק מבין לבו של אדם ויודע היטב מה רצונו. כך יעקב אבינו ידע שהכבשים, העיזים והגמלים שהעביר לפניו, וכמו כן הכריעות וההשתחויות ישחדו אותו וימלאו את נפשו של אותו רשע.

זוהי דרכם של רשעים. כאשר רואים תאוה לנגד עיניהם מאבדים עשתונותיהם וכל חלל לבם מתמלא בתשוקה אחת ויחידה להשיג תאוה זו ותו לא. בזה הם כבהמה ממש אשר מאבדים את כל חיייהם עבור הנאת רגע אחד.

הדברים האלה נכונים בקשר לכל הבלי העוה"ז כמו שאחז"ל (אבות פ"ד) "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם". לא רק מן העוה"ב כי אם גם מהעוה"ז. האדם עצמו יודע ומבין זאת, אלא שאינו יכול להתגבר על תאוותו. זאת השכיל יעקב אבינו להבין, **וידע כי הנשק הטוב ביותר שבעזרתו יכניע את עשו הוא הכבוד שיעניק לו. הוא הצליח בזה באופן הטוב ביותר, שהרי לא זו בלבד ששנאתו של עשו לא יצאה אל הפועל,**

בהתנהגותו של עשו, אנו מוצאים סתירה. מצד אחד הוא אינו מתפעל כלל מן המלאכים שנשלחו אליו ע"י יעקב, כמ"ש: "וישובו המלאכים וגו' וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו, בעוד שעל דוד המלך ע"ה מסופר במדרש (ילקוט שמואל ב, כה) שהפחד והמורא ליוו אותו עד יום מותו לאחר שראה מלאך וחרבו שלופה בידו.

ומצד שני רואים אנו שזמן קצר אחרי כן נכנע לפני יעקב אחיו. כיצד ניתן להבין שרשע זה אשר מלאכים לא שכנעוהו כלל, נהפך ממש להיות איש אחר ונופל על צווארי יעקב ונושק לו? אמנם נחלקו חז"ל אם נשקו בכל לבו או לא, אבל סו"ס פינתה שפת החרב והמלחמה מקומה לנשיקות ובכיות המאפיינות אחים שלא נפגשו זמן ארוך. אין מסתבר לומר שנתאוה לממונו ולנכסיו של יעקב אבינו - בטוח היה עשוי שאם ילחם - ינצח ויקח את כל ממונו בלאו הכי.

אלא תירץ הגר"ל חסמן זצ"ל בספרו "אור יהל" (ח"ג הו"ד בילקוט לקח טוב עמ'

וראיתי באספקלריא (בין הזמנים תשע"ט במאמר הרב חיים נחום היילפרין שליט"א) עוד ביאור למה זכה רב פפא שכל בניו יהיו צדיקים והוא עפ"י המעשה שמופיע בברכות (מה): פעם קרה שאכלו יחד לחם עם עוד בן-אדם, באופן שהיו חייבים לברך בזימון. וההלכה הוא שכאשר שנים מהם רוצים כבר לברך ברכת המזון, היחיד חייב להפסיק מלאכול עד שגומרים לברך הברכה ראשונה 'ברכת הזן': ואח"כ יכול להמשיך ולגמור סעודתו, משא"כ אם רק אחד רוצה לברך, אין השנים אחרים חייבים להפסיק מלאכול, והיחיד נגרר אחרי הרבים. ושואל הגמרא על ההלכה הזאת, שהרי רב פפא והבן-אדם השני הפסיקו מלאכול בכדי ש"אבא-מרי" (בנו של רב פפא) יוכל לברך ברכת המזון? ולמה הפסיק הרי בנו היה רק יחיד?!

ותירוץ הגמרא שרב פפא הלך לפניו משורת הדין, זאת אומרת אה"נ מן הדין היה יכול להמשיך לאכול, ובנו יחכה עבורו, מ"מ רב פפא היה לו חשבו זלעשות לפניו

אלא גם הפך לבו להיות אוהבו. והיינו "שפתי צדיק ידעון רצון" הצדיק יודע כיצד להפוך רוגז ושנאה לאהבה ורצון. עכ"ד.

והלימוד מזה לדורינו שאם רשע כמו עשו אפשר לקנותו ע"י כבוד, על אחת כמה וכמה שאת הילדים שלנו אפשר לחנך ולקנותם ע"י כבוד

וכמו ששמעתי מת"ח חשוב עצה בחינוך הילדים והוא לקנות את לב הילדים ע"י כבוד.

- חינוך למה רב פפא זכה שכל בניו יצאו צדיקים

ויש להוסיף בזה מה שכתב הרמ"א (הו"ד במהרש"ל ב"ק סוף פרק מרובה) ביאור נפלא בהא שזכה רב פפא שיהיו כל בניו צדיקים גדולים אשר אומרים את שמותיהם בעת הסיום, וביאר הרמ"א דהוא מפני שהיה רב פפא עושה סעודת מצווה בכל פעם שהיו בניו מסיימים מסכתא ע"כ זכה שיהיו בניו צדיקים גדולים.

חוץ מחכמת שלמה המלך של 'כמים פנים אל פנים וגו'", אבל אפשר להאבות לבנות קשר עמוק ואמיתי בזה, שעל ידה אפשר להכניס הרבה תורה ויראת שמים בלב הבנים בס"ד!! עכ"ד.

יש להוסיף מה שמספר הה הרב שלום שבדרון זצ"ל (הו"ד בקול וצב עמ' 169) "הגדולים למדו תורה... הם! הם למדו תורה..." אמר ר' שלום באחת הדרשות, והמשיך: מזכרתי בעובדא מופלאה – באחד הרגעים הקשים ביותר בחייו של חותני רבי חיים לייב אויערבאך שבהם, דוקא בהם, הוסיף לחדש חידושי תורה עמוקים:

קשה וחמור היה מצבו של הישוב היהודי הקטן בארץ-ישראל. בימי מלחמת העולם הראשונה. הישוב נשלט ביד קשה ע"י התורכים, הללו, שהיו במצב מלחמה עם האנגלים, גייסו בכפיה יהודים לצבא. המגוייסיים הלכו לצבא – אך לעולם לא שבו, ונשים רבות נשארו עגונות לכל ימי חייהן.

משורת הדין, והפסיק בכדי שבנו שהיה יחיד יוכל לברך מיד. וכאן באים להמילה ברש"י – מילה אחד! רש"י בא לפרש מה היה הענין של לפנים משורת הדין, ורש"י מגלה לנו עומק כוונת רב פפא בהנהגתו, וזה לשונו "לאחשוביה" (-לכבדו)!!

מרגניתא טבא מצינו כאן בדברי רש"י שכוונת רב פפא היה לכבד ולהיות מחשיב בנו! והיה כאן הנהגה של 'לפנים משורת הדין': דהיינו שמצד הלכות זימון לא היה מחויב ולעשות כן, ומ"מ עשהו רב פפא מצד חשבון להיות מכבד בנו.

והרבה יש ללמוד מזה למעשה, להשתמש ולנצל את המצאות הרבים להיות מכבד הבנים, לראות במעלתם ולדבר בשבחם. מכח הערכה אמיתי של תורתם ועבודתם ומידותם הטובים - ועצם המציאות שהם יציר כפיו של הקב"ה! כמובן הלכות כיבוד אב המבוארים ביו"ד מחוייבים הבנים לשמור בבל דקדוקיה, אבל באשר הבנים רואים שהאבות מייקרים ומכבדים אותם, בחוש ובמציאות,

פרטי הדברים וירידה לנבכי ההמצאה הגאונית – והדרך – לא דרך – שבה הצליח להסוות את כוונת מעשיו אינם נוגעים להמשך סיפורינו ולא בהם נאריך.

עתה המשיך ר' שלום לספר: באותם ימים פורסמה הודעה מטעם הממשל שמי שיתחמק מגיוס - יהרג ומי שיתפס בסיוע למשתמטים יהרג אף הוא. הפחד היה גדול. היו גם מי שנתלכלכו בתפקיד המלשינות – ובין השאר הלשינו גם על חמי בפני התורכים, בדווחם שהוא מחלק דרכונים פרסים ליהודים [וידוע לנו מי היה המלשין] אל אתר נשלחה קבוצת חיילים לביתו של רבי חיים לייב לאוסרו. מאחורי הבית היתה דלת יציאה נוספת [אחורית] ובחסידי שמים הצליח ר' חיים לייב להמלט ברגע האחרון דרכה.

הוא נס לעבר "בתי הונגריין", שם נכנס לביתו של אחד ממכריו, שהכניסו חדר בתוך חדר, מאחורי ארון רחב מידות - שם שכב.

חמי, הגאון רבי חיים לייב אויערבאך, ראש ישיבת "שער השמים", היה בעל מוח ברזל וחפש דרכי עורמה להציל יהודים מהגיוס האכזרי. הוא למד את נתוני השלטון ומצא כי התורכים אינם מגייסים נתני חוץ. החליט איפוא להתיידד עם אחד העובדים בקונסוליה הפרסית... הוא יצר איתו קשר אישי, והיה "קונה" אותו במתנות ושלמונים עד שמסכת ידידות נרקמה ביניהם. [עד כדי כך שפעם אחת שאלו העובד - "נו, מסתמא אתה רוצה ממני משהו..."] ואכן נרקמה ביניהם מסכת של ידידות.

כשהרגיש הגרחי"ל שהקרקע מוצקה תחת רגליו פנה לידידו ש"רכש" לו וביקשו שיפגישהו עם הקונסול הפרסי. ה"ידיד" קבע עבורו מספר פגישות ארוכות עם הקונסול בכבודו ובעצמו. במהלך הפגישה מצא חמי חן בעיני הקונסול וכך הפכו לידידים עד שמינה אותו לסגן שלו...כסגן הקונסול הפרסי ניצל את מעמדו היטב:

הוא חילק דרכונים פרסיים לשבעים יהודים, וכך הציל אותם ממוות בטוח.

לאחר מספר ימי מחבוא הודיעו לחותני שהתורכים מאיימים להוציא להורג את בני משפחתו - תחתיו - אם לא יודע להם מקום מסתורו. רבי חיים לייב קם יצא. ונתפס.

הוחלט להעמידו לדין, ועימו אף את רבי לייב דיין שהיה חתום אף הוא כעד על הדרכונים שהנפיק רבי חיים לייב.

ביום שנקבע למשפט שררה חרדה גדולה בישוב הירושלמי. הכל התכנסו לתפילות. בישיבת "שער השמים" נאספו הלומדים ועימם ציבור רב לאמירת תהלים בבכיות. קולות התפילה הדהדו בכל איזור של בתי מחסה בירושלים שבין החומות. היטב הכירו היהודים את טיבם האכזר של הטורקים וידעו את הגורל הצפוי לחותרים תחת השלטון.

בשעה שנקבעה מראש, הוכנסו, חמי ור' לייב דיין לאולם המשפט. על השולחן היתה פרוסה מפה ועליה אקדח עם קנה ארוך, מאחורי השולחן ישבו שני קצינים, אחד מהם היה המושל ג'מל פשה.

סיפר לי חותני: "שהיתי שם כמה ימים רצופים, הרעב והצמא הציקו, והפחד כמובן, היה ממשי - והיו רגעים שחששתי, שהנה... עוד מעט קט נשמתי פורחת, הנה אני נופח את נשמתי". ברגע של גילוי לב הוסיף ופתח את סגור ליבו: "ר' שלום! הש"ך אומר שבשעה שברח מהקוזקים הוא חידש חידוש מסוים [וכלשון הש"ך בסימן ג': בשעה שכתבתי דברי הנ"ל לא היה לפני הספר כסף משנה כי זה למדתי בברחי מן מלחמות הריקים, ועתה עיינתי בספר כסף משנה וראיתי שהרגיש בקושיא שהקשתי וכו'] "אני", אמר חותני זצ"ל בהצביעו על תכריך מכתביו "חידשתי אז, בברחי מפני התורכים - במשכבי שם מאחורי הארון..."

כשהלשון נדבקת לחיך, כשהרעב מציק עד מוות - המוח מתרפק על מבועי התורה!

"לא נוותר על המשכו של הסיפור", אומר ר' שלום ומפליג לאותם ימים קשים:

הזכרתי בכבוד שוב ושוב את תוארו של אדוננו: אני אסביר לך, אדוני השופט, רום המעלה, הלא מכיר אתה את החזירים ה"רוסים" [הרוסים היו אז בצד האויב, שלחם בתורכים, לכך דיבר בגנותם ושפלותם], הם גורמים צרות רבות ליהודים, עד שהם רוצים לברוח מרוסיה אך אינם יכולים. אז מה עושים? כשהאישה היהודית קרובה ללדת, היא נוסעת לפרס הנמצאת בסמוך לגבול רוסיה ושם היא יולדת. ולכן ילדה הוא אזרח פרסי! אבל עורו בצבע לבן...

ג'מל פשה שמע את הדברים, פנה אל ר' חיים לייב ואמר: "שמע נא! יודע אני ששקרן אתה, אבל מוח חריף ומתוק שכזה חבל לשים באדמה. צא מפה..."

אין לתאר את השמחה הגדולה שהיתה בישיבת "שער השמים" ובכל העיר העתיקה, לאחר שיצא חפשי מן המשפט. ואנחנו, למדנו מן הסיפור עוד פרט צדדי לכאורה, המלמד על קדושת תורתו של הגר"ח, על גדלותו ואמונתו בקל חי וזאת

ר' לייב דין התעלף מיד מרוב פחד, והיו מוכרחים להוציא אותו מהאולם, כך שהמשפט התנהל רק עם רבי חיים לייב.

אחד השופטים הקריא את כתב האישום שעונשו - ללא עוררין - הינו מוות, ושאל את חמי "מה יש לך לומר על האשמה?"

"אתה יכול לשער לבד את קצב פעימות ליבי" אמר לי השווער זצ"ל.

והמשיך, השבתי באמרי: הללו הם באמת אזרחים פרסיים!... כאן קפץ עלי רוגזו של ג'מל פשה שהתחיל לצעוק בחמת זעם: שקרן שכמוך, איך יכול אתה להגיד שהם פרסים, הם כולם בעלי צבע עור לבן בעוד שהפרסים שחורים יותר!... סיפר לי ר' חיים לייב: באותה שניה, נמס ליבי כמים, כמעט שנפלתי מתעלף, אבל בזכות התפילות, היתה סיעתא דשמיא והצלחתי להתגבר ולהעלות חיוך על פני, ובכך, השקטתי גם את נפשי פנימה. כעבור רגע פתחתי דברי בשפה הערבית והכברתי בגינוני כבוד, כל הזמן

על פי הגיון הבהיר הייתי צריך להשלים עם הפסד הממון ולהגיש לשניים את חבילת השטרות באופן מידי ללא דין ודברים. אל תשאל אותי שאלות מיותרות, כי אין לי כל דרך להסבר מדוע פעלתי באופן הבא. ככל הנראה הקב"ה כיון את צעדי ונטע במוחי את הרעיון המופרך. אינני יודע מהיכן שאבתי את הכוחות, אבל במקום להושיט את חבילת השטרות לשני הגברתנים, פניתי לגדול שבהם, שנראה כמי שיזזם את השוד, ושאלתי: 'מה אתה רוצה ממני? לשם מה אתה צריך את הכסף שלי?'

השודד ההמום מההעזה הבלתי מוסברת שגילתי, נרתע לרגע קט, ואחר כך השיב בקול גס: 'אנחנו רוצים ללכת עכשיו למסבאה קרובה, לקנות יין וויסקי, לשתות ולהשתכר עד כלות הנשמה. תן כבר את הכסף!'

'האמת שאתה נראה לי אדם מאוד הגון ועדין', ציינתי, 'אם זו הסיבה, הנה אני מוציא לך עכשיו שטר של עשרים לירות שטרלינג, לך ותשתה כאוות נפשך!'

מתוך מסירות נפש ממש. וראינו לנגדינו קומת אדם שלמה אשר בה "חסד ואמת נפגשו". עכ"ל

ורואים ממעשה זה מה שהכבוד עשה לג'מל פשה על אחת כמה וכמה שזה יועיל לבנו.

ויש להוסיף עוד מה שמספר הרב אהרן טוסיג שליט"א (בספרו כבודם של ישראל הו"ד בדרשו) מה שסיפר לו יהודי אחד

"אני גר בלונדון. ה' יתברך השפיע עלי עושר רב, ובלי עין הרע אני בעל רכוש גדול ונכסים לא מועטים. לפני כשבועיים יצאתי בעת לילה מבית הכנסת בחיפזון, כשבכיס מונחת חבילת שטרות עבה המכילה סכום עצום. צעדתי בחיפזון ברחובות לונדון, ומיהרתי לביתי. כאשר עברתי ברחוב צדדי וחשוך, הסתערו עלי לפתע שני גויים גברתנים, מגודלי שרירים, שהערימו לעברי את המשפט העתיק השגור על לשונם של שודדים ורוצחים: 'או הכסף או הנפש!'

אל תשאל כיצד צץ במוחי רעיון כה מוזר, כאשר על פניו הייתי אמור לאבד עשתונות ולהתמוטט ברגע אחד. ה' יתברך פשוט שם בפי את המילים הנכונות. הבריון חטף את השטר שהושטתי לעברו, והסתלק עם חברו מהמקום בלי לומר מילה!

באותו לילה פניתי לרב בית הכנסת שבו אני מתפלל, וגוללתי באזניו את החוויה יוצאת הדופן והמופלאה שעברתי. הרב שמע את הדברים ופסק אל אתר: "ניצלת ממוות לחיים, מחר בבוקר תבוא לבית כנסת ותברך ברכת 'הגומל'!"

ניתן היה לחשוב כי בכך הסתיים הסיפור, אבל האמת שהוא טרם התחיל!

אני אדם עסוק מאוד, המסחר הבלתי פוסק והעסקים הקדחתניים תובעים את מרבית שעות יומי, ולמרות זאת אני משתדל מאוד לקום בכל יום לפנות בוקר וללמוד דף גמרא בחברותא, כדי שלכל הפחות אתחיל את סדר יומי העמוס בלמוד תורה.

שלושה ימים לאחר נסיון השוד, צעדתי לפנות בוקר לעבר בית הכנסת. הרחוב היה אפל, אך גם בחושך הצלחתי להבחין בצלליות של יהודים המסתובבות לפני בית הכנסת. תוך כדי כך, קלטתי מזווית עיני גוי רחב גרם המתקרב לעברי. אין לתאר את החרדה שחשתי באותם רגעים. המחשבות התרוצצו במוחי. 'האם באים לשדוד אותי פעם נוספת? מי יודע אם הפעם יסתיים הענין בשלום, כפי שארע בפעם הקודמת?!'

הגוי הענק נגש אלי ושאל: 'זה אתה, נכון? זה אתה!'

תוך כדי כך, אזרו המתפללים אומץ והתאספו סביבנו. התברר כי הגוי הזה ממתין במקום, ובמשך עשרים דקות תמימות הוא נגש לכל יהודי שפונה לעבר בית הכנסת, מתבונן בו מקרוב, ומנסה לזהות האם פניו תואמות לפני האיש אותו הוא מחפש.

המתפללים היו נתונים באימת מות. ה' ישמרנו, מה הוא רוצה, מה הוא עלול

את עצבי ולרצוח אותך בין אם תסרב לתת את הכסף, ובין אם לא! אבל כשאמרת לי כי אני נראה אדם עדין והגון היתה זו הפעם הראשונה בימי חיי, שבה שמעו, אזני בן אדם כלשהו, יהיה אשר יהיה, שאומר עלי משהו חיובי. החלטתי לקחת ממך את עשרים הלירות ולהחזיר את ההפרש. עכשיו באתי להשיב לך את העודף, הנה קח לך בבקשה שבע לירות שטרלינג!

הגוי עב השרירים סיים את דבריו, ולנגד כל היהודים המתאספים פרץ בבכי חסר שליטה כתינוק בן יומו. 'זו הפעם הראשונה שאוזני שמעו כי אני אדם הגון ועדין!' מלמל בגרון חנוק מבעד למסך דמעותיו הנגרות.

היהודי העשיר סיפר לי את המעשה במערת רבי שמעון בר יוחאי, ופרץ גם הוא בבכי נרגש. הוא לא יכול להרגע ואמר: "אתה לא מכיר אותי, אני איש עסקים אינני נוטה לרגשנות יתרה. אבל מאז חלפו שבועיים, והמאורע הזה אינו מפסיק להדהד בראשי. אתה הרי מרצה ברבים,

לעשות?! אבל הגוי המשיך בדבריו. 'לפני שלושה לילות, אני וחברי התנפלנו עליך ודרשנו ממך באיומים את כספך'. התחלתי לרעוד, אולי העברייך שמע כי אני אמיד, ובא עכשיו להשלים את המלאכה. 'תראה', הסביר הפושע 'נתת לי שטר של עשרים שטרלינג, כדי שאקנה בו משקאות חריפים, אבל בסוף הוצאתי רק שלוש עשרה לירות שטרלינג. אני רוצה להחזיר לך את העודף, שבע לירות שטרלינג.'

'אומר לך האמת', סיפר הגברתן, 'אני היום בן עשרים ושבע, אבל מאז זוכר אני את עצמי הייתי ילד מופרע וחסר מעצורים ההורים שלי היו אומרים לי תמיד: אתה אפס מאופס, מה יצא ממך?! המורים בבית הספר היסודי היו מטיחים בי פעם אחר פעם: אתה פרא אדם, חדל אישים, לא יצא ממך כלום!

אני לא זוכר שאי פעם, אבא ואמא או אחד מהמורים שלי בבית ספר, אמר עלי מילה טובה. כשראיתי אותך באותו לילה, לאחר שעבר עלי יום קשה, התכונתי לפרוק עליך

להורגו, אבל מילה אחת יכולה לשנות את עורו, עד שלא רק שהוא אינו מבקש עוד להרוג את היהודי, אלא מודה לו ואוהב אותו בכל ליבו!

גם כאשר אדם ניגש לילד קטן ואומר לו: "ראיתי אותך היום בבית הכנסת, אתה מתוק שבמתוקים, כמה התרגשתי כשראיתי איך אתה מתפלל בחשק ובכוונה!" הילד שומע את הדברים ומבין עד כמה חשובה התפילה שלו, ומכאן והלאה הוא יבוא בעזר ה' בכל יום לבית הכנסת, ויתפלל בהשתוקקות ובכוונת הלב!

אם אותו אדם הוא יהודי בר דעת, היה ניגש גם לאביו של הילד ואומר לו: "שמע, היום בבוקר הייתי בבית הכנסת, ובמקרה שמת לי לב איך הילד שלך מתפלל. אני רוצה לומר לך, כי ממש התפעלתי מהתפילה המיוחדת שלו!"

כאשר אבי הילד חוזר הביתה, ומספר את אשר שמע באזני כל בני המשפחה, הדברים נשתלים בלב הילד ומעודדים

אז הנה, סיפר לכולם מהו כוחה של מילה טובה, אפילו היא נאמרת לגוי נטול מצפון, שאינו מהסס לשדוד ולרצוח נפשות!"

היהודי סיים את סיפורו המפתיע, ותוך כדי כך, אולי בזכות התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, נצנץ במוחי הרעיון כי שמא זה הפשט, בהנהגתו המיוחדת של רבי יוחנן בן זכאי, שאף על פי שלא הלך ד' אמות בלא תורה ותפילין, אמרו עליו שלא הקדים לו אדם שלום מעולם, ואפילו נוכרי בשוק (ברכות יז).

ככל הנראה רבי יוחנן וכל התנאים והאמוראים הקדושים ידעו את סוד כוחה הכביר של מילה טובה, עד שאפילו גוי שבא לשדוד ולרצוח, משנה בלי משים את תכניותיו הזדוניות, ברגע שהוא שומע מילה טובה ומנחמת!

חז"ל אומרים במדרש (ילקו"ש בהעלותך רמז תשכב): "רבי שמעון בן יוחאי אומר, והלא בידוע שעשו שונא ליעקב אלא נהפכו רחמיו באותה שעה, ונשקו בכל לבו". אמנם הגוי שונא את היהודי ומבקש

אותו להמשיך להתפלל בהשתוקקות ובערגה. כך מתרבים בכלל ישראל אהבה ואחוה, שלום ורעות. וכל אחד זוכה לחזק לב רעהו ולהרבות עבודת ה' וכבוד שמים בעולם.

הקול קול יעקב מאז היווסדה הייתה שכונת שערי-חסד בירושלים שכונה של תורה ויראת-שמים. בתי-הכנסת שבה היו ועודם ספוגים תורה ותפילה, שוקקי חיים של קדושה בכל שעות היממה. רבה של השכונה, לפני כשישים שנה, היה הגאון הרב יעקב-משה חרל"פ. בימים ההם עבר היישוב הקטן בארץ-ישראל טלטלות רבות. המצב העולמי הכללי, השלטון הבריטי וגזרותיו, השפל הכלכלי, ועוד - כל אלה ערערו את הקרקע מתחת רגליהם של בני ירושלים. במיוחד גדול היה החשש לבני הדור הצעיר, לבל יושפעו מן הרוח הזרה שנשבה מבחוץ. אולם הרוח הייתה עזה, והיא סחפה צעירים רבים אל מחוץ לעולמה של תורה. רוח זו לא פסחה גם על שכונת שערי-חסד. בנו של אחד התושבים, יהודי ירא-שמים ובן-תורה,

השליך את לבושו המסורתי וגזז את פאותיו. לב ההורים נשבר, אך לא היה לאל-ידם לעשות דבר. היו מהשכנים שדרשו מההורים להרחיק את הבן הסורר מהבית ומהשכונה. אך אלה, בעצה אחת עם הרב חרל"פ, החליטו להוסיף לקיים את הקשר עם בנם ולנסות להשפיע עליו בדרכי נועם. הבן הוסיף אפוא לחיות בשכונה, בהשילו מעליו את שאריות הסממנים שקשרו אותו למסורת ישראל. לאחר זמן התנדב ל'הגנה' ובמרוצת הזמן נעשה מפקד בכיר בארגון. שבת אחת נדדעזעה השכונה כולה: הצעיר נראה נוסע להנאתו, במכונית, ברחובות השכונה. מעולם לא העז איש לחלל כך שבת בפרהסיה ברחובות השכונה. זה היה בבחינת פריצת קו אדום. רוב התושבים התייחסו למקרה בצער כבוש, אך היו בשכונה גם קנאים, שהעניין העלה את חמתם. אלה הטיחו חרפות וגידופים על ראש הצעיר שחילל וביזה את כבוד השבת. הצעיר לא התרשם מן החרפות וגם לא מאיומים מפורשים יותר שהופנו

אותו להמשיך להתפלל בהשתוקקות ובערגה. כך מתרבים בכלל ישראל אהבה ואחוה, שלום ורעות. וכל אחד זוכה לחזק לב רעהו ולהרבות עבודת ה' וכבוד שמים בעולם.

הקול קול יעקב מאז היווסדה הייתה שכונת שערי-חסד בירושלים שכונה של תורה ויראת-שמים. בתי-הכנסת שבה היו ועודם ספוגים תורה ותפילה, שוקקי חיים של קדושה בכל שעות היממה. רבה של השכונה, לפני כשישים שנה, היה הגאון הרב יעקב-משה חרל"פ. בימים ההם עבר היישוב הקטן בארץ-ישראל טלטלות רבות. המצב העולמי הכללי, השלטון הבריטי וגזרותיו, השפל הכלכלי, ועוד - כל אלה ערערו את הקרקע מתחת רגליהם של בני ירושלים. במיוחד גדול היה החשש לבני הדור הצעיר, לבל יושפעו מן הרוח הזרה שנשבה מבחוץ. אולם הרוח הייתה עזה, והיא סחפה צעירים רבים אל מחוץ לעולמה של תורה. רוח זו לא פסחה גם על שכונת שערי-חסד. בנו של אחד התושבים, יהודי ירא-שמים ובן-תורה,

הועיל. השבת התקרבה, והבן עודו עומד בסירובו. נותרו עוד כמה שעות עד השבת, והמתח באוויר גואה. כשדמעות בעיניו ניסה האב ניסיון אחרון לדבר על לב בנו: "אף אם לא תקבל את דברי הרב, עשה-נא לי טובה ולך אליו. איך אראה את פניו בעוד כמה שעות בבית-הכנסת כאשר אפילו לשוחח עמו לא הסכמת?". כמי שכפאו שד הסכים הבן לתחינת אביו. "אל תטפח ציפיות", הדגיש קודם לכתו, "אינני מתרגש מהרב ואיני מפחד מהאיומים!". כשהגיע הצעיר לבית הרב זה היה שעה קלה לפני שבת. הרב עדיין לא שב מהטבילה במקווה. להפתעתו הרבה קידמה אותו הרבנית במאור-פנים ובחיוך. היא ביקשה ממנו להמתין לרב, ובינתיים פרסה לו מעוגת השבת הטרייה. לאחר כמה דקות הופיע הרב. על פניו נסוכה הארת השבת הממשמשת, וכולו אחוז הרהורי דבקות. בהבחינו בצעיר רץ אליו מיד ולחץ את ידו בחמימות. "אני מתנצל על שהטרחתי אותך אל"י בשעה דחוקה זו", התנצל, "סלח לי". לאחר הפתיחה

לעברו. להפך, נראה היה כי כל אלה רק הגבירו את רצונו להתגרות בתושבים ולהפגין את הבוז שהוא רוחש להם. קנאי השכונה כבר הודיעו כי בשבת הבאה לא יעבור המעשה בשתיקה. עם התקרב השבת נעשתה האווירה בשכונה טעונה. הרי ברור לכול כי השבת הקרובה עומדת להיות שבת של פורענות. לא הועילו כל תחנוני ההורים על אוזני בנם. הוא היה נחוש בכוונתו לנסוע ברחובות השכונה גם בשבת הקרובה. בצר לו פנה האב שוב אל רב השכונה, לבקש עצה. הרב חרל"פ הקשיב בתשומת-לב לדברי האב, והתעניין בעיסוקיו של הצעיר. "אמור לבנך כי אני מבקש לראותו ולשוחח עמו בעניין חשוב", אמר לבסוף לאב. בהגיע האב לביתו סיפר לבנו על הזמנת הרב. הבן סירב ללכת אל הרב. "יודע אני מראש את שברצונו לומר לי. גם שמעתי היטב את איומי הקנאים. אין לי עניין בהטפות מוסר, כשם שאיני מתרגש מאיומיהם של חשוכים". ביומיים הבאים הוסיף האב להתחנן לפני בנו, ללכת אל הרב - אך ללא

הלבבית, אמר לו הרב: "שמעתי עליך דברים גדולים. נודע לי כי אתה מפקד חשוב ב'הגנה' ועוסק בהצלת חיי יהודים. יהיה חלקי עם מי שזכו להגן בגופם על עם ישראל. אין לשער את גודל המצווה שבידך." אולם אני מבקש לספר לך, כי יש כמה אנשים בשכונתנו שאינם מודעים למעשיך החשובים. הם אינם יודעים כי אתה עוסק במצווה כה חשובה, הדוחה גם את השבת. בשבת שעברה, סיפרו לי, נסעת במכוניתך בחוצות השכונה. ומן-הסתם, כשיהודי נוסע בשבת, הרי זה משום פיקוח-נפש. אם כך הדבר, הנסיעה מותרת ואף מצווה. אולם מי שאינם יודעים זאת, זוממים לפגוע בך, ואגב כך להפריע למלאכת-הקודש שאתה עוסק בה.

כשהאדם בוטח רק בה' החלש ינצח
אפריון בראשית פרק ח

[לב ט] והיה המחנה הנשאר לפליטה:

פירש"י על כרחו כי אלחם עמו וכו'. ולפע"ד י"ל עוד, ע"ד שכתב בבניה לעתים [דרוש כ"ד ד"ה כי תאמר] לפרש הפסוק [דברים ז' י"ז - י"ח], כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם לא תירא מהם. היינו אם תבין ותדע כי הגוים המה רבים ולא תוכל להם בדרך הטבע אך תבטח בה', אז לא תירא מפניהם. וז"ש יעקב (שהוא סימן לבניו), אם יבא עשו אל המחנה האחת היינו המיוחדת אשר שמה הגבורים והכהו, והיה המחנה הנשאר היינו הקטנה והחלושה החשובה לשיריים לפליטה, כי בודאי אז רק בה' ישימו בטחונם.

למעשיך החשובים. הם אינם יודעים כי אתה עוסק במצווה כה חשובה, הדוחה גם את השבת. בשבת שעברה, סיפרו לי, נסעת במכוניתך בחוצות השכונה. ומן-הסתם, כשיהודי נוסע בשבת, הרי זה משום פיקוח-נפש. אם כך הדבר, הנסיעה מותרת ואף מצווה. אולם מי שאינם יודעים זאת, זוממים לפגוע בך, ואגב כך להפריע למלאכת-הקודש שאתה עוסק בה. "בקשתי אפוא ממך כי מחר, אם תצטרך שוב לנסוע בדחיפות כדי להגן על חיי יהודים, אנא הקש על דלתי והודע לי. אני אכנס עמך למכונית, ואסע עמך ברחובות השכונה. כך ידעו כולם שנסיעתך מותרת בשבת, ולא יפגעו בך ובעבודתך". נכנסו הדברים הרכים לליבו של הצעיר, ומאותו

יהרגנו עשו; "ויצר לו" שמא מתקרב אליו. כאח. מעתה מובנת הכפילות שבתפילתו. יעקב מבקש מהקב"ה, שיצילנו משתי ידיים אלו יד האח האוהבת, ויד עשו הרשע.

בהמשך הפרשה מתברר שאכן תפילתו נתקבלה. בתחילה היה אמנם בדעת עשו להורגו, והקב"ה הצילו. אח"כ כשנתרצה לו, ביקש עשו להיות עמו יחד כמ"ש "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך". אך יעקב דחה אותו וניצל גם מזה, כמ"ש "וישב ביום ההוא עשיו לדרכו שעירה". אפילו יום אחד לא התעכב עמו, ובכך נתקבלה תפילת יעקב בשלימות. עכ"ד.

יעקב מלמדנו בהקדימו בתפילתו את "הצילני מיד אחי", לפני בקשת "מיד עשו", שסכנת ההתקרבות של האח הרשע, גדולה יותר מהסכנה של ההריגה. שהרי בעוד "עשו הרשע" מהווה סכנה לגוף – מחמת החשש שמא יהרג – מהווה עשו האוהב סכנה לנפש. מהחשש שהתקרבות הרשע אל הצדיק, עלולה להשפיע על הצדיק ומעשיו. - גברה הדאגה הראשונה

מחלה קשה תקפה אותו בכבוד,

והרופאים אמרו נואש מחייך. "ימיו של אביכם ספורים", הודיעו הרופאים לבניו "עליכם להתכונן לגרוע מכל!".

מדוע אומר יעקב הצילני נא מיד אחי מיד 'עשו'

ניצול בנס בזכות שהתרחק מחברה רעה

"הצילני נא מיד אחי מיד עשו" (לב, יב)

המפרשים הקשו: מדוע אומר יעקב הצילני נא מיד אחי מיד 'עשו' והרי היה לו רק אח אחד, וא"כ אחרי שאמר 'מיד אחי' שוב לא היה צריך להוסיף 'מיד עשו'?

אלא מתרץ בעל "בית הלוי" שכאשר שמע יעקב, שעשו בא לקראתו, הבין שעשו יתנהג עמו באחד משני האופנים: או שילחם עמו במטרה להורגו, או שיתפייס עמו ויבקש שישבו יחדיו בשלום. יעקב פחד משתי אפשרויות אלה גם יחד. ליהרג בודאי שלא רצה, אך גם טובתו ואהבתו של עשו לא היו רצויות לו. ולכן נאמר: "וירא יעקב מאד ויצר לו". "וירא" על הספק שמא

על פני הדאגה השנייה. כך גם הורונו חז"ל באמרם: "גדול המחטיא את חברו יותר מההורגו".

ויש להוסיף מעשה עד כמה צריך להתרחק מחברה רעה שהובא בספר אוצרותינו (עמ' 338) ר' ניסן גדניאן היה אחד מתלמידי הנאמנים של מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל. יהודי פשוט היה, והשגותיו בתורה לא היו גדולות ועצומות, אך הוא העריץ תלמידי חכמים ואהב אותם אהבת נפש. רבו המובהק היה מרן, והוא דבק בו בכל לבו. מרן היה באותה עת צעיר לימים, בן עשרים וארבע בסך הכל, אך שומעי לקחו קיבלו עליהם כבר אז את הוראותיו ופסקיו בלב שלם.

ברם, מועקה כבדה שררה בלבו ובלב רעייתו. הם חשו כי חינוך הילדים בתל-מונד אינו מה שהיה בירושלים. ככל שניסו לשמר את אורח החיים אליו הורגלו בשכונה החרדית בירושלים, הרי שהסביבה עשתה את שלה, והילדים החלו לשוב הביתה כשזמירות חדשות על שפתותיהם...

ר' ניסן ורעייתו הבינו כי בתל-מונד יקשה עליהם לחנך את בניהם לתורה ולמצוות. פעם ופעמיים התחבטו אם לחזור לחיר המצוקה בירושלים או להמשיך בחיי הרווחה בתל-מונד, ולבסוף גמרו אומר לשאול את פיו של מרן...

מרן האזין, ופסק מיד: "עליכם לשוב לירושלים!". ר' ניסן לא הרהר אפילו לשניה. גם הבטחת תושבי תל מונד, כי

על פני הדאגה השנייה. כך גם הורונו חז"ל באמרם: "גדול המחטיא את חברו יותר מההורגו".

ויש להוסיף מעשה עד כמה צריך להתרחק מחברה רעה שהובא בספר אוצרותינו (עמ' 338) ר' ניסן גדניאן היה אחד מתלמידי הנאמנים של מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל. יהודי פשוט היה, והשגותיו בתורה לא היו גדולות ועצומות, אך הוא העריץ תלמידי חכמים ואהב אותם אהבת נפש. רבו המובהק היה מרן, והוא דבק בו בכל לבו. מרן היה באותה עת צעיר לימים, בן עשרים וארבע בסך הכל, אך שומעי לקחו קיבלו עליהם כבר אז את הוראותיו ופסקיו בלב שלם.

אהבה עזה אהב ר' ניסן את ירושלים, אולם בחיפושו אחר פרנסה, נאלץ ר' ניסן לעקור מירושלים ולעבור לישוב "תל-מונד" שבאיזור השרון. המעבר מעיר הקודש למושב היה קשה עליו, אך לא עמדה בפניו ברירה אחרת.

יבחרוהו לסגן ראש המועצה המקומית, לא הניאה אותו מהחלטתו. מרן פסק לשוב לירושלים, וכך עושים!

שב ר' ניסן לירושלים, והחל מתמודד עם חיי עוני ומחסור. הוא התגלגל מעבודה לעבודה, הפך להיות בנאי, מנקה חדרי

מדרגות ועובד בחנות פלאפל. באותם ימים היה מאכיל את בני ביתו, בעיקר בשאריות פלאפל שרופות, מה שגרם לבניו לסלוד ממאכל זה במשך שנים

ארוכות לאחר מכן... אך בכל אותה תקופת קושי ונסיון, לא הרהר אחר הוראת רבו אפילו כהוא זה. "הכל כדאי עבור חינוך הילדים, וכל המהרהר אחר רבו – כמהרהר אחר השכינה!" שינן לעצמו.

לאט לאט האירה לו ההצלחה הירושלמית את פניה. הוא התבסס בירושלים, מצבו הכלכלי השתפר, ובניו ובנותיו גדלו לתפארה.

אך כחלוף כמה עשרות שנים התרגשה על ראשו צרה נוספת. מחלה קשה תקפה אותו בכבד, והרופאים אמרו נואש מחייך.

"ימיו של אביכם ספורים", הודיעו הרופאים לבניו "עליכם להתכונן לגרוע מכל!".

בנו של ר' ניסן, ר' חנוך, ידע את אשר עליו לעשות. הוא רץ מבית החולים לביתו של מרן, והתפרץ בבכי נורא: "רבנו, תציל את אבא!".

מרן הביט בו בעיניו הטובות וציטט את הפסוק: "זכרתי לך חסד נעוריך, אהבת כלולותיך, לכתך אחרי במדבר, בארץ לא זרועה (ירמיה ב, יב)".

ואחר הוסיף: "אביך יקום ממיטת חוליו, בזכות מסירות הנפש שלו לעלות לירושלים, לפני שנים רבות... תבוא לבשרני בבשורות טובות!".

וכך היה.

באורח נס ופלא קם ר' ניסן ממיטת חוליו, הבריא לגמרי וזכה לחיים ארוכים תוך שהוא רווה רב נחת מילדיו המוצלחים. (ע"פ "סיפורים מבית אבא").

מבחינה מעשית, תנאם של בני יעקב נראה הזוי לכל הדעות. איזה ראש עיר יצליח לשכנע את אנשי עירו הבריאים לבוא ולערוך ניתוח פתע מכאיב ללא הרדמה, וללא צורך בריאותי, רק בכדי למלא אינטרס אישי של משפחתו. אפילו אם ניתן לו את תקציב הפרסום המכובד ביותר, הוא לא יצליח בכך. הנה, אפילו להתחסן מפני מחלות, קשה לפעמים לשכנע אנשים, אז ניתוח?!...

אך למרבה הפלא, רואים אנו כי חמור מצליח לעשות את הבלתי יאמן, ובגדול! במשנה-מֶרֶץ אוסף חמור את בני עירו - 'שלם' שמה - ומשכנעם לקבל את תנאי בני יעקב, בטענה שבכך תפתח הדרך לסחור עם משפחתו העשירה של יעקב. דבריו פועלים את פעולתם, ואחרי עבודת ההסברה והתעמולה המעולה, כל בני העיר המונים לא פחות מ- 24,000 איש מלים את עצמם ללא יוצא מן הכלל. (הרמ"ע מפאנו בספרו "עשרת מאמרות" מאמר "אם כל חי", חלק א' סימן ג').

הלא אני במקומו ובמצבו, הייתי מתבייש לצאת מפתח ביתי והייתי מתכנס לתוך תוכי, סודו של הרצון

ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב (לד. יט)

כאשר שבים בני יעקב מן המרעה, הם פוגשים את שכמ וחמור אביו. הללו הגיעו לביקור נימוסין' ובפיהם הצעת שידוך מדאיגה: דינה אחותם לשכמ בן חמור, על-פי הצעתם תתערה משפחת יעקב בבני העיר, וגם תזכה להכרה נשיאותית ולמענק נישואין גבוה ביותר.

בני יעקב רותחים מזעם, אך כולאים את רגשותיהם. הם מבינים כי חמור מצידו יעשה הכל כדי שבנו ינשא לדינה, ועל כן הם פועלים בצורה דיפלומטית וערמומית. בדרך מנומסת הם מבהירים לאורחים כי בכדי שיהיו ביניהם קשרי חיתון, חייבים הם וכל בני עירם - להימול! כפי הנוהג והחובה במשפחת יעקב. "חרפה היא לנו להינשא עם כאלו שאינם נימולים" הסבירו.

המבוקשת עבור השגת דינה בת יעקב. אך על סמך מה היה אפשר לצפות שכל תושבי העיר יסכימו לעשות מעשה, שגם כרוך במכאובים לא פשוטים (כפי שנאמר בתורה "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים") וגם יש בו סיכון לא מבוטל, בעיקר לאנשים מבוגרים.

מהי באמת הסיבה ששכם לא התייאש? אומרת התורה: "ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב" - כאשר אדם חפץ מאד במשהו, הוא עושה למען השגתו גם דברים שעל פי ההגיון נראים כחסרי סיכוי לחלוטין.

דוגמא לדבר: מי שנעלם לו סכום כסף גדול, מחפש בכיסו פעם, ולאחר כמה דקות עוד פעם, ולפעמים גם בפעם השלישית. מה הטעם לחפש באותו כיס כמה פעמים, וכי הכיסים כ"כ גדולים? אלא שהיות שהוא מאד חפץ למצוא את כספו, הוא מחפש גם במקומות שעל פי ההגיון הם כמעט חסרי סיכוי.

מה היה סוד ההצלחה המזהירה הזו? אלא מבאר החפץ חיים שמכאן אנו למדים מהו כח הרצון. כי כשיש לאדם רצון הוא יכול להשיג אפי' את מה שהשכל לא יכול להבין. הוא הדין למי שרוצה לזכות לתורה. הרצון הוא עצמה אדירה שדבר אינו יכול לעמוד בפניה! כאשר חפץ אדם באמת ובכל מאודו במשהו, אין דבר שיעצור אותו!

כוחו של רצון אמיתי

ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב וגו' (לד, יט).

ויש להוסיף מש"כ הרב דב יפה זצ"ל בספרו לעבדך באמת (עמ' קמ) עניינו של שכם בן חמור, מלמד אותנו לקח מופלא.

התורה מספרת שבני יעקב אמרו לשכם ולאביו, שהם מוכנים לתת את דינה לשכם, אך בתנאי שכל אנשי העיר ימולו. כמדומה שלא תהיה זו הפרזה לומר שתנאי זה אמור לרפות ידיים ולייאש מראש כל בר דעת. שהרי אילו הייתה הדרישה מופנית לשכם וחמור לבדם, היה איזה הגיון שיסכימו גם לתנאי קשה - אם זו התמורה

וכדו' אינם מרפים את ידיו או מביאים אותו ליאוש. עכ"ד.

"יכול" או "רוצה"

מסופר על הרב מבריסק זצ"ל (הרב מבריסק ח"ד עמ' 219) מאי משמע "לשבור קירות למען עשיית טובה ליחיד"? תא שמע:

עובדה הוה, בצעיר פלוני -- בן ישיבה, אשר מסיבה כלשהי הסתבך עם רשויות הצבא בא"י, כאשר לא הסדיר בזמן את הגשת האישורים הנדרשים לשחררו מעול הצבא, ולפיכך נעצר ונכלא. היה זה בערב יום הכיפורים

בשעת צהריים מאוחרת, כאשר נודע למרן זצ"ל על המקרה, והוא שלח אוצר החכם לקרוא למזכיר "ועד הישיבות" הרב ר' משה דוד טננבוים ז"ל, וביקש ממנו לפעול בדחיפות לשחררו מן המעצר. "יש לדאוג לכך שהוא יוכל לשוב לביתו לפני כניסת היום הקדוש", אמר לו.

"עכשיו?" תהה באזניו רמ"ד, "ביום כזה, בשעה כה מאוחרת, איני יכול לפעול!":

כשהרב מפוניבז' זצ"ל הגיע לארץ ישראל לאחר חורבנו של עולם התורה באירופה ולאחר חורבנו האישי - כאשר רוב משפחתו נהרגו ע"י הגרמנים ימ"ש, הוא החל לרקום תוכניות להקמת מוסדות תורה, בסדרי גודל בלתי-נתפסים באותה תקופה. ואמנם היו רבים שלעגו לו על חזונו והביטו על תוכניותיו כחלומות שאינן ברי השגה. אך היות ששיקומו של עולם התורה בער כאש בעצמותיו, לא רפו ידיו, ואדרבה, הוא דבק בכל מאודו בהגשמת תוכניותיו, והיום כולם רואים לאיזו הצלחה כבירה הוא זכה בס"ד.

עוד לקח חשוב ישנו מפסוק זה: "ולא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב" - כשחפצים במשהו באמת, עושים אותו מיד! מי שדוחה דבר מצוה שבא לידי, הוא מוכיח שדבר מצווה זה אינו אצלו בבחינת "כי חפץ..."

נמצא שמי שחפץ מאד להשיג עניינים שברוחניות, ראשית הוא עושה השתדלות מיד, ובנוסף, הוא עושה כל מה שניתן לעשות בעניין, ושום חשבונות של סיכויים

אולם מרן זצ"ל לא מרפה ונענה לעומתו: "אל תאמר 'איני יכול', אמור 'איני רוצה'!"

"אל תאמר 'איני יכול', אמור: 'איני רוצה'!"

- "אבל כעת אי אפשר לעשות מאומה, הממונים כבר הלכו לביתם ואין עם מי לשוחח", חוזר ואומר רמ"ד, ומרן זצ"ל שב באזניו בשנית ובשלישית: אמור ש'אינך רוצה', אל תאמר ש'אינך יכול'.

לשחררו, אל תאמר 'איני יכול', אמור ש'אינך רוצה'!...", וכך נמשך לו הדו שיח ביניהם, רמ"ד מדבר על ליבו ואומר לו כי ביכלתו לזכות לברכה גדולה לקראת יום כיפור מן הרב או מי שביקש לפעול למען העצור, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו, וכך הרבה עליו דברי שכנוע – עד שהלה נכנע, וניאות לפעול לשחררו המייד.

ובכן, מביתו של מרן זצ"ל פנה רמ"ד טננבוים ז"ל אל 'מחנה שנלר', בו נכלא הצעיר, וביקש לשוחח עם הקצין האחראי. הוא גולל בפניו את המקרה וביקש את עזרתו, אולם הלה השיב שכעת אינו יכול לעשות מאומה, אמנם לאחר יום הכיפורים הוא יראה מה ניתן לעשות, אבל לא עתה. אז סיפר לו רמ"ד על דברי מרן הרב זצ"ל, והשיב לו אף הוא באותה מטבע, "אל תאמר שאינך יכול, אמור שאינך רוצה", והלה, בהצביעו על השעה המאוחרת - שעות אחדות לפני יום כיפור, אומר שוב שכעת אינו יכול לפעול, ולעומתו שב איש שיחו ומטעים באזניו: "אם רק תרצה, תוכל את הסעודה המפסקת, לפני היום הקדוש, אכל הצעיר בביתו, כבקשתו של מרן זצ"ל שביקש לפעול אף נגד כל ה'מקובל' וה'הגיוני', ויהי מה..."

מששב רמ"ד טננבוים לאחר יום הכיפורים ובישר לו על הצלחת השתדלנות, אמר לו מרן זצ"ל: עתה אפשר לך את מקור דברי אל תאמר איני יכול, אמור איני רוצה' - הדבר מבואר להדיא בגמרא בבא מציעא בפרק השוכר את הפועלים, (דף פ"ו ע"ב). שם איתא שביום השלישי למילתו של אברהם, כאשר הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי לא להטריחו בעסק הכנסת האורחים, שלח אברהם אבינו את אליעזר עבדו החוצה לחפש אורחים, והוא לא

מצא. והנה כשחזר אליעזר ואמר לו שלא מצא כל עובר אורח ברחוב, אמר לו אברהם: 'איני מאמין לך!' ומבארת הגמרא שזהו שאומרים ליתא הימנותא בעבדי' [- אין אמונה בעבדים], ואז יצא אברהם בעצמו, והקב"ה זימן לו את שלושת המלאכים - "וירא, וירץ לקראתם".

ויש להוסיף מה שמסופר על הגאון הרב נתן צבי פינקל שליט"א ועל כח הרצון האדיר שלו בספר בכל נפשך (עמ' 166)

"יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר, קל כנשר, גבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים" (אבות ה.כנ צריך להבין, מה כוונת התנא הוי, הרי כל אדם נברא עם תכונות מסויימות, ואיך אפשר לתבוע ממנו להתנהג בתכונות אחרות, וכי אפשר לומר לנשר שיהיה נמוך, או לנשר שיתנהג ארי? ועוד, איך יתכן לומר לאדם קרוץ מחומר, כבד בטבעו וחלוש במזגן להיות גבור כארי וקל כנשר?

גילו לנו חז"ל, שבכח האדם ברוחו ונשמתו, לנסוק למעלה ממה שהוא סבור שיש בכוחותיו הטבעיים, כל מה שצריך

והדבר טעון ביאור, אמר מרן זצ"ל, הכי צד ניתן לומר על אליעזר עבד אברהם שהיה דולה ומשקה מתורתו לאחרים - ליתא הימנותא בעבדי', איך אפשר לומר על ה'מושל בכל ביתו' - שביארו חז"ל (בראשית רבה נ"ט, י"א). "שהיה מושל ביצרו כמותו" - איני מאמין לך?!

אלא שהן הן הדברים. אליעזר אמנם יצא, חיפש ולא מצא עוברי דרכים, אבל אברהם אבינו טען לעומתו: אל תאמר שאין אנשים, אמור ש'איך רוצה' שיבואו אלי אנשים [- כדי לא להטריחני בשלישי למילה, וכיו"ב], והא ראייה שאכן הוא כן, שהרי כאשר אברהם אבינו יצא בעצמו - הוא אמנם מצא אורחים, הרי איפוא שכשיש רצון

הוא כח רצון חזק ואז, בשירצה באמת. רוצה באמת, בכוחו להשיג הרבה מעבר
 יוכל להגיע לדרגות נישאות. זהו מה לכוחותיו הטבעיים

ייחד לב

כמה שנים לפני שהתברר שהוא חולה, תקפו את רבינו כאבי ראש וחולשה כללית. גבורת הארי, בה נהג בעבודת השי"ת, בשקידת התורה יומם ולילה, בהכנת השיעורים עד כלות הכוחות ובהשקעת דם התמצית בגידולם של תלמידיו, היתה למרות כוחותיו הדלים, בכל זאת גיים תמיד כוחות והמשיך בעבודתו ובלמודיו.

בסביבות שנת תשמ"ז התגברה חולשתו, התברר שהוא חולה במחלת פרקינסון, מחלה חשוכת מרפא, הגורמת לניוון שרירים ופוגעת במערכת העצבים. הביטוי של המחלה באותן שנים היה ברעידות חזקות, חוסר יציבות ושיתוק לפרקי זמן קצרים. מפעם לפעם היה נתקף בכאבי ראש עזים.

רבינו התמודד עם הסבל, אולם אפילו לרגע אחד לא ראה את עצמו חולה, הוא עשה כל טצדקי שהמחלה לא תפרים

שאומר התנא: התבונן בארי וראה גבורה מזהי, התבונן בנשר וראה קלות איברים מהי, ותדע להיכן אתה מסוגל להגיע, אם רק תנצל את כוחותיך.

ראש הישיבה, הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, היה מרעיש על כך בשיחתו הידועה על נוסח תפילת גשם: "זכור טען מקלו ועבר ירדן מים יחד לב וגל אבן מפי באר מים", שיעקב אבינו הסיר את האבן הכבדה מעל פי הבאר, לא בכח הזרוע, כי אם בכח "ייחוד הלב", וזהו הביאור במה שאמרו חז"ל על בת פרעה (שמות ב.ה) "ותשלח את אמתה ותקחה", שמביא רש"י "נשתרבה ידה של בתיה בת פרעה אבות הרבה אין הכוונה שידה התארכה, ולאחר מכן שוב נעשה נס שחזרה ידה לכמות שהיתה, אלא שע"י שריכזה את כל כוחות נפשה להציל את הילד, היה בכוחה להשיג את התיבה בהושטת יד, למרות שהמרחק הפיזי היה רב, שכן כשהאדם

אולם גם בשכבו לא הסיח דעתו מהלימוד, לא אחת, אחרי כמה דקות ששכב, גדר עצמו אל החברותא והוסיף סברא על מה שדיברו קודם לכן, וחזר למיטה, עד שהתחזק, וניסה שוב לחזור ללימוד, אחד החברותות שראה איך הוא מתייסר, שאלו, איך הוא מסוגל ללמוד

בימים שיש לו כאבי ראש בה עזים, רבינו השיב לו שכל עוד הראש עובד ומסוגל לחשוב בלימוד, לא קשה לו כל כך שכן הוא משקיע את עצמו בלימוד ושוכח מהכאב, אולם כשהכאב מתחזק, ואינו יכול להמשיך ללמוד, אז הוא צריך לעשות פעולות להרגיע את הכאב.

דבק בעבודתו ולא נכנע

כשם שהחליט לא להכנע לחלק הגופני של המחלה, כך החליט גם לא להיכנע לצד הנפשי שלה. בטבעו היה אדם רגיש מאוד, אך למרות זאת הוא החליט שכדי שיוכל להמשיך בהרבצת התורה כמימים ימימה, עליו להתגבר על הקושי הנורא, עליו כותב רבנו יונה (שער ג' אות קי"א): "כי צער הבלימה מר ממוות". למרות הרעידות,

לסדר יומו והמשך עלייתו. המשיך בסדריו ולימודיו עם החברותות כרגיל. אפילו בשבתות, כאשר נצרך ללכת כברת דרך ארוכה, יחסית, מרחק הליכה של כעשרים דקות מביתו (שהיה אז ברחוב ישא ברכה כדי להתפלל בישיבה, לא וויתר, פעמים רבות ארכה לו הדרך זמן רב, כאשר נתקף בדרך בשיתוק, ונאלץ להיאחז במשהו כדי שלא ליפול. פעמים רבות נפל, אבל לא נעתר לבקשות להתפלל בשבת בבהמד"ר סמוך לביתו, אלא התעקש להמשיך ללכת לישיבה.

ביטוי נוסף של המחלה היה כאבי ראש איומים שהיו תוקפים את רבינו מפעם לפעם. כאשר נתקף בכאבים אלו באמצע סדר הלימוד עם החברותא לא הפסיק. ראשית, היה מניח מגבות רטובות על ראשו כדי לנסות ולהרגיע את הכאבים העזים. כאשר הדבר לא הועיל, היה מניח את ראשו על השולחן, תוך שהוא ממשיך בצורה כזאת לדבר עם החברותא בלימוד הסוגיא. במקרים שגם פעולה זו לא הועילה, היה הולך לשכב מעט בחדרו,

ברוך נורדמן, לקחתו לביתו, לאחר מכן רצה רבי ברוך לארגן לרבינו בביתו מנין לקריאת התורה, אך רבינו לא רצה להטריח את הבחורים. כך גם היה כשניסה לארגן בבית רבינו בונין לתפילת ערבית של מוצאי שבת. בתחילה סירב רבינו לכך, כי לא רצה להטריח את הבחורים, רק לאחר שהשתכנע שהבחורים מעוניינים בכך, נתן את הסכמתו,

בסופו של דבר, לא רק שרבינו לא נחלש ברוחו מחמת המחלה הקשה, אלא התמלא עוז ותעצומות להמשיך במסירות נפש להגדיל תורה, לבנות ישיבות, בתי מדרש וחבורות לרוב וזכה להיות אות ומופת לכל הדור, הוא הוכיח עד כמה יש בכח האדם להתרומם, כפי שהתבטא אחד מצדיקי הדור שליט"א בהספדו, ואמר על עצמו: הלא אני במקומו ובמצבו, הייתי מתבייש לצאת מפתח ביתי והייתי מתכנס לתוך תוכי, אדם שאין בכוחותיו הטבעיים לעשות כלום ושרוי בחולשת גוף כזו, איך שייך לפעול משהו בצורה כזו? אולי אשב

התנועות הבלתי רצוניות והשיתוק החליט רבינו להמשיך להופיע בציבור ולא להתבייש, מלבד עצם ההופעה בציבור, היה בדבר קושי עצום, הן כאשר תוך כדי אמירת שיעורים. צריך היה להיות תפוס חזק כדי שלא ליפול ארצה, והן בעריכת חופה וקידושין, בה היה צריך זהירות יתירה שהיין לא יישפך מחמת הרעידות וכד' למרות הכל החליט רבינו החלטה נחרצת להמשיך בסדר יום רגיל עד כמה שניתן.

קושי נוסף עמו התמודד, מאז ומעולם היה נזהר שלא להשתמש בזולתו ולא להטריח שום אדם עבורו, אפילו לבני משפחה ותלמידים קרובים שרצו לעזור לו סירב, עכשיו כשחלה לא היתה לו ברירה ונאלץ להשתמש בזולתו. אולם גם בענין זה עמד על המשמר שלא להיכנע, הוא הסכים לקבל עזרה רק במה שהרגיש שהוא מוכרח, אם סבור היה שאינו צריך לזה או שההלכה לא מצריכה זאת, עמד בסירובו. פעם נחלש מאוד באמצע התפילה, עד כדי כך שבאמצע קדושה רמז למקורבו רבי

בדד בביתי, וזהו. רבינו היה מופת לכולנו, לבקש זאת בזכות אבותיו, כפי ששלמה לא רק שלא נכנע, אלא הרבה חיילים עוד ועוד. במצב קשה זה הקים ורומם עולה של תורה במימדים בלתי נתפסים בשכל אנוש, דברים שאנשים רבים, בריאים וחזקים, לא עשו בעולם.

"קטנתי מכל החסדים... אשר עשית את עבדך" (לב, יא) יעקב אבינו חשש כי החסדים הרבים שהשם גמל עמו, המעיטו מזכותיו. וקשה, שלפי מדת הענוה היה מתאים שיעקב אבינו יתלה את הנסים והחסדים שעשה עמו השם, בזכותיהם של אבותיו, יצחק ואברהם, ולא בזכותיו שלו? אלא מכאן למדנו, שכאשר אדם מודה על חסדים שכבר נעשו עמו, עליו לתלות את זה בזכותיו שלו, משום שעל ידי כך מגיעים לענוה, כשמתבקשים שהשם גומל עמנו חסדים מפלגים כאלו. כפי שיעקב אמר קטנתי", אני חש שפלות על חסדיו העצומים של הבורא. אך כשאדם מבקש מהשם חסדים להמשך, לעתיד, עליו

גאווה". איזו גאווה היא שמינית שבשמינית? גאווה הכתובה בפסוק השמיני שבפרשה השמינית שבתורה, הלא הוא הפסוק שלפנינו: "קטנתי מכל החסדים".

דהינו, תלמיד חכם מתר שתהיה בו גאווה של קטנתי", שבזה מראה שתולה בזכותיו שלו. שכן גאווה כזו שמביאה לידי ענוה, היא גאווה מתרת.

(הגרא מוילנא)

אם תר"ג מצוות שמרתי ברור שלא

למדתי ממעשיו הרעים

עם לבן גרתי ואחר עד עתה (לב,ה)

וכתב רש"י 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים' וצ"ב שאם אומר שתרי"ג מצות שמרתי, ברור שלא למד ממעשיו הרעים, וכי איזה מעשים רעים יש ללמוד מלבן, חוץ מלא לקיים את המצוות. (ר' דן סגל הובא בספר המאור שבתורה עמ' שמו).

צריך לעשות את רצון ה'

אלא מבואר ברש"י שאדם יכול לשמור תרי"ג מצוות, ואפ"ה הוא ילמד ממעשיו הרעים, והכוונה כמו שכתב הרמב"ן ריש פרשת קדושים שאדם יכול להיות נבל ברשות התורה דהינו שאדם יכול לעשות את כל תאוותיו בגדרי התורה.

ולפי פשוטי המקראות נראה שזה היה עונו של בלעם הרשע, דלכאורה אחרי שאמר 'אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' מה היא רשעתו.

כתב הרב רבי אלחנן וסרמן זצ"ל (קובץ מאמרים אגרות) עה"פ 'ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה' (במדבר כב יח) זז"ל, כתוב בירמיה (יט ה) 'ובנו את במות הבעל לשרף את בניהם באש עלות לבעל אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על

אבל באמת אף שידע בלעם היטב כי הליכתו לקלל את ישראל הוא נגר רצון ה', לא חשש ע"ז כ"ז שלא היה לו צווי מפורש שלא לילך, וע"כ אמר לא אוכל לעבור את פי ה', 'פי' דייקא, אבל רצון ה' לא היה חשוב בעיניו לעשותו וזהו רשעותו, עכ"ל.

הלימוד מזה למעשה. האדם צריך

לעשות רצון ה' ולא מה שהוא רוצה

ועוד יש לומר עפ"י מש"כ בלמעשה
(פרשת אחרי מות)

בחוקותיהם לא תלכו

'כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא
תעשו וגו' ובחקותיהם לא תלכו' (יח ג)

'ובחקותיהם לא תלכו - מה הניח הכתוב
שלא אמר, אלא אלו נמוטות שלהן דברים
החקוקן להם כגון טרטיאות ואצטדיאות'
(רש"י) פתח הפסוק 'כמעשה ארץ מצרים'
וסיים 'בחוקותיהם!?! ההבדל בין מעשה
לבין חוקה מבאר הג"ר ירוחם ליבוביץ
זצ"ל בספרו 'דעת תורה': האזהרה של
כמעשה ארץ מצרים לא תעשו מתייחסת
לעצם המעשים, ואילו האזהרה של
'ובחקותיהם לא תלכו' באה להזהיר מפני
חיקוי פנימיותו של הגוי, דהיינו עומק
תכונותיו, הפעולה והמעשה הינם תוצאה
ותולדה של התכנים הפנימיים.

בלעם אמר לא אוכל לעבור את פי ה',
נגד ה' הוא לא יכול לעשות, אבל גם לא
ויתר על רצונו - ועשה עצות ותחבולות
שהקב"ה יסכים לרצונו. והסוף היא
שהקב"ה הסכים לרצונו והתיר לו ללכת
עם שרי בלק, כי בדרך שאדם רוצה לילך
מוליכים אותו.

אבל מדרגות האבות הקדושים היו שהם
ביטלו את רצונם מפני רצונו. לא היה להם
רצון עצמי, אלא לעשות רצון קונם. כמו
שאומר ה' ארחות חיים' להרא"ש ז"ל (אות
ט) 'רצה באשר ירצה יוצרך'

וכן אמרו במסכת אבות (פרק ב משנה ד)
'הוא היה אומר (רבן גמליאל), עשה רצונו
כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו בטל
רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים
מפני רצונך מבואר שהדגישו שצריך
לעשות את רצון ה' ולא רק את מה שה'
מבקש'.

אסור הוא אם לאו, אך עצם ההליכה אליו הינה דבר פסול. דבר כזה נכלל בין הדברים שנאסרו מצד חיקוי פנימיותם של הגויים.

ומפרט זה נצא לדון על הכלל כולו. **מעשים אשר** הורתם ולידתם בהשקפה 'גויית' על החיים, נאסרו עלינו הליכה לטרטיות ואצטדיאות - המשחקים והתענוגים - מקורה בעצמיותו של הגוי. ישראל בעצמותו אין לו כל שייכות לטרטיות ואצטדיאות. אלה הן חוקות אומות העולם, ועל זאת הוזהרנו 'ובחקותיהם לא תלכו'.

לפי"ז נבין שזה הכוונה שיעקב לא למד את המהגותיהם של הגויים.

ועוד יש לבאר עפ"י מש"כ הרב מקדש הלוי

שמירת תורה ומצוות ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו פה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה (ל"ב, ה')

ופרש"י: "גרתי - לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות

בשו"ת נודע ביהודה (תניינא חלק יורה דעה סימן י') מובאת שאלה בדבר עשיר אחד אשר זיכהו ה' בנחלה רחבה ויש לו כפרים ויערות אשר בהן תרמוש כל חיתו יער. האם מותר לו ללכת בעצמו ולהתעסק בציד, או שמא אסור לעשות זאת משום צער בעלי חיים או משום בל תשחית. לאחר משא ומתן בצד ההלכתי של השאלה כותב בעל ה'נודע ביהודה': 'ואמנם מאד אני תמה על גוף הדבר, ולא מצינו איש ציד רק בנמרוד ובעשו, ואין זה דרכי בני אברהם יצחק ויעקב וכו'. ולכן השומע לי ישכון בטח השקט ושאנן בביתו ולא יאבד זמנו בדברים כאלה'.

אם ננסה להסביר לגוי כי בצידת חיות ישנו היבט שלילי מצד בזבז זמן, בודאי לא ירד לסוף דעתנו. לעומת זאת אם ננמק לו את האיסור מצד צער בעלי חיים - יבין. וזאת מסיבה פשוטה: הציד נתפס בעיניו כתחביב וכעיסוק נאה לשעות הפנאי.

נושא זה של ציד יכול לשמש דוגמא לדבר שמצד עצמו יש מקום לדון בו הלכתית אם

אביך שברכני הוה גביר לאחייך, שהרי לא נתקיימה בי. ד"א: גרתי - בגימטריא תרי"ג, כלומר: עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים".

אם נתבונן בדברי רש"י, נבחין כי לא אמר יעקב שקיים את תרי"ג המצוות, אלא ששמר את המצוות, וכמו שאנו היום משתמשים בתואר: שומר תורה ומצוות'.

וכאן, עלינו לדעת כי משמעות המושג 'שמירת תורה ומצוות' - אינה מקבילה למשמעות המושג 'קיום תורה ומצוות'...

קיום התורה - היינו ציות להוראותיה של התורה, כשם שלהבדיל, אזרחים מקיימים את חוקי מדינתם.

לעומת זאת, על משמעותו של המושג 'שמירת תורה ומצוות' - יכולים אנו לעמוד מתוך התבוננות בפסוק (בראשית ל"ז, י"א): "ואביו שמר את הדבר", אותו פירש"י: "שמר את הדבר - היה ממתין ומצפה מתי יבא!"

כלומר, שומר תורה ומצוות הינו מי שממתין ומצפה מתי תבא מצוה לידו ויקיימנה, וכך היה יעקב אבינו עושה - כפי שאמר לעשו: "תרי"ג מצוות שמרתי", והיינו המתנתי וציפיתי כל היום אימתי תבוא מצוה לידי ואקיים מצוות בוראי! עכ"ד

ולפי"ז מובן שהכוונה היא שלמרות שקיים את כל התורה הוא שמר את התרי"ג מצוות.

איך אמר תרי"ג מצוות שמרתי הרי לא קיים את מצוות כיבוד הורים

ויש להוסיף בזה את דברי החת"ס שכתב עם לבן גרתי, פרש"י ותרי"ג מצות שמרתי, נראה דבדיוק אמר תרי"ג מצות שמרתי, שאם אמנם קיים הכל, לכל הפחות מצות כיבוד אב ואם לא הי' מקיים, מ"מ הי' עומד ומצפה מתי תבוא לידו ואוכל לקיימו, שמרתי דוגמת ואביו שמר את הדבר, והודיע אותו בזה שעיכובו אצל לבן הי' קשה עליו, ומאז נכספה נפשו לבית אבותיו וחישב לעשות מצוה ונאנס

ומוסיף המס"י לבאר 'אברהם, הוא אברהם האהוב לקונו עד שהכתוב אמר עליו (ישעיה מא, ח) אברהם אוהבי, לא פלט מן הדין מפני דברים קלים שלא דקדק בהם. על שאמר (בראשית טו, ח) "במה אדע", אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך (בראשית רבה מד, יח). על שכרת ברית עם אבימלך בלא ציוויו של מקום, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך שאני משהא בשמחת בניך שבעה דורות (שם נד, ד)'. 'יעקב, על שחרה אפו ברחל שאמרה לו (בראשית ל, א) הבה לי בנים, אמרו במדרש (בראשית רבה עא, ז), זה לשונו: אמר לו הקדוש ברוך הוא, כך עונים את המעוקות? חייך, שבניך עומדים לפני בנה'.

מבואר שלמרות שיעקב היה הבחיר באבות והיה מושלם בכל א. בתורה וישכב המקום ההוא אבל י"ד שנה שלמד בבית שם ועבר לא שכב. ב. במצות עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ג. ענוה ומידות אפ"ה נתבע על דברים כאלה.

בידו ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה (ויעקב בדעתו סבר שאונס גמור הוא) ואעפ"כ לא נתקיימו הברכות כפרש"י בפסוק ויהי לו שור וחמור עיי"ש :

למה נענש יעקב ששכם בא על דינה - על שמנע חסד מעשו

מבואר במס"י (פרק ד) - בדרך קניית הזהירות, 'עוד אמרו (יבמות קכא, ב; בבא קמא נ, א) וסביביו נשערה מאד (תהילים נ, ג), מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם חסידיו כחוט השערה'. ונרחיב כל העונשים שאנו רואים כאן, צריך לדעת שעונשים בעוה"ז זה קצת לעומת העוה"ב, כמו שמבואר ביבמות (קה:;) במעשה שנענש אבדן ונצטרע וטבעו שני בניו ומאנו שתי כלותיו אמר רב נחמן בר יצחק בריך רחמנא דכספיה לאבדן בהאי עלמא. ומפני שעוה"ב זה הרבה יותר קשה. ומזה נלמד שעל אחת כמה וכמה אם העונש שלהם היה יותר חמור אם זה היה בעוה"ב.

ועוד מבאר המס"י 'ולפי שנתן את דינה בתיבה כדי שלא ייקחה עשו, אף על פי שכונתו היתה ודאי לטובה, אך לפי שמנע חסד מאחיו, אמרו במדרש (שם עו, ט; שם פ, ד) אמר לו הקדוש ברוך הוא, למס מרעהו חסד (איוב ו, יד), לא בקשת להשיאה למהול הרי היא נשאת לערל, לא בקשת להשיאה דרך היתר הרי היא נשאת דרך איסור'. ונרחיב שמבואר במדרש (ב"ר פ ד) 'רבי חנינא בשם רבי אבא הכהן ברבי אליעזר פתח (איוב ו, יד): למס מרעהו חסד, מנעת חסד מן אחוך היא נסבת לאיוב, שאינו לא גר ולא מהול, לא בקשת להשיאה למהול, הרי היא נשאת לערל. לא בקשתה להשיאה דרך היתר, הרי נשאת דרך איסור, ותצא דינה וגו'.

מבואר שלמרות שודאי כונתו היתה לטובה, נענש לפי שמנע חסד מאחיו, וצ"ב א. על מה נתבע יעקב על שהחביא את דינה, וכי היה מוטל עליו להשיא את דינה לעשו הרשע, והרי ר"מ אמר שכל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה

לפני הארי (פסחים מט:): וזה הרי נאמר על המשיא בתו לעם הארץ שהוא ארצי, ו"א גם מי שקרא ושנה ולא שימש ת"ח הרי זה עם הארץ (ברכות מז:), ק"ו למשיא בתו לרשע גדול כמו עשו, שעבר על עבירות חמורות שבחמורות, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק 'ויבוא עשו מן השדה והוא עיף', 'ה' עברות עבר אותו רשע באותו היום, בא על נערה המאורסה, גנב, שפך דמים, כפר בעיקר, וביזה את הבכורה'. וכן אסור להתחבר לרשע (אבות פ"א מ"ז) וכ"ש להינשא לו, וא"כ למה על מה נתבע יעקב על שהחביא את דינה.

ואין לישיב שעשו היה מסוגל יותר לחזור למוטב וכמו שאומר החיד"א שהסיבה שזכה שראשו נקבר במערה היא מפני 'דניצוצי הקדושה אשר בעשו היו בראשו, וכשהרגו חושים, נקבר אצל האבות'. (מראית העין יבמות קג.) ולמרות שאין לנו עסק בנסתרות, מ"מ לפשוטו הכוונה שרצון להיות טוב היה לו ורק בפועל הוא לא היה עושה, ולכן נקבר ראשו שהוא מקום המחשבה אבל גופו לא. (וכבר

שהיא היתה מתעלה עימו ביחד ואברהם סירב ואמר לו בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך. (רש"י בראשית פכ"ד לט). ולמה לא אמר לו הקדוש ברוך הוא, למס מרעהו חסד והענישו על זה.

ג. מאי שנא מלאה שלא רצתה להינשא לעשו והתפללה והקב"ה החליף לה את השידוך. ולא נענשה על מה שלא נישאת לעשו והחזירתו למוטב.

ומבאר הסבא מסלבודקא בספרו אור הצפון ח"א (עמ' רג) ויתכן כי באמת לא היה יעקב חייב לתת את בתו לעשו הרשע, כי הרי אמרו חז"ל. כל המשיא את בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי (פסחים מ"ט) ועל אחת כמה וכמה לרשע, ולא לרשע תם אלא לעשו המופלג ברשעותו, כאמור, ולא עוד אלא שמסתבר שגם אסור היה לו ליעקב למסור את דינה לעשו, כי כשם שהוא חייב לעשות חסד עם אחיו, הרי הוא חייב לעשות חסד עם בתו ולא לכפות אותה לפני ארי כזה, ואמנם עשה יעקב חסד עם דינה שסגר אותה

(שם משמואל ויחי תרע"ח בשם הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע, עיי' שפת אמת תולדות תרע"ד) דהוא דומה לעשו הרשע, שידיעות רבות היו לו ב'ראש', ממה שראה אצל יצחק אביו. אלא שכל אלו לא השפיעו במאומה על 'מעשיו', ע"כ, רק ראשו שהיה 'טוב' נקבר במערת המכפילה בקברי אבותיו (פדר"א סוף פל"ט). ולכן אם היא היתה נישאת לו היא היתה מחזירה אותו בודאי בתשובה, כי כמו שכתבנו בפרשת תולדות שעשו יכל לצאת בדיוק כמו יעקב אבינו, עי"ש, ורק הוא מבחירתו הרעה בחר לצאת רע, כיון שמשלשון רש"י (בראשית לב, כג) מבואר שזה רק ספק שמא תחזירו בתשובה שכתב 'ודינה היכן היתה, נתנה בתבה ונעל בפניה שלא יתן בה עשו עיניו, ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו **שמה** תחזירנו למוטב, ונפלה ביד שכם'. וא"כ אין ספק מוציא מידי ודאי.

ב. למה אברהם אבינו לא נתבע על מה שלא נתן את יצחק לבתו של אליעזר שרצה ואמר אולי לא תאווה הלואי וברור

למטרתם להגיע לארץ הבחירה ולא עוד אלא שחז"ל אומרים ש"מהלך שלושת ימים הלכו ביום אחד שהיה הקב"ה חפץ להכניסם לארץ מיד" ראה רש"י שם ועוד אמרו חז"ל שהמהלך משם לארץ ישראל ארבעים יום וארבעים לילה ואילו זכו ישראל לשלשה ימים היו נכנסים ראה ילקוט שם וגם ארון ברית ה' נוסע לפניו דרך שלשת ימים כלומר היה מקדים לפניו דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייתם" רש"י שם וא"כ האיכו בהם שיסעו מהר מהר סיני עד שבנ"י התלוננו על כך ואמרו אוי לנו כמה לבטנו בדרך הזאת שלשה ימים שלא נחנו מעמל הדרך" שם והיתה בזה מעלה גדולה שיחישו להיכנס לארץ הקודש והיא קוראים נסיעה זו סרו מאחרי ה' ומתארים אותם כתינוק הבורח מבית הספר

אולם בעל כרחנו שלא היתה שום פגיעה בעצם הנסיעה, ולהיפך זו היתה עליה גדולה, והם היו חייבים בכך, אבל יחד עם זה היו צריכים להרגיש קושי להיפרד מהר סיני שקיבלו עליו את התורה, ובשמים

בתיבה כדי להצילה מידי עשו שלא ישים עיניו בה ויקחנה, אלא שהתביעה כלפי יעקב היתה כאן בדרך אחרת.

אנו מוצאים בתורה שיש שתובעים את הבריות לא רק על פגם במעשה כי אם גם על פגם במחשבה אף אם המעשה הוא כהוגן. דוגמה לרעיון זה אנו מוצאים לגבי דור המדבר. חז"ל אומרים: ת"ר, מהו בנסוע הארון ויאמר משה' פרשה זו עשה לה הקב"ה סימנים מלמעלה ולמטה לומר שאין זה מקומה ובו' ולמה כתבה כאן כדי להפסיק בין פורעניות ראשונה לפורעניות שניה פורעניות שניה מאי היא ויהי העם כמתאוננים' פורעניות ראשונה ויסעו מהר ה' וא"ר חמא בר חנינא שסרו מאחרי ה' (שבת קטז). ותום' הביא שם את דברי המדרש שנסעו מהר סיני דרך שלושת ימים כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו כך היו בורחים מהר סיני דרך שלושת ימים.

והנה תמוה הדבר איזו פורעניות יש כאן בזה שנסעו מהר סיני והרי חייבים היו לעזוב את המקום כדי להמשיך בדרכם

קשה עד שהיה צורך להעתיק את הפרשה ממקומה ולעשות סממניות כדי להפרידה מפורעניות אחרת.

ולפי אותו רעיון אפשר לפרש גם את התביעה על יעקב במניעתו את דינה מעשו אחיו, יתכן שיעקב נהג כהוגן במה שהעלים את דינה מעיני עשו ועשה בזה חסד עם דינה בתו, כאמור, אלא שתוך עשותו חסד עם דינה היה גם צריך להרגיש צער בנפשו על אשר אין בידו לגמול חסד עם עשו. ואולי גם הרגיש בצער זה, אבל בשמים ראו שלא הצטער במדה הדרושה. בהתאם למדרגתו. ולפיכך אף על פי שהמעשה הזה של יעקב היה כולו חסד, אבל מכיון שהוכר פגם במחשבתו לגבי מניעת חסד מעשו נהפך כל המעשה מחיוב לשלילה, מחסד לאי חסד, עד שקוראים עליו למס מרעהו חסד, ובא עליו עונש כה קשה וחמור וחרפת עולם על כל ביתו. עכ"ל.

ולפי"ז אפשר ליישב שזה הסיבה שלא ואברהם אבינו לא נענשו כי בליבם ריחמו עליו משא"כ יעקב אבינו וכנ"ל.

הכירו שפרידה זו לא עלתה להם כ"כ בקושי כפי הדרוש, בזמן שעזבו את ים סוף כתוב: 'ויסע משה את ישראל מים סוף' ופירש רש"י בשם מכילתא: 'הסיעם על כרחם, שעטרו מצרים סוסיהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות והיו ישראל מוצאים אותם בים זכו', לפיכך הוצרך להסיעם בעל כרחם'. ואם לגבי ביזת מצרים כך, על אחת כמה וכמה כאן בשעה שהיו נאלצים לעזוב את הר ה', בודאי שהיה ראוי שיהיה צורך להסיעם בעל כרחם לפחות במחשבה. ומכיון שכתוב ויסעו ולא ויסע, משמע שלא היתה פרידתם כ"כ קשה עליהם. ואם כי נסעו לארץ הבחירה לתכליתם הקדושה והיו מצווים ונדחקים לכך על ידי השכינה. קוראים את הזריזות הזאת סרו מאחרי ה'. אמנם המעשה היה כשורה וההליכה היתה אחרי ה', אבל מכיון שהמחשבה לא היתה בשלמותה בהתאם למדרגתם, קיבל כל המעשה צורה הפוכה עד שתיארו אותם כסרים מאחרי ה' וכבורחים מבית הספר וציינו את המעשה בתור פורעניות

להיכנס עימו למשא ומתן ולהסביר לו שהוא צריך להיות צדיק, וכו' ועל זה נתבע למה לא נכנס בספק שמא ירצה ותחזירנו למוטב ואז ישאנה אחרי שהוא צדיק. וכמו שכתב כיו"ב הרמב"ם (פ"ד מהלכות תלמוד תורה ה"א) 'אין מלמדין תורה אלא לתלמיד הגון נאה במעשיו. או לתם. אבל אם היה הולך בדרך לא טובה מחזירין אותו למוטב ומנהיגין אותו בדרך ישרה ובודקין אותו ואחר כך מכניסין אותו לבית המדרש ומלמדין אותו'. ומבואר שרק ארחי שנבדק שהוא שב אז מחזירים אותו.

גודל כוחה של האשה

ונוסיף עוד לבאר עפ"י מש"כ והעץ יוסף כתב לתרץ 'שאלו נישאת לו, אולי היה שב בתשובה על ידה, שהכל מן האשה, כדלעיל פרשה י"ז ולפי שמנעת חסד מן אחיך נענשת שזינתה שאלו נישאת לא זינתה'.

ונרחיב בדברים עד כמה כוחה של האשה הוא גדול, כתב בספר חסידים (אות תריט) וז"ל 'ודעו שמשון היה גבור

אבל מהלשון של המס"י משמע שנתבע למה מנע מעשו חסד ולא על מה שלא הצטער.

הכוונה שישאנה רק אחרי שהוכח

שחזר בתשובה

אלא הביאור, שאין הכוונה שישאינה לעשו, כמו שהוא עכשיו רשע, אלא אם ירצה עשו לשאת אותה, לא יתננה לו עד שיחזור למוטב, ויגרש את נשיו, ויפסיק להיות איש שדה ויפסיק להיות ציד בפיו, ולשאול כיצד מעשרים את המלח, אלא באמת יהיה צדיק וילך ללמוד בבית שם ועבר, כמה שנים טובות, ורק אח"כ ינשא לדינה. ולא כמו שעשה כשראה שרעות בנות כנען בעיני יצחק אביו, שהלך ולקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם אחות נביות על נשיו'. (בראשית כח, ט). ופירש רש"י, 'על נשיו'. 'הוסיף רשעה על רשעתו שלא גרש את הראשונות'.

ורק שיעקב אבינו לא רצה להיכנס לסבך זה, שעשו ירצה לשאת אותה, ויצטרך

שבגבורים ודוד חסיד שבחסידיים ושלמה חכם שבחכמים. ונכשל שמשון על יד אשה, ונכשל דוד ע"י יפת תואר ואשת אוריה. וכן שלמה. לכך נכתב ענין שמשון ודוד ושלמה כדי להודיענו עד כמה גדול כח תאות האשה, שטובים כאלו נפלו! עכ"ל.

וכעין זה איתא בפרקי דר"א (פרק מ"א) א"ל הקב"ה למשה לך אמור לבנות ישראל אם רוצות לקבל את התורה, שדרכם של אנשים הולכים אחרי דעתן של נשים וכו'. וע"ש בפירוש הרד"ל.

ומובא בספר שער הרזים (סי קפ"ח) בשם הר"י יצחק דמן עכו (מהראשונים בדורו של הרמב"ן ז"ל) דאע"פ שהדעת והחכמה והשכל היה באדם יותר על אשתו, אם היא אשת חיל יהיה בה הבינה והעצה יתרים מבאיש, והכתוב לא אמר איש חיל מי ימצא אלא אשת חיל מי ימצא, וכל אותם השבחים וההלולים הנזכרים באותה פרשה נאמרו על אשה המשכלת לרוב מעלתה וטוב שכלה, ומה שאמרו כל ההולך באשתו נופל בגיהנם, הוא על האשה הסכלה אשר שקעה נפשה

שבגבורים ודוד חסיד שבחסידיים ושלמה חכם שבחכמים. ונכשל שמשון על יד אשה, ונכשל דוד ע"י יפת תואר ואשת אוריה. וכן שלמה. לכך נכתב ענין שמשון ודוד ושלמה כדי להודיענו עד כמה גדול כח תאות האשה, שטובים כאלו נפלו! עכ"ל. וכבר אמר זרובבל בן שאלתיאל בן יכניה למלך דרויש (ככתוב ביוסיפון פ"ג) דאין בארץ דבר יותר מן האשה המושלת בכל גם במלך, ורבים חללים הפילה אשר נפתו לאהבתה, ורבים נסכלו ונשתגעו ואין מספר להרוגיה אשר נהרגו בגללה וירדו ביגון שאולה. וגם חכמים גדולים ונבונים נלכדו ברשתה, וכל עמל האנשים אשר ימסרו נפשם לקבוץ הון יתנו עבור האשה, והלא אדם הראשון הסתו אשה וכן שמשון ודוד ושלמה נכשלו עבור האשה, עי"ש שהאריך בזה כי אף שהכל יודעין שתאווה זו הבל הבלים עם כל זה כולם נמשכין אחריה.

וכתוב במד"ר (בראשית יז ז) מעשה בחסיד אחד שהיה נשוי לחסידה אחת ולא העמידו בנים זה מזה, אמרו אין אנו

בתענוגי הגוף ואין בה ידיעה במעלת המושכלות, עכ"ד.

ת"ח ואנשכנו כחמור שת"ח שכל התורה

עוד אמרו חז"ל עה"פ (משלי פי"ד) שבע"פ כולהו אליבא דר"ע (משא"כ אברהם לא נתבע למה לא השיא את בנו לבתו של אליעזר כי ארור אי אפשר לתקן וכמו שביאר בעל אבני נזר (הו"ד במעינה של תורה) עה"פ 'אשר לא תקח אשה לבני ממנות הכנעני' (כד ג) ותמה הלא בני משפחתו גם הם היו עובדי אלילים. ובמה איפוא היו טובים מן הכנענים?

וע"ע תנדב"א (רבה פ"ט) שדרש פסוק זה על דבורה הנביאה שבעלה היה עם הארץ וכו', ומי גרם ללפידות שהיה חלקו בבני אדם כשרים וזכה לעוה"ב הוי אומר דבורה אשתו וכו', ומאיךך אשת אחאב גרמה לו לעבוד עבודת אלילים וכו' עי"ש. וכן מצינו שכדי להינשא ריש לקיש חזר בתשובה כמבואר בגמ' (בבא מציעא פד ע"א): ר' יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי א"ל אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתווי מאניה ולא מצי הדר אקרייה ואתנייה ושווייה גברא רבא. וכן מצינו שרחל היא זו שגרמה לרבי עקיבא להיות גדול הדור

אלא הכנענים היו מושחתים מבחינה מוסרית, כפי שהתורה מזכירה טעמים רבות, תועבות ארץ כנען, ושחיתות המידות עוברת בתורשות לבנים. ואילו בארץ מולדתו של אברהם היו האנשים מושחתים רק בדעות. שהיו סוגדים לתרפים ושחיתות הדעות איננה עוברת (בתורשה לבנים).

וכן לאה עשו רצה לקחת בעל כורחה בלי לשנות את עצמו ולכן היא לא נענשה, (כי לבן לא היה איכפת לו ולא היה מי שידאג שעשו יקיים את התנאי).

ונזיד עדשים, אלא אדרבה שמח בלבו לפרוק משא כבד מעליו ושאחיו - יפרע לו גם כן על זה, ודן את עצמו כחכם, ואת יעקב אחיו ככסיל, שרוצה לטעון מה שהוא חושב שהיה טוב לפרוק, עיי"ש. ואילו עכשיו הוא מתבייש על שמכרה ואיזה בושה, בושה שגורמת לו לעבור לגור במקום אחר.

אלא הביאור עפ"י מה שמצינו בתורה סתירה לגבי החוקים, האם החוקים הם דבר שאין טעם והאומות מונים את ישראל עליו או היא חכמתכם ובינתכם, שמצד אחד כתוב 'כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה וגו'" (דברים ד ו), ומצד שני מקשים העולם כיצד ייוכחו הגויים לדעת מכח החוקים כי 'עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה'. אדרבה, למראה החוקים שאין טעמים מובן ישחקו וילעגו עלינו, כמבואר בפירש"י תחילת פרשת חוקת!?! אלא מבאר הגר"י ניימן זצ"ל בספרו דרכי מוסר, אמנם כן, כאשר ראו אומות

למה עשו שביזה את הבכורה התבייש על שמכר אותה

ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת אותם. (לו ז) וכתב רש"י 'ומדרש אגדה מפני יעקב אחיו, וכו' ומפני הבושה שמכר בכורתו'. וצ"ב שהרי לעיל כתוב שעשו ביזה את הבכורה ולא היתה שווה לו כמבואר ברש"י (כה לב) עה"פ 'הנה אנכי הולך למות. (מתנודדת והולכת היא הבכורה, שלא תהא כל עת העבודה בבכורות, כי שבט לוי יטול אותה. ועוד) אמר עשו מה טיבה של עבודה זו, אמר לו כמה אזהרות ועונשין ומיתות תלוין בה, כאותה ששנינו (סנהדרין כב:), אלו הן שבמיתה, שתויי יין ופרועי ראש, אמר, אני הולך למות על ידה, אם כן מה חפץ לי בה'. ויאמר עשו הנה אנוכי הולך למות ולמה זה לי בכורה, ופירש תלמיד הרמח"ל, דנמצינו למדים שעשו לא היה טיפש כל כך למכור דבר יקר וחביב בלחם

הזה את כל מעלותיו? אם בגלל משפטי התורה, הרי גם להם משפטים. על כורחם הם נאלצים להודות שמעלות עם ישראל נובעות מהחוקים. אף על פי שאיננו מבינים את טעמיהם בשכלנו, מכל מקום מרגישים אנו בנפשנו שהם מרוממים אותנו למדרגות גדולות ונעלות.

הגויים שאין להם החוקים האלה אינם יכולים להגיע למדרגת עם ישראל. הגויים עצמם מכירים שעל ידי החוקים אנו עומדים ברום המעלה ועל כן הם אומרים: 'רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה'.

כך גם עשו מעיקרא ביזה את הבכורה אך לבסוף שרואה מה יצא מיעקב שיש לו הכל הוא מתביש. שבתחילה עשו חשב שהבכורה זה העוה"ב, ובזה הוא לא מעונין, שהרי חלק עם יעקב שעוה"ז שלו, ועוה"ב ליעקב. וכשיעקב לקח את הבכורה שזה עולם הבא הוא הסכים. אבל כיעקב לקח את הברכות וכשנודע ליצחק שעשו כבר לא הבכור הוא אמר גם ברוך יהיה והסכים שיישארו הברכות ליעקב כמו שכותב רש"י (לעיל כז לו) 'אמר לו

העולם שהקב"ה נתן לנו חוקים שחקו עלינו ושאלו בלעג: 'איזה טעם יש במעשים אלה'. אולם לאחר שראו ברבות השנים את בני הדורות שנתחנכו על ברכי התורה וחוקיה, את חכמתם ואת אצילותם, נשתנתה דעתם.

למשל, חוקי הטומאה והטהרה שבני ישראל שומרים בדקדוק - כולל טהרת המשפחה - הבה נראה עד כמה חוקים אלה, שאין בהם טעם והסבר. תורמים למעלתם הנשגבה של בני ישראל. כמו כן, גם מאכלות אסורים אשר מצד עצמם אין סיבה מדוע לא לאוכלם, מכל מקום התורה ציוותה עלינו שלא לאוכלם. והתוצאה: 'ראו מה בין בני לבן חמי'. עד כמה רחוקים בני ישראל מרציחה ומכל המידות הרעות, לעומת השפלות וטמטום המוחין המצויים בקרב אוכלי נבילות וטריפות ושאר מרעין בישין.

לפיכך כאשר רואים הגויים את המעלות הנפשיות של עם ישראל וגם את מעלותיו השכליות - שהם נבונים וחכמים יותר מאחרים - הם תמהים: מנין שאב העם

אביו מה עשה לך, אמר לו את בכורתי לקח, אמר, בכך הייתי מצר וחרד, שמא עברתי על שורת הדין, עכשיו לבכור ברכתי, הוא הבין שהפסיד גם בעוה"ז ולכן התבייש עשו. וכן מבואר בילקוט שמעוני (תולדות רמז קיא. ותנא דבי אליהו זוטא פי"ט) 'מכרה כיום את בכורתך לי, אמרו כשהיו יעקב ועשו במעי אמן אמר לו יעקב לעשו, אחי שני עולמות לפנינו העולם הזה ועולם הבא. העולם הזה יש בו אכילה ושתייה ומשא ומתן לישא אשה ולהוליד בנים ובנות, אבל העולם הבא אין בו כל המידות הללו, רצונך טול אתה העולם הזה, ואני אטול העולם הבא, שנאמר מכרה כיום את בכורתך לי, כאותו היום שהיו בבטן אמם מיד כפר עשו בתחיית המתים, שנאמר הנה אנכי הולך למות אותה שעה נטל עשו חלקו העולם הזה, ויעקב נטל חלקו העולם הבא. וכשבא יעקב מבית לבן וראה לו עשו בנים ובנות עבדים ושפחות, אמר לו יעקב אחי לא כך אמרת לי שתטול אתה העולם הבא ואני אטול העולם הזה,

מנין לך כל הממון הזה שתשמח הרהר עשו בדעתו ומה העולם הזה שאינו חלקו, נתן לו הקדוש ברוך הוא שכרו, העולם הבא שהוא חלקו, על אחת כמה וכמה. מיד אמר עשו רצונך בוא ונעשה שותפות, טול אתה חצי העולם הזה וחצי העולם הבא כו'. אמר לו יעקב בני רכים ואינן יכולין לעמוד ביסורין, שנאמר (להלן לג, יג) "ודפקום יום אחד".

ועוד אפשר לבאר שבאמת עשו ידע אח"כ שהפסיד במה שמכר את הבכורה רק שרצה לשכנע את עצמו שזה שווה לו ולכן הוא ביזה את הבכורה וכמו שמצינו אצל האשה שכתוב בתורה שכאשר הנחש בא אל האשה ואמר לה שהסיבה שה' לא רוצה שהם יאכלו מהעץ כדי שלא יהיו כאלוקים והאשה האמינה לו כמו שכתוב 'ותרא האשה' (בראשית פרק ג) ופרש"י "ראתה דבריו של נחש והנאו לה והאמינתו" דהינו שהאמינה לנחש שאין באכילה מיתה. וצ"ב שרש"י (בהמשך) מביא מחז"ל שהסיבה שנתנה גם לאישה, כדי שלא תמות היא וישא אחרת תחתיה.

למה נענשו עמ"י שלא לאכול את גיד

הנשה

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה (בראשית לב לג) וצ"ב למה נענשו עמ"י שלא לאכול את גיד הנשה.

אלא ביאר בדעת זקנים מבעלי התוס' 'שזה הוא עונש לשבטים על שלא הלכו ללוות את אביהם כשחזר לעבור את הנהר בשביל פכים קטנים, והשאירו אותו לילך לבדו בלא לוויה'.

וראו להתבונן עד כמה גדול החיוב של הבנים לסייע לאביהם, והעולם רגיל שדרך האב לסייע לילדיו, אבל אנחנו לא נדע עד כמה גודל החיוב של הבנים לסייע לאב, להיות עמו בכל עת, ובדומה לזה מצינו שיעקב נענש במכירת יוסף על שלא כיבד את אביו עשרים ושנים, וכבר עמדו בזה שהרי יעקב הלך ללבן במצות אביו ואמו כדי למצוא שם את זיווגו והרי בזה גופא קיים כבוד אב.

וצ"ב למה עכשיו היא כן חששה שתמות הרי ראתה דבריו של נחש והנאו לה והאמינתו.

אלא מבואר שכל מה שזה נראה לה אמת זה רק כל זמן שהיצר שיכנע אותה. אבל מיד לאחר שפסק מלשכנע שוב אין זה נראה אמת ולכן אחרי שאכלה ועברה כבר את העבירה כל התאוה ירדה ומימלא שפיר אפשר לראות את האמת. וכמו שמבאר רמב"ם (בהל' רוצח) את הטעם שמי שעוזר לאדם לעשות עבירה הוא עובר בלפני עיור לא תתן מכשול ומדובר גם כשהוא יודע שאסור לעשות את העבירה ולכאו' אם מדובר שיודע שאסור למה הוא נקרא עיוור.

אלא מבאר הרמב"ם מפני שאינו רואה את דרך האמת מפני תאוות ליבו.

היצר קרוב אליהם - כמו שאינו קרוב למלאכים".

ואפשר שדברי הרמח"ל רמוזים בפסוק "ויאבק איש עימו עד עלות השחר" - כל כוחו של היצר ללחום ולהיאבק באדם הוא 'עד עלות השחר', כל זמן שחסרה לו בהירות וידיעת האמת, אך ב'עלות השחר', כשאור ידיעת האמת זורח ומאיר לאדם, אין ליצר כח להלחם בו והוא דומה למלאכים שאין ליצו שליטה עליהם.

אך למותר להאריך בחשיבותם העצומה של דברים אלו. הרמח"ל מלמד אותנו שאין דבר שמחליש את הנשמה כמו חסרון הידיעה, ואין דבר שמחזק את כח הנשמה כידיעה בהירה של האמת והעמדתה על לב האדם. ישנם שמקדישים מזמנם היקר לעיסוק בעניינים רבים וחשובים, אך לדאבון לב כמעט שלא הקדישו זמן לברר לעצמם בבהירות את תפקידם וחובתם בעולם.

וז"ל המסילת ישרים (פרק שלישי): "כללו של דבר, צריך האדם להיות מתבונן

אולם כנראה התביעה על יעקב דסוף סוף השאיר את אביו לבד, והאב היה זקוק לו כי היה ילד שעשועיו להשתעשע עמו בדברי תורה, והשאירו לבדו, ועל כך נענש שלא יכל להשתעשע עם יוסף בן חכים כ"ב שנה. ומזה נלמד כל אחד גודל החיוב בזה שלא להשאיר את האב לבד בשום אופן שבעולם. (ר' אליהו ברוך פינקל)

אם הייתה ידיעת האמת עומדת בלב

האדם - לא היה חוטא

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עימו עד עלות השחר (לב, כה).

כתב הרב דב יפה זצ"ל בספרו לעובדך

באמת (עמ' קלז)

הרמח"ל בספרו דרך עץ החיים כותב יסוד גדול: "ידיעת האמת מחזקת את הנשמה ומרחקת ממנה את היצר, ואין דבר שמחליש את הנשמה כמו חסרון הידיעה. ואם הייתה הידיעה רחבה ועומדת על לב האדם, לא היו חוטאים לעולם ואף לא היה

אבא ביקש לחמוק ולהגיע לבית המדרש. הוא הספיק להגיע עד קצה הסמטה, ולפתע - חיילים קוזקים בדרכו. הוא נבהל, ביקש להימלט, אך היה זה מאוחר מדי.

- הנה יהודי בולשביק! - צעקו לעברו, נחפזים לעצור בעדו.

- הראה את התעודות שלך! - פקדו, הרובים מכוונים כלפיו. אך לא היו כל תעודות בידו.

תפשו בו והחלו גוררים אותו לעבר החצר, שליד הבניין, אשר שימש להם כמפקדה.

אימת מוות נפלה עליו, הוא החל לומר וידוי.

העמידו אותו ליד הקיר. אחד הקוזקים כיוון כלפיו את נשקו.

- הזדקף - צעק אליו, כשהוא מנסה לכוון את הנשק לכוון הלב.

אך הוא, מרוב אימה, התאבן מבלי יכולת לזוז.

בשכלו תמיד בכל זמן, ובזמן קבוע לו בהתבודדו, מה הוא הדרך האמיתי לפי חק התורה שהאדם צריך לילך בו, ואחר כך יבוא להתבונן על מעשיו אם הם על הדרך הזה או לא, כי על ידי זה ודאי שיהיה נקל לו לטהר מכל רע וליישר כל דרכיו, וכמו שהכתוב אומר (משלי ד): פלס מעגל רגליך וכל דרכיך יכוננו".

המסילת ישרים אינו כותב רק שיש חובה להתבונן בשכלו תמיד האם מעשיו הם לפי חוק התורה, אלא הוא מוסיף שע"י ההתבוננות יהיה נקל לו לטהר מכל רע וליישר כל דרכיו! עכ"ד הרב דב יפה זצ"ל

נס ההצלה

ועד כמה עיקר תפקיד היצר הוא לשכח מהאדם נוכל ללמוד מהמעשה הבא שכתב בספר המשגיח (עמ' 84) על הרב מאיר חדש זצ"ל פלוגה של חיילים משוטטים, קוזקים כנראה, השתלטה על העיר. היהודים הסתגרו בבתיהם מאחורי מנעול ובריח.

- הזדקף, אמרתי לך! מהר! - צרח הפורע, כשקולו הולך וגובר, והוא מלווה את פקודתו במטר של גידופים.

למעלה, מעל לראשו, נפתח פתאום חלון.

מי זה צועק שם? - נשמע קולו הנרגז של המפקד.

- זה בולשביק - החל החייל מגמגם - תפשתי אותו ברחוב!

חבריו של החייל חמקו מהמקום בזה אחר זה.

- אל תבלבל את המוח! - התרגז עליו המפקד - הסתלק מכאן מהר, ואל תפריע את מנוחת! שמעת?

החייל נחפז להסתלק בטרם תגבר חמתו של המפקד.

אבא נותר יחידי בחצר, המום, מתקשה להאמין למראה עיניו. ואז התאושש, נשא רגליו וחמק מן המקום כל עוד רוחו בו.

אימרה אחת חזרה ועלתה בזכרונו: "גם כאשר חרב חדה מונחת על צווארו של אדם - אל יתייאש מן הרחמים".

בדרך, בהיותו נרגש כולו עקב הנס אשר ארע לו, קיבל על עצמו מספר קבלות,

מתוך אמונה נלהבת, כי יצליח לבצע קבלות אלה במלואן. עד הגיעו לבית המדרש כבר החלה התלהבותו להצטנן במקצת, והוא החל להרתע מכובד הקבלות הללו. בתירוצים שונים החל להשיר מעליו חלק מהן.

בסופו של דבר הגיע למסקנה, כי כדי לשמר בזכרונו וברגשותיו את הנס הגדול אשר ארע לו, עליו לשמור בקפדנות לפחות על חלק מהקבלות, אשר קיבל על עצמו. הוא בחר במספר קבלות, אשר האמין כי ביכלתו לקיימן, ובהן דבק לבצע אותן בשלמות.

ואמנם, עשר שנים לאחר מכן, בעת הפרעות בחברון, כאשר שכב בין ההרוגים בעוד הרוצחים משתוללים בבניין, עצר בכוח בעד חברו בנימין שביקש להתרומם, ולחש לו:

- שכב בשקט וקווה!

כחלוף הכל שאל אותו החבר בפליאה: -- מניין שאבת את הכוח לשכב בשקט ולהמשיך לקוות בשעה נוראה כזאת? בתשובה סיפר לו על אותו נס שארע לו ברוסיה.

הוא היה בטוח, שכוחו של אותו נס נשתמר בלבו בעזרת אותן קבלות מעשיות שקיבל על עצמו.

ועוד סיפר הרב שלמה בערוודה זצ"ל (קונטרס הללו עבדי ה' עמ' 77 ובקצרה בספרו ליל שימורים עמ' כ)

בזמן שהייתי בחור, באתי מחו"ל ולמדתי בירושלים, ומטעמי בריאות הייתי זקוק להיות כשבועיים מחוץ לירושלים במקום הבראה. פעם אחת נכנסתי העירה לקנות משהו, וחזרתי בלילה ברגל למקומי שמחוץ לירושלים. היה זה לילה חשוך לגמרי, בלי ירח, וגם הפנסים לא דלקו. לפעמים הערבים היו חותכים את חוטי החשמל, או שכדי לחסוך בחשמל אז השלטונות היו פתאום מכבים את החשמל, לכן לא היתה שום תאורה ושום ירח. הלכתי דרך איזה גינה כדי להגיע

למחוז חפצי, וכדרך הבחורים הלכתי במהירות. לא ראיתי כלום בחושך, ותוך כדי הליכה זו הייתי צריך להגיע לקטע של מדרגות תלולות, שיורדים בהם כשליש מדרגות, לא סתם מדרגות חלקות, אלא עשויות מאבנים חדות שאפשר ממש להחתך מהן, ומי שיפול משליש מדרגות אלו לא רק שיחתך אלא ימות ממש.

צעדתי במהירות, ולפתע נעמדתי וחשבתי לעצמי: הרי עוד מעט אני מגיע למדרגה הראשונה של הגרם התלול! נעמדתי, וניסיתי להרגיש עם הנעל שלי- וראיתי שאני עומד ממש על המדרגה הראשונה! אם לא הייתי נעמד ברגע זה- הייתי נופל בחושך, וכבר לא היה מי שיבוא לנדנד לכם... היה זה נס נגלה, ואני חושב שהוא קרה בזכות סבתא שלי שנהרגה עקה"ש בידי הנאצים ימ"ש, ובזכות סבתא שניה שמתה שנים לפני כן בצעירותה, שהיתה צדיקה וגבאית צדקה בברנוביץ' שחיתנה הרבה יתומות, שתיהן נתנו לי זכויות- וכך ניצלתי. עמדתי ורעדתי מרוב התרגשות ופחד, וסו"ס

ירדתי, הגעתי לחדרי והלכתי לישון. קמתי בבוקר, התפללתי, אכלתי ארוחת בוקר, בירכתי, ואמרתי לעצמי כך: "הרי רק אתמול בלילה זכית לנס נגלה מהשמים, שהציל את חייך. א"כ היית צריך לקום בבוקר כצדיק קדוש, ואילו אתה נשארת אותו בן אדם, ולא נשתנית כלל וכלל!". הדבר הציק לי מאוד, והחלטתי לשאול על כך את מרן החזו"א.

עליתי על אוטובוס לתחנה המרכזית בירושלים, משם לקחתי אוטובוס לתל אביב, ושם עליתי על קו חמישים וארבע המפורסם לבני ברק. ירדתי בסוף רחוב ר"ע, הלכתי לבית מרן החזו"א, ונכנסתי לביתו. הוא היה כזה 'איש מנוחה', שהרבה פעמים כשבאו עם בעיה גדולה לבקש עצה, כשהיו נכנסים הוא נתן לכל אחד לשבת מולו ליד השולחן, היה מחייך בחיבה יתירה, ושואל: "כמה למדת בחודש שעבר? האם חזרת? האם חידשת?", עד שהיו שוכחים מכל הבעיה, כי בגן עדן אין בעיות... גם עכשיו, לאחר כל הדיבורים קם החזו"א וליוה אותי עד

הדלת, ולפתע נזכרתי: עוד לא דיברתי על הנס שהיה לי! תוך כדי עמידה אמרתי לחזו"א: "אתמול בלילה ניצלו חיי בנס נגלה, ויש לי משהו לשאול, האם אפשר?" - "כן, ודאי", הוא חייך בחיבה. סיפרתי לו את הסיפור, והוספתי כך: "קמתי הבוקר אותו איש! לא נשתנית כלל לטובה, מה קורה איתי?!".

החזו"א נהיה לפתע רציני מאוד, הוריד את ראשו, והחל לדבר לעצמו. הוא נתן לעצמו מוסר לפני: הוא היה רואה ניסים בכל יום, היה נותן עצה ועוד עצה, והיו חוזרים ומספרים לו על הצלחות למעלה מהטבע, גם הוא רואה ניסים וניסים ונשאר אותו אדם, ולא נשתנה כלל! כך הוא ייסר את עצמו, עד שסו"ס הרים את ראשו, חייך ואמר: "זה פשוט מאוד. נס נגלה יש בכוחו להשפיע לטובה על האדם, שלעולם ועד לא יחטא עוד פעם בחייו, וכבר לא יהיה לו את כח הבחירה", אח"כ הוא צחק ואמר: "אי אפשר שהאדם ישאר בלי בחירה, לכן כשעושים נס נגלה לאדם- מייצרים לו יצר הרע חדש ומיוחד,

שנאמר בו (בראשית לג, יז) "וַיַּעֲקֹב נָסַע סֹכֶתָהּ וַיָּבֵן לָהּ בַּיָּדָהּ וַיִּמְקְנֶהָ עֲשֵׂה סֹכֶת".

וצריך להבין מהי השייכות בין חג הסוכות לכך שיעקב בנה למקנהו סוכות. עוד צריך ביאור מהנאמר בהמשך הפסוק שם וַיִּמְקְנֶהָ עֲשֵׂה סֹכֶת עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סֹכֶת, והדבר הינו צריך ביאור מדוע יעקב קרא למקום סוכות בגלל שבנה למקנהו סוכות.

ובאור החיים הק' כתב לבאר: "אולי כי עשה דבר חדש בחמלתו על המקנה, מה שלא עשה כן אדם קודם שיכין סוכה לבחינה ולשינוי חדש קרא המקום עליך".

ומבואר בדברי האור החיים שהענין המיוחד, בכך שיעקב עשה למקנהו סוכות, הוא שקודם לכן לא היה נהוג לעשות למקנה סוכות, ועשייתם של הסוכות למקנה הורתה על הנהגה מיוחדת של חמלה ורחמים אפילו על בעלי חיים, שלמרות שבעלי החיים אינם מוכרחים להיות בסוכות אך יעקב אבינו בחמלתו על הצאן בנה להם סוכות.

ומורידים אותו באותה שעה כדי למעט את השפעת הנס אצלו! לכן אם אדם יתחזק לאחר הנס- הוא יקבל תועלת רבה, אבל אם לא יתחזק- בתוך כמה שעות לא ירגיש שבכלל נעשה לו נס, כאילו שיש לו לב אבן, זהו כוחו של היצר החזק".

עכשיו אנחנו מבינים: כשאדם נמצא בצרה הוא זועק לקב"ה, אבל לאחר ההצלה והנס יש לו את היצר הזה שמשכיח את הכל, וקשה לו מאוד לומר שירה. לכן אומר הקב"ה: עכשיו "השמיעני את קולך"- בשירה, כי כבר שמעתי אותו בזעקה, וזו כוונת הגאון.

הטעם שחג הסוכות כנגד יעקב אבינו והקשר של וַיִּמְקְנֶהָ עֲשֵׂה סוכות - לענני כבוד

הטור (או"ח סי' תיז) הביא שג' מועדים הינם כנגד ג' אבות, פסח - כנגד אברהם, שבועות - כנגד יצחק, וסוכות - כנגד יעקב

אהרן (תענית ט, א) שכן הנהגתו של אהרן הייתה לאהוב ולרדוף אחר השלום, ומתוך כך אהרן התנהג עם כלל ישראל באופן של לפנים משורת הדין, ומכוח זה זכו כלל ישראל לענני כבוד שהחسد שבהם לא היה דבר הכרחי אלא חסד מיוחד לפנים משורת הדין.

ביאור השייכות בין ולמקנהו עשה סוכות לחג הסוכות

ונראה שזהו השייכות בין כך שיעקב עשה סוכות עבור מקנהו לבין זכייתם של בגיר בסוכות, שכן יעקב לא היה מוכרח לעשות סוכות למקנהו, אך עשה כן וחידיש בכך הנהגה מיוחדת של חסד, ומכוח זאת זכו הכלל ישראל לחסד מיוחד לפנים משורת הדין, לחסות בענני הכבוד תחת צילו של השם יתברך למרות שמצד עצמם לא היו ראויים לאותו החסד.

ובזה יש לבאר מה שאמרו חז"ל בשכר "והוא עומד עליהם זכו ישראל לענני הכבוד", שהכוונה בזה הוא שעמידתו של אברהם מעל גבי האורחים היוותה ביטוי

ובחסד זה יש חידוש מיוחד שכן אין שייכות בין האדם לבין בעלי חיים, והדבר אינו נובע אלא מדבקותו של האדם בבוראי "אשר רחמיו על כל מעשיו" ולכן נקרא שם המקום על שם החסד המיוחד שבעשיית הסוכות למקנהו.

החסד המיוחד שבענני הכבוד

המבי"ט בספרו בית אלקים (שער היסודות פרק ל"ז) כתב שהטעם לכך שקבעו את חג הסוכות זכר לענני הכבוד ולא קבעו זכר למן ולבאר,

הענין בזה הוא מפני שענני הכבוד לא היו כל כך הכרחיים כמו המן והבאר, אלא ענני הכבוד ניתנו להם כדי להגן עליהם משרב ושמם, אבל יכולים היו להתקיים גם מבלעדיהם, ולכך הוקבעו ימי חג הסוכות רמז לענייניהם, כי גם בדבר שלא היה הכרחי כמאכל ומשתה עשה הקדוש ברוך הוא נס ופלא עמהם במדבר, וזהו הרמז לענני כבוד בכל שנה בישיבת סוכה.

והוסיף שם המבי"ט לבאר בזה מה שאמרו שבני ישראל זכו לענני כבוד בזכות

הפעולות שבעולם כדי להשיעם מצרתם הנוראה ל"ע, אולם כל הרופאים הגדולים ביותר הרימו ידיהם בייאוש והודיעו להם בזה אחר זה, בקול שבור ומרוסק, כי אין להם מה להועיל יותר במצב כזה, בפרט לאור הגיל המבוגר בו נמצאת האישה, כי עוד לא היה כדבר הזה בעולם הרפואה.

מאידך, האישה ובני משפחתה לא התייאשו לרגע אחד לאור בשורת הרופאים שלא נתנה להם סיכויים להיפקד בדבר ישועה ורחמים. הם המשיכו להאמין בלבב שלם מתוך אמונה פשוטה וברורה כי לא אבדה תקוותם, ועוד חזון למועד להשפיע עליהם רחמים וחסדים משמי רום.

תפילות רבות ספוגות בדמעות רותחות, ליוו את בני הזוג בדרכם לרופאים ולפרופסורים גדולים ומומחים מכל רחבי העולם, עד שהגיעה לאוזנם שמועה רחוקה על אחד הפרופסורים הגדולים ביותר במדינה רחוקה, והם החליטו

מיוחד של חסד, ומכוח זה זכו לענני הכבוד והדברים משלימים למה שנתבאר בזה.

(דביר הקודש)

כוחה של אמונה

מעשה נפלא הגיע לידינו על ידי נכדי כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט מסקולען זצוק"ל, בפרק העוסק על השתתפותו בכל נימי הלב והנפש בשמחתם ובצערם של ישראל, אך יש בו גם זרקור מופלא לכוחה של אמונה תמימה ופשוטה, אשר על ידה אפשר לשדד מערכות הטבע ולפעול ישועות בקרב הארץ נגד כל הסיכויים הגשמיים הנראים לעין בשר.

הסיפור עצמו נשמע מפי הגה"ח רבי יהושע העשיל הערשבערג שליט"א, והנכדים סיפרו אותו לפני זקנם הגדול מרן האדמו"ר מסקולען זצוק"ל תחת אחד השיחים.

היה זה לפני מספר שנים, כאשר אישה מבוגרת בסביבות גיל השישים עדיין לא נפקדה בזרע של קיימא, וכמובן שבמשך השנים הרבות שחלפו, ניסו לעשות את כל

משך תשעים שנה, ולבסוף היא זכתה להיפקד נגד כל הסיכויים הנראים בדרך הטבע, כך שייתכן ויש אצלנו במשפחה תופעה כזו שאפשר ללדת גם בגיל מבוגר..."

הפרופסור שמנהל את ענייניו על פי הפרוטוקול, שמע את הדברים וקיבל אותם בהבנה. "אכן", הרהר לעצמו בשקט, "יש במשפחה הזו תופעה שכבר היתה בעבר עם סבתא זקנה שנפקדה בגיל תשעים; אם-כך, יתכן שגם היא תצליח ללדת בעקבות הטיפול המקצועי, בפרט שהיא רק בגיל שישים". אכן, השתדל הרופא המומחה ולפקודת השנה חבקו בני הזוג בן במזל טוב, לשמחתם העצומה שלא ידעה גבולות.

מספרים נכדי מרן האדמו"ר מסקולען זצוק"ל: "כשסיפרנו עובדא זו לפני זקננו זצוק"ל, רצינו לראות איך יגיב על המעשה, שהרי נראה מכאן כוחה הגדולה של אמונה פשוטה של אישה כשירה, אולם כשסיימנו את סיפור המעשה נענה רבנו

לעשות את הניסיון האחרון מבחינתם כדי לבצע את חובת ההשתדלות.

הם הרחיקו נדוד עד למקומו של הרופא המפורסם וישבו בחדרו משך שעה ארוכה, מספרים את סיפורם הכאוב ומביעים את תקוותם כי עדיין ניתן לעשות משהו. שמע הפרופסור את דבריהם והפתיע אותם באמרו כי בימינו עם התפתחות הענק בטכנולוגיות שונות אפשר לטפל במצבים כאלה ולהביאם לידי תוצאה חיובית, אולם בד בבד השמיע את הסתייגותו מכך שהאישה נמצאת בגיל הסמוך לשישים, כך שאין כאן סיכויים רבים להצלחה בטיפול.

ברגע שלפני האחרון, טרם ישתלטו עליה זרועות הייאוש ועולמה ייחרב עליה לתמיד ר"ל, נאזרה האישה הצדקנית והמיוסרת באמונת עוז ואמרה לפרופסור מנהמת ליבה הפצוע: "אני מציעה לעשות את הטיפול הזה גם בגילי המבוגר, היות והיתה לנו כבר במשפחה סבתא זקנה שהמתינה אף היא להיפקד בפרי בטן

בשמחה רבה שאי אפשר לתאר: 'אה, ברוך השם'... ואז תפסנו שמשך כל הזמן שסיפרנו לו המעשה, השתנו פניו בצער מאז ששמע שאישה זו לא יכולה להיפקד ר"ל, עד הרגע ששמע כי אכן נפקדה ושמע ד' קולה, אמר ברוב שמחה וחדווה: 'אה, ברוך השם'..."

(אור לישרים בשם הסופר הרב יוסף מאיר האס הי"ו הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

עלייתו של אלכסנדר השלישי על כיסא המלכות בפולין נחגגה בטקס רב-רושם. היום הזה נחוג על-ידי כלל אזרחי פולין, ואף היהודים ציינו זאת בתפילה מיוחדת שנאמרה בבתי-הכנסת, לאחר קריאת התורה.

זה היה לפני כמאה ושלושים שנה. בעיר נאשעלסק שימש ברבנות רבי אברהם בורנשטיין, הידוע בספריו 'אבני נזר'. זה היה קודם שעבר לסוכטשוב. הוא היה

גאון עצום. בהיותו בן עשר סיים את הש"ס, ואת תשובותיו בהלכה החל לכתוב בהיותו בן שש-עשרה. גם את רבנותו נהג בתוקף, ותושבי העיר הכירו היטב את שנינותו וחריפותו.

באותם ימים גילה ה'אבני נזר' כשלים חמורים בתפקודם של שני שוחטים. אחד מהם הודה כי הצדק עם הרב, חזר בתשובה שלמה ועזב את השחיטה. לעומת זה, חברו היה אדם גס-רוח. הוא לא הביע חרטה על מעשיו, ואף נשבע להינקם ברב.

האיש הזה קבר לפוחז וריק כמותו, שעבר על תקנות הקהילה והוחרם על-ידי הקהל. גם הלה היה מוכן לעשות הכול כדי לנקום ברב. הם ציפו להזדמנות נאותה.

בשבת שלאחר הכתרת המלך אלכסנדר השלישי עמדו השניים בבית-הכנסת של ה'אבני נזר' ועקבו אחריו בעין בוחנת. הם הבחינו כי בעת אמירת תפילת 'הנותן

תלמידיו ביקש מהם לשבת והתחיל את שיעורו היומי הקבוע, באומרו: "כעת הוא הזמן ללמוד, וכאשר לומדים תורה אין לדאוג".

הדבר היה לפלא. מחר יאלץ הרב לקחת את מקל הנדודים ולצאת עם משפחתו במזג-האוויר הקשה, והוא עומד עכשיו ומוסר שיעור עמוק, ומחדש חידושים רבים, כאילו לא אירע דבר.

חסיד נאמן היה ל'אבני נזר' בעיר קאליש, איש נכבד בעל קשרים מסועפים, ושמר ר' בעריש. מישהו דאג להעביר אליו את דבר הגזרה, והוא החל לפעול במהירות לביטולה. הוא נסע אל שר המחוז וביקש ממנו לבטל את פקודת הגירוש ותחת זאת לברר את הטענות בבית-המשפט. ר' בעריש תיאר לפני השר את אישיותו של רבו. הוא הסביר כי מדובר בגאון וצדיק, שמוחו עסוק בלימוד התורה עד כדי היתנתקות מוחלטת מהנעשה בעולם הזה. מכאן גם התנהגותו בעת אמירת התפילה, הסביר החסיד. לא הייתה כאן

תשועה למלכים' היה הרב שקוע במחשבותיו, ולא אמר את התפילה. לזאת חיכו השניים. הם הריצו מכתב הלשנה אל שר המחוז וכתבו כי הרב הוא 'מורד במלכות' ונמנע בפרהסיה מאמירת התפילה לשלום המלך. במכתבם פירטו עוד עשרים ושתיים טענות על הרב. הם ידעו כי המלך היה רגיש מאוד לכל ניסיון של מרידה, והיו בטוחים כי מכתב ההלשנה יטופל במלוא החומרה.

ואכן, בוקר אחד נשמעו דפיקות על דלת ביתו של ה'אבני נזר'. בפתח עמדו נציג ראש העיר ואחד מראשי הקהילה. הם הניחו לפניו מכתב ובו נאמר כי על-פי פקודת שר המחוז הוא מפוטר מתפקידו כרב העיר, ונוסף על כך הוא נדרש לעזוב את העיר עם משפחתו בתוך עשרים וארבע שעות!

הימים היו ימי שיא החורף. שלג נערם בדרכים, ויציאה לדרך עם ילדים רכים הייתה סכנה של ממש. אולם ה'אבני נזר' קיבל את הגזרה בשלוות-נפש. להפתעת

כל כוונת מרידה, חלילה, אלא פיזור-נפש וחוסר ערנות לנעשה סביבו.

השר קיבל את המלצת החסיד. הוא אמר לר' בעריש כי קודם הבירור בבית-המשפט הוא מבקש להיפגש בעצמו עם רבו ה'אבני נזר' ולעמוד על טיבו.

למחרת בבוקר מיהר ר' בעריש לעיר נאשעלסק לבשר לרבו על ביטול הגזרה. כשבא אליו לא היה יכול למסור לו את הבשורה, משום שה'אבני נזר' עמד באמצע השיעור היומי.

ר' בעריש ביקש מהגבאי למסור לרבי כי בשורה חשובה ביותר בפיו, אולם הרבי ביקש להודיע לו כי אין בשורה חשובה משיעור תורה, ולכן יואיל-נא להמתין עד תום השיעור. כאשר סוף-סוף סיפר ר' בעריש על הצלחתו לבטל את הגזרה ולהחליפה בבירור, קיבל הצדיק את הדברים בקור-רוח, כאילו ידע מראש שכך יהיה.

עתה מסר ר' בעריש לרבו את בקשת שר המחוז להיפגש עמו. הרבי ניאות, והם

יצאו יחדיו אל בית השר. את רוב הדרך עשו במרכבתו של ר' בעריש, אולם נותרה כברת-דרך שאותה נדרשו לצעוד ברגל, בהליכה מייגעת, שגרמה להם להזיע.

יגעים ומיזזעים נכנסו הרבי והחסיד לארמון השר. האולם שבו ישב השר היה מפואר ביותר. וילונות יקרים השתלשלו על הקירות. הצדיק, שמוחו היה שקוע בקושיה קשה ברמב"ם, ניגש מבלי-משים אל אחד הווילונות, וניגב באמצעותו את הזיעה שעל פניו, כאילו היה מגבת פשוטה.

חיוך עלה על פניו של שר המחוז. הוא הפטיר לעבר ר' בעריש: "כעת אני רואה באיזה 'פושע' ו'מורד במלכות' מדובר...". בבוא יום המשפט היה הרב שליו ונינוח. הוא השמיע את השיעור היומי כהרגלו, ורק קיבל עליו לצום. כמו-כן ביקש מהציבור לומר תהילים. למשפט שיגר את עורך-דינו. בפסק-הדין כתב השופט

סיפר אחד מהניצולים שהיה איתו ביחד בגטו קובנא, שבאחת התקופות הקשות ביותר בגטו, כאשר הנאצים ימ"ש הוציאו להורג מדי יום עשרות אנשים, וגם מי שנשאר היה משועבד לעבודת פרך נוראה שהנאצים כפו על היהודים, הוגלו לגטו קבוצה של בחורי ישיבת סלבודקא, ושם הם נפגשו עם רבי מרדכי, שהכיר עליהם את שברונם ודכדוכם הרב. פנה אליהם ושאלם:

אחי, בחורי ישיבה היקרים, שאלה לי אליכם: האם אתם יודעים מה הקב"ה רוצה מאתנו בשעה הזאת?

הם הסתכלו עליו, הביטו בו בתמהון גדול. מה הוא רוצה מהם עכשיו, הרי זה זמן שחיים ומוות משמשים בו בערבוביה, שבבוקר של יום אומרים מי יתן ערב, ובערב אומרים מי יתן בוקר, וכעת הוא רוצה לדעת מה הקב"ה רוצה מאתנו? האם הם אמורים לדעת זאת כעת?

רבי מרדכי לא חיכה לתשובתם, והמשיך בדיבוריו:

כי הרב זכאי מכל אשמה, והחזיר לו גם את תוארו ומעמדו כרב העיר.

לאחר זמן התברר, כי מיד לאחר פגישת ה'אבני נזר' עם השר, ביקש השר למסור לבית-המשפט כי לדעתו הרב זכאי וכל העניין אינו אלא עלילה שנרקמה עליו. וכך היה לשמחת כל יהודי העיר.

אור לישרים מגל' שיחת השבוע הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר

p0583271323@gmail.com

למה הנאצי לא ירה

סיפר הגאון הצדיק רבי ישראל אליהו ויינטרויב זצ"ל:

בתוככי גטו קובנא בשנות מלחמת העולם השנייה, היה שרוי איש קדוש וטהור, מופלא ומיוחד, הוא הגאון רבי מרדכי פוגרומנסקי זצ"ל. עליו נפלא, וצדיק יסוד עולם. הוא נפטר תיכף אחרי סיום המלחמה.

זמן כזה הוא הזדמנות לבא להכרה זו, כיוון שבחיי היום יום, אדם לא מספיק מכיר ומבחין בהשגחה העליונה. העולם כמנהגו נוהג, והאדם לא שם לב ש'הטבע' בו נמצא ה'אלקים' (כפי שמנין הגימטריא שלהם שוה) - שכל דבר שבטבע, הוא למעשה בהשגחה פרטית.

אבל כעת, בעת צרה כזו, הרבה יותר קל לראות את ההשגחה הפרטית. כאשר רואים מי ניצל ומי לא ניצל, מבינים שיש כאן השגחה עליונה שמפקחת על כל אדם ואדם, ועל כל הבריאה כולה.

זהו התפקיד שלנו בזמן קשה זה - סיכם רבי מרדכי את דיבוריו הנשגבים - להכיר בהשגחה פרטית!

(אור לישרים מתוך ספר ספיר ויהלום להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

הביטו אל פינת הרחוב, רואים הינכם את החייל שעומד שם ובידו רובה טעון. יודעים אתם היטב שהוא יכול לירות בו בכל רגע, הרי דם ישראל בעת הזאת הוא הפקר, ואף אחד לא יבקש מן החייל להעניק דין וחשבון על מעשיו.

אכן כן, הסכימו הבחורים עם המצב הנורא המתואר בפי רבי מרדכי.

אם כן - המשיך - אמרו לי, מדוע הנאצי הרשע הזה, שונא ישראל למהדרין, לא יורה בנו כעת, מה מעכב אותו מכך?

גם כאן נאלמו הבחורים דום, והמתינו למוצא פיו של רבי מרדכי.

ענה רבי מרדכי ואמר: התשובה לשאלה היא בשתי מילים: השגחה פרטית!

וזוהי גם התשובה לשאלה הראשונה ששאלתי אתכם, מה הקב"ה רוצה מאתנו בעת הזאת: הוא רוצה שדווקא מתוך הצרה והמצוקה הנוראה, נכיר ונדע כי יש השגחה פרטית.

בבחור אחד שהוא נושם קשה, והבין שהוא הצטנן קצת, העיר אותו בעדינות, והגיש לו תה חם להחיות את נפשו.

"עוד מנהג יפה היה לו, הרי הישיבה שכנה על ההר שבעיירה השקטה, והנה בפאתי העיירה, הרחק מבנין הישיבה, היה מוכן חדר מיוחד, חדר זה לא שימש לא לראש הישיבה ולא להנהלת הישיבה, חדר זה שימש 'להבראה ונופש', כן, מחוץ לעיירה היה לו חדר מיוחד שהיה שייך לו, וכשראה בחור "וואס האט זיך איבער-געשטרענגט", ויש לו צורך לנפוש קצת מעמלו, שלח אותו לשם, לפעמים לשבוע ולפעמים לשבועיים, הכל לפי הענין ולפי גודל הצורך. ומסתמא היה מקבל שם גם יותר אוכל, משאר בני הישיבה, הוא קיבל שם למשל, שלש פרוסות לחם במקום שנים... (כך, לפי מושגי העניות שבימים ההם).

פעם שלח לשם ראש הישיבה את הבחור יצחק גלבר, וקצב לו מספר ימים להבראה. כשגמרו הימים הקצובים, לא היה לו במה

סיפורים רבים מופיעים על האי גאון וצדיק רבי ברוך בער ליבוביץ ראש ישיבת קמניץ בעל הברכת שמואל, על גדלותו ודביקותו בתורה הק', על קדושתו וצדקתו. ברם, אנו זכינו לסיפור מכלי ראשון, שמתפרסם כאן לראשונה.

כאמור, יש סיפורים רבים על גדלותו ודביקותו בתורה הק', על קדושתו וצדקתו, אבל לא ידוע כ"כ בין ההמון סיפורים על גדלותו ב'בין אדם לחבירו'. וכך סיפר בעל המעשה שלמד אצלו בישיבתו:

העולם מכירים אותו לרוב גדלותו בתורה, לומדות, עמקות, 'ברכת שמואל'... אבל, לא פחות מגדלותו בתורה, היה זהיר בכבודו של כל בחור ובחור, ובדאגתו האישית לכל אחד ואחד.

כך שמענו השבוע מפי בנו של בעל המעשה, שלמד אצלו בישיבה כמה שנים: "אבי ז"ל סיפר לי, שהוא הכיר אותו מזוית נוספת, מבחינה אחרת לגמרי, הוא הסתובב לפעמים בין הבחורים שישנו בחדרי השינה, באמצע הלילה, וכשהבחין

אך הגוי לא השאיר אותו בתמיהותיו, והחל לספר לו:

"אני אספר לך את הסיפור שלי", החל לספר, "הרי אתה רואה אותי כעשיר אדיר. ובכן, הנני מתפרנס זה שנים רבות מעדרי צאן, אני מגדל עזים וכבשים, ומהם יש לי הון רב, "ולמה נקראו עשתרות צאן, כי מעשירות את בעליהן" (חולין פד), כהיום יש לי כמה וכמה רועים ועובדים תחתי, ואני מתפרנס בריוח גדול, הן מחלבם, והן מהגיזות שלהן אני אורג בגדים, וכו'. בכל שנה ושנה נתוספות עוד ועוד עדרי צאן לעשרות ומאות ואלפים.

אני מהסוחרים הגדולים, ואני מתעשר מאד מהן...". אכן, לא בכדי אמרו חז"ל (שם) "הרוצה שיתעשר, יתעסק בבהמה דקה", דהיינו בגידול עזים וכבשים.

שנה אחת, התפשטה מגיפה בעדרי הצאן, מגפת מִשְׁכָּלָה היתה בהן, ונפלו בזה אחר זה, כנראה שאיזו מחלה התפשטה בהן, רצתי לרופא המומחה לבהמות, בדק אותם, וניסה בזריקות וטיפולים שונים,

לחזור לישיבה... החדר היה במקום כעין בקעה, הישיבה היתה על ההר, והיה צריך לסחוב את גופו בכוחות עצמו עד להיכל הישיבה, שהיה גם מרחק רב.

השטחים היו ריקים, חוץ מהמולת הישיבה הנמצאת על ההר, היו השטחים שמסביב מקום שקט מאד, ובפרט החדר הזה שהיה מחוץ למקום הישוב, ככל הנראה.

אמנם, פגש שם ביציאתו מהחדר, בגוי שמן ומגושם, "א גראבער אנגעפאשעטער גוי", הדור בלבושו כאחד הפריצים, הרוכב בעגלה מרותקת לשני סוסים אבירים, ולמרבה הפלא - שאל אותו הגוי: "להיכן פניך מועדות? למי אתה ואנה תלך?", הבחור יצחק נבהל קצת, אך לאחר כמה רגעים ענה לו שהוא צריך להגיע להבנין של "ראביי לייבוביץ".!

ו... הגוי מתלהב: "ראביי לייבוביץ"?!, "בוא עמי, על העגלה, ואסיע אותך להיכל הישיבה". הבחור יצחק גלבך עלה על העגלה, כולו תמיהה, מה לגוי זה ול'ראביי לייבוביץ'??

דלת חדרו סגורה היטב. פתח ואמר: "אני מגלה לך סוד, אבל אל תגלה זאת לשום אדם... לא הרחק מכאן, יש ראביי קדוש, קוראים לו 'ראביי לייבוביץ', הוא איש קדוש, לך אליו, אולי הוא יוכל לעזור לך". "והלכתי מיד להיכל הישיבה".

הבחורים נבהלו נמוגו, גוי שמן ומגושם עומד בפתח הישיבה, לידו עגלה וסוסים, והוא מבקש ליכנס לישיבה... הוא רוצה ליכנס אל 'הרבי' (כך כינו אותו התלמידים), אל הראש ישיבה, אולי הוא רוצה להתקבל בישיבה, או לדבר בלימוד?!...

התלמידים הלכו לבשר לרבי ברוך בער שגוי רוצה לדבר עמו... "שיכנס"... פסק רבי ברוך בער.

העמיד את עגלתו בצד, והגוי נכנס לתוך החדר, התיישב והתחיל לבכות בדמעות שלישי...

התחיל להתוודות, וסיפר את כל סיפורו על העזים והכבשים שמתו בזה אחז זה, ואין רפואה למכתם. וש... הכומר גילה לו,

אבל לא נראה שום שינוי, המשיכו ליפול בזה אחר זה, הצאן נפלו נבלות בזה אחר זה. במקום להתעסק בעדרי הצאן, נהפכתי כל היום כאיש 'חברה קדישא' לטפל יומם ולילה בנבלות שמילאו את שטחי הדשא, רצתי שוב לרופא, עד שהרים ידיו ואמר לי: "ס'איז א הימל זאך", זהו משהו שמיימי, ואיני יכול לעזור לך...

"נו מה צריך לעשות?" שאלתי אותו.

וענה לי: "שמע נא לדבריי, בעיני שמים איני מבין, ואיני יכול לעזור לך, לזה יש כתובת מיוחדת, גש נא לכומר העיירה, והוא יוכל לעזור לך"...

הלכתי לכומר, ולפני זה נתתי לו גם סכום כסף הגון... הכומר פקד עלי לעשות גם 'יודוי דברים', אבל לא עזר, הם נפלו פגרים בזה אחר זה, כשראיתי שלא עזר כלום ניגשתי אליו שוב, חשבתי אולי להגדיל את סכום ה'פדיון'... עד שבפעם השלישית, מלאך רע יענה אמן בעל כרחו, ואמר לי הכומר בסוד גמור: "בוא ותשמע מה שאומר לך", כשמקודם הוא בודק אם

שראביי לייבוביץ יכול לעזור לו... ולכן אני פה...
 חסידי ברסלב (גלב"ע חוה"מ סוכות תשנ"ז).

רבי ברוך בער נענה ואמר לו: "תנאי אחד יש לי אליך".

הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

אוטובוס עם מסר שמימי -

יום רביעי של שלהי חודש מרחשוון עמד להסתיים בבית משפחת פ. הירושלמית ככל הימים שקדמו לו. בשעת ערב מאוחרת כבר היה הבית נקי ומסודר. השולחן פונה משאריות ארוחת הערב, והכלים נשטפו ונחו לייבוש בארון שמעל הכיור.

בחדר הילדים החשוך נמו חלק מהילדים את שנתם. השקט עמד לפרוש את כנפיו על הבית, כשזעקת שבר שנשמעה לפתע הפכה את הקערה על פיה...

הזעקה הנחרדת הריצה את המשפחה כולה לחדר הילדים. שם מצאו את אימם עומדת לצד מיטתו של אורי בן השלוש

"מה התנאי?", שאל הגוי.

"תן לי את ידך, ותבטיח לי, שלא תעשה רע ליהודי כל ימי חיך"!!!

"וכמה זה עולה?" שאל הגוי.

"זה לא עולה כלום!" השיב רבי ברוך בער בניחותא, "רק תבטיח לי".

הגוי הבטיח. וחזר לביתו. והמגפה נעצרה. שוב לא נשמע 'שוד ושבר' בעדרי הצאן.

"האם לא אקח אותך לראביי לייבוביץ?!" - סיים הגוי את סיפורו להבחור יצחק גלבר.

סיפור זה שמענו השבוע מהרה"ח רבי אליעזר גלבר שליט"א, שציטט לנו מלה

במלה, ממה ששמע מאביו - בעל המעשה - הרב החסיד רבי יצחק גלבר זצ"ל,

מתלמידי רבי ברוך בער, ולימים מחשובי

הנם את שנתו, כשהיא רועדת מפחד ואימה. בשלווה על מיטותיהם, מיהר לטפס על מעקה המיטה ולרדת לרצפה.

באותו היום אחר הצוהריים, החליטה גברת פ. לנקות את הקומקום החשמלי מהשכבות הרבות של האבנית שדבקו בו. היא נטלה מארון חומרי הניקוי בקבוק חומר חומצתי שנועד לניקוי אבנית ושפכה את תכולתו לתוך הקומקום. בהוראות השימוש נכתב כי יש להשאיר את החומר בתוך הקומקום למשך כמה שעות, וגברת פ. מילאה אחר ההוראות בקפידה. כדי למנוע פגיעה, חלילה, הורחק הקומקום ובתוכו החומר המסוכן לקצה השיש, והילדים כולם הוזהרו שלא לגעת בקומקום עד לסיום פעולת הניקוי.

אלא שפרט אחד לא נלקח בחשבון. אורי, על אף היותו הקטן במשפחה, כבר זכה לתואר המפוקפק 'השובב של הבית'. בכל פעם הצליח להפתיע מחדש בתעלול התורן שהיה מבצע בשובבותו, במיוחד בשעות ההשכבה. באותו הערב, כאשר נוכח שאחיו - שותפיו לחדר - נמים

עיניו... אתה כמעט את כל תכולתו ועצם את

כמה דקות לאחר מכן נכנסה האם למטבח כדי להשלים את המלאכה שהחלה בה בבוקר ולרוקן את חומר הניקוי מהקומקום. ארכו כמה שניות עד שקישרה בין

האב התקשה לענות. מוחו היה מרוכז באותם רגעים אך ורק באוטובוס שחסם את דרכם ומנע מהאמבולנס להתקדם, אולם הבן לא ויתר. הוא חזר על שאלתו שוב ושוב עד שאביו הצליח להתרכז סוף סוף בשאלה ולשלוף מייד את התשובה: "מה פירוש במה להתחזק? בוודאי בעניינת

אמן אחר ברכות השחר!"

ברגע הראשון לא ידע הרב פ. מה גרם לו לבחור דווקא בהתחזקות זו, אולם ברגע הבא הבחין כי האוטובוס שעמד לפני האמבולנס היה מעוטר כולו בפרסומת מושכת עין של 'בני אמונים' הקוראת לציבור להתחזק בעניינת אמן אחר ברכות השחר. מסתבר שהמסר נקלט במוחו ותורגם כתשובה לשאלת הבן.

הרעיון מצא חן בעיני כל הילדים. הם קיבלו על עצמם כי מכאן ואילך יקפידו לברך את ברכות השחר בקול ולענות אמן אחר ברכות זולתם וייחלו כי קבלה זו תהיה לזכות בעבור אחיהם הקטן הזקוק לישועה.

הקומקום הריק, השיש המלוכלך, אורי הנם את שנתו בשלווה יתרה ובקבוק השתייה שלצידו שהדיף ריח חריף וחשוד. חלקי הפאזל הסתדרו במוחה במהירות לתמונה מחרידה שגרמה לה לזעוק זעקה גדולה ומרה.

אמבולנס שהוזעק למקום פינה בבהילות את אורי והוריו לבית החולים. הדרך הייתה פקוקה, והאב שישב על הספסל שמאחורי הנהג כסס את ציפורניו במתח, הוא ידע כי כל דקה היא קריטית לחיי בנו והתאפק שלא להאיץ בנהג האמבולנס להתאמץ עוד יותר כדי לפלס דרך.

הוא חייג לילדיו המבוהלים שהותיר בבית כדי להרגיע ולעורר אותם להתפלל לישועת אחיהם הקטן. מעבר לקו השיב לשיחה הבן הבכור. הוא ביקש להרגיע את הוריו כי נטל לעצמו את שרביט הפיקוד על הילדים שבבית, והם כבר יושבים ואומרים תהילים ברגש, לאחר מכן הוסיף: "חשבנו שכדאי לנו להתחזק במשהו, אולי יש

לאבא רעיון במה כדאי להתחזק?"

הפלא ופלא, כאשר ביקש האב להתבונן בשנית במודעה, הוא כבר לא יכול היה להבחין בה. באותו רגע הצליח נהג האמבולנס לעקוף את האוטובוס שחסם את דרכו והפליג ביללת סירנה ובאורות מהבהבים היישר אל בית החולים. בבית החולים טופל הילד במהירות בטיפול המתאים, ולאחר מכן נשלח לסדרת בדיקות פנימיות ובדיקות חיצוניות ששללה נזקים אפשריים. בחסדי שמיים ובאורח נס לאחר שנשטפה החומצה מהקיבה, היא לא הותירה אחריה כל זכר. בשעות שלאחר מכן חזר הצבע לפניו של אורי הקטן, וכאשר החל להשתובב כדרכו בין חדרי בית החולים הסכימו הרופאים לשחררו על אתר. קרוב לעלות השחר חזרו אורי והוריו לביתם מותשים אך בריאים ושלמים. עם קומם בבוקר, המחשבה הראשונה שעלתה במוח הייתה הקבלה שקיבלו על עצמם אמש בהיותם בשעת צרה. הקבלה שפילסה את דרכו של האמבולנס ואפשרה להם להגיע לבית החולים לפני הרגע האחרון.

ולחומר p0583271323@gmail.com

ניצול מטבח בזכות השבת

בעבר הלא רחוק, לפני כמאה שנה, היה קיים יישוב יהודי מפואר בחברון עיה"ק, סמוך למערת המכפלה. גרו שם יהודים יראי שמיים, שבכל עת היו שופכים את צקון ליבם בפני האבות הקדושים, ע"מ שיבקשו רחמים מלפני כיסא הכבוד.

הסיפור אירע בשנת תרפ"ט, לפני 83 שנה. מנחם, מספר הסיפור, היה אז ילד קטן והתגורר בירושלים. דודו - אח של אביו - היה מראשי הקהילה היהודית בחברון, בה התגורר.

לבוא. בירור קצר העלה כי בשל בעיה טכנית, ייצא באותו יום רק האוטובוס השני של אחר הצהריים.

כששמע זאת ר' יוסף הצטער מאד והיה אובד עצות. מאז ומתמיד נהג שלא לצאת לנסיעה מחוץ לעיר ביום שישי בשעות אחר הצהריים, והוא לא רצה לשנות ממנהגו, על אף שזה היה בקיץ, כשימי שישי ארוכים דיים. הוא ראה בכך נסיון מהשמיים, והחליט לשמור על מנהגו.

בלית ברירה הוא חזר על עקבותיו. קיבלנו אותו בשמחה לשבת, אך הוא דאג לבני ביתו שבועדאי מחכים לו ודואגים לשלומו. באותם ימים עדיין לא היה טלפון בבתים, אך ר' יוסף ניגש שוב לתחנה שבשער שכם, וביקש מיהודי אחד שנסע לחברון, שיודיע לבני משפחתו שבנסיבות שאינן תלויות בו הוא שובת בירושלים.

באותו יום שישי, בצהרי היום, נערכת תפלתם של המוסלמים במסגד אל אקצה' הסמוך להר הבית. השייח' הערבי שנאם בפניהם נאום רווי שנאה ושטנה, הסית את

וכך סיפר מנחם: יום אחד נערכה חתונה משפחתית בירושלים, ודודי ר' יוסף, הגיע במיוחד מחברון להשתתף בה. החתונה נערכה ביום חמישי בערב והסתיימה קרוב לחצות לילה. היות שהשעה היתה מאוחרת, נשאר הדוד ללון בביתנו בירושלים, כשבכוונתו לחזור לשבת בחברון.

באותם ימים, לא היו שירות מצויות בין ירושלים לחברון. בכדי להגיע מירושלים לחברון, היו צריכים להשתמש בשירותיו של אוטובוס ערבי, שתחנת המוצא שלו היתה בשער שכם אשר בעיר העתיקה בירושלים. באותם ימים היהודים התהלכו בחופשיות באיזורים בהם התגוררו ערבים, והיו נעזרים בהם. שני אוטובוסים בלבד היו יוצאים ביום שישי מירושלים לחברון: אחד לפני הצהריים והשני בשעות אחר הצהריים.

הדוד יוסף הגיע לתחנה כחצי שעה לפני המועד הנקוב, כשבכוונתו לנסוע באוטובוס של לפני הצהריים. הוא המתין בתחנה זמן רב, אך האוטובוס בושש

ההמונים נגד היהודים והלהיב אותם לצאת ליג'האד' (מלחמת "קודש" ביהודים) ולשפוך דם. ההמון המשולהב שסיים את התפלה - יצא בתהלוכה מאורגנת לכיוון שער שכם, כשבדיהם גרזנים, סכינים וכלים חדים מכל הבא ליד, ובאותה שעה הגיעו הרבה כלים לידיים שלהם...

ר' אייזיק היה אחד מתושביה הוותיקים של 'מאה שערים'. הוא היה נוהג תמיד לסיים מוקדם את ההכנות לשבת, ואת השעות שנותרו היה מנצל ללימוד ולאמירת 'שיר השירים'. באותו יום שישי, ישב וקרא 'שניים מקרא ואחד תרגום' כדרכו, בנחת ועם טעמי המקרא, כשהוא מעיין גם בפירוש רש"י.

לפתע שמע את קול ההמון המוסת והבין לחרדתו את המצב. הוא נזכר כי בביתו יש 'מאויזער' - אקדח גרמני אוטומטי שהיה ברשותו מעת שערק מהצבא הפולני, אקדח זה היה נחשב למשוכלל מאוד במושגי הימים ההם.

"אני חייב להציל את המצב", זעק במר נפשו. בני ביתו ניסו לעצור בעדו, אך לא

מטרתם היתה לשפוך דם יהודי, רחמנא ליצלן. *איטבח אל יאהוד!", זעקו המוסלמים כשתאוות רצח ניכרת בעיני השטן שלהם. הם התקדמו לכיוון שכונת מאה שערים'. ראשוני היהודים שהבחינו בפורעים הפיצו במהירות את השמועה המבהילה מפה לאוזן, והפחד היה נורא. הסוחרים מיהרו לנעול את חנויותיהם ולברוח כל עוד רוחם בם לבתיהם, הכל הסתגרו בבתים, הזיזן שולחנות וגררו רהיטים כבדים אל דלת הכניסה ע"מ לחסום את דרכם של הפורעים.

אך בזה לא היה די, היה צורך להתכונן גם למקרה שהפורעים יפרצו לבתים בכח. כלי נשק לא היו בידיהם ולכן הם אלתרו

ונמלטו מהמקום כשהם חוששים לגורלם. תוך דקות ספורות התפזר ההמון לכל עבר, כשהוא אחוז בהלה.

הסכנה האימה שאיימה על יהודי 'מאה שערים' חלפה, והכל נשמו לרווחה. ר' אייזיק חזר לביתו כשהוא מודה לה' על שהצילים ממוות, ושיייע בידו למגר את הפורעים.

רק לאחר שחלפה הסכנה החל ר' יוסף - שהיה עד להתרחשות הקשה - לערוך סדר במחשבותיו. הוא חשש שהשמועה על הפרעות הגיעו לחברון, ובביתו דואגים לשלומן, אך לא היה באפשרותו לשלוח מסר מרגיע שלמרות הכל הוא בחסד ה' בריא ושלם.

ביום ראשון, כשארז ר' יוסף את חפציו והתכונן לנסוע לחברון, הגיעו אליו השמועות הקשות על הטבח שערכו ערביי חברון ביישוב היהודי שם. באותה שבת, הגיעו הפורעים המוסתים אל בתי היהודים, ובתאוות רצח רצחו בדם קר עשרות יהודים ופצעו עוד רבים נוספים.

הצליחו. הוא התחפש במהירות כדי שלא יכירוהו, נטל עימו את ה'מאויזער', יצא בריצה לשכונת 'מוסררה' ('מורשה' כיום, בגבולה ממזרח בין-היתר בניין עיריית ירושלים) הממוקמת בפאתי שכונת מאה שערים' על גבול שער שכמ' והסתתר שם בתוך בניין.

"השם יהיה בעזרי", מלמלו שפתיו בל הרף. הוא טיפס לקומה השלישית בבניין, עמד ליד חלון צר בחדר המדרגות שהשקיף על פני הרחוב, וכצלף מומחה כיוון את נשקו לעבר התהלוכה המתקדמת והתחיל לירות צרורות של כדורים לעבר ההמון המשולהב. הוא הצליח בחסדי ה' לפגוע פגיעה מדויקת בשייח' המוסלמי, שהיה שונא יהודים מושבע ושליווה אישית את התהלוכה. הוא הצליח גם להרוג בזה אחר זה חמישה ערבים שצעדו ליד השייח', אשר צנחו תחתיהם מתבוססים בדמם, כן יאבדו כל אויביך ה'.

בהלה נוראה אחזה בהמוני המוסלמים, כאשר נוכחו בבעתה כיצד נהרגו הטובים שבחבריהם, הם החלו לזעוק בהיסטריה

הצהרים, נשתדל גם אנו לאמץ לעצמינו מנהג זה, ובמיוחד בימי שישי הקצרים של החורף, ונזכה לראות ישועות ונפלאות בע"ה.

(תודה לסופרת ד, שחראי על העברת הסיפור, וכן לר' חיים לוין שיחי' תושב שכונת מאה שערים', על עזרתו בדיוק הפרטים ...) (קבלת שבת נח תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר p0583271323@gmail.com)

וצדקה תציל מהתקף לב

ביום מן הימים הלך מיכאל, תושב המרכז, לבדיקה שגרתית אצל הרופא בקופת חולים. הרופא בדק והבחין בכאבים מוזרים בגופו של מיכאל. הוא שלח אותו בדחיפות לבדיקות סי.טי.. לתדהמתו הרבה, בבדיקות התגלה שהוא חולה במחלה נדירה ל"ע. שבשביל להתרפאות ממנה צריך לטוס לאנגליה, שם יש פרופסור מיוחד שיודע לעשות כאלה ניתוחים.

מאורעות דמים אלו נחרתו בתולדות עמנו בשם 'מאורעות תרפ"ט' והותירו רשמים קשים ועקובים מדם.

התברר לר' יוסף ההמום, שהפורעים הערבים חיפשו אחריו במיוחד בשל מעמדו בקהילה היהודית שם. "איפה יוסוף?!" הם שאגו בטירוף של שנאה מתוך רצון להתנקם בו. הם חיפשו אותו בכל האזור אך לגודל הנס הם לא מצאו אותו. לו היה חוזר לביתו סביר להניח שהפורעים היו קורעים אותו לגזרים, רח"ל.

כששמע על כך ר' יוסף הוכה בתדהמה. מצד אחד התקשה לעכל את הבשורה המרה על עשרות מכריו, ידידיו ושכניו היקרים שנרצחו באכזריות כה רבה, הי"ד. אך מצד שני לא יכול היה להתעלם מהנס הגלוי שאירע לו ובפנים שטופות דמע הודה לקדוש-ברוך-הוא על ששפר עליו גורלו, וחיוו ניצלו באורח כה מופלא. כל זה היה בזכות שהקפיד על מנהגו שלא לצאת מהעיר בערב שבת בשעות אחר

אמר מיכאל לעצמו: "מה הוא כבר ייתן לי, מאתים דולר? אבל להפסיד אין לי מה להפסיד. אלך אליו וה' יעזור.

הלך אליו מיכאל בהרגשה של אדם של אדם שחרב עליו עולמו, קיבל אותו העשיר בסבר פנים יפות, הכניסו לביתו והגיש לו לשתות. שולף העשיר פנקס צ'קים, ושואל

עניינית: "מה עלות הניתוח?"

משיב לו מיכאל: "שישים אלף דולר, כשבנתיים יש לי פחות מהעשירית מהסכום".

להפתעתו הרבה, רשם העשיר על הצ'ק סך של שישים אלף דולר, והגישו למיכאל, כשהוא אומר: "כל המציל נפש אחת מישראל, כאילו הציל עולם מלא", והמשיך "באמת שאני לא יודע מה גורם לי לתת לך את כל הסכום, אבל דחף פנימי עמוק גרם לי למכור את הרכב של אשתי ולתת לך את כל הכסף במזומן. קח את הכסף וה' יהיה בעזרך, ונתפלל שתחזור לארץ בריא ושלם". מיכאל לא ידע האם לצחוק או לבכות מרוב התרגשות, ובמשך שעה

והמחיר - בהתאם. לאחר בירור קצר שערך מיכאל התברר לו שעלות הניתוח מגיעה לשישים אלף דולר, בעוד שכסף לכרטיס טיסה אין לו. ערך מיכאל מגבית אצל ידידיו וקרוביו, והצליח להשיג כסף עבור הכרטיס טיסה. אבל עדיין, שישים אלף דולר עבור הניתוח מנין?

בצר לו פנה מיכאל לקרן צדקה שעורכת מגביות עבור מקרים כאלו, ולאחר מאמצים מרובים הם הצליחו להשיג כחמש אלף דולר, סכום נחמד... אבל עדיין, לא מתקרב לשישים אלף דולר.

פנה אליו מנהל הארגון צדקה הנ"ל, ואמר לו: "תשמע, זה מה שהצלחנו להשיג. המצב הכלכלי היום קשה. אבל יש עשיר אחד, שאמר שהוא רוצה לתרום לך סכום נכבד אך הוא לא היה מעוניין למסור את מספר הכרטיס אשראי שלו דרך הטלפון, וביקש שתגיע לביתו ושם הוא יעביר לך את התרומה".

ארוכה בירך את העשיר בכל הברכות שרק יכל לברך. בקעמון, ופתאום הוא שומע קול ואין עונה. דופק יותר חזק, מצלצל

יצא מיכאל מביתו של העשיר כשליבו מתרונן בשמחה, הוא הזמין תור אצל הפרופסור באנגליה, והחל להתכונן לטיסה. השליח מגיע לביתו של העשיר ומוצא את העשיר לאחר התקפת לב... גניחות חזקות מתוך הבית. הוא מטה אוזן, ומבין שיש בתוך הבית מישהו שניקלע למצוקה קשה.

היה זה בתחילת חודש כסלו. יומיים לפני הטיסה, הלך מיכאל לחנות לכלי כסף, וקנה את החנוכיה הכי מפוארת שהיתה בחנות. שילם עליה, וביקש שישלחו זאת לכתובתו של העשיר בימים הקרובים, עד לחג החנוכה. כתב לו גם מיכאל מכתב תודה מרגש, בו הוא מודה לו מקרב לב על התרומה הנכבדה שהצילה את חייו, בעזרת ה'.

יום לאחר שנחת מידוענו באנגליה, יצא השליח של החנות לכלי כסף לביתו של העשיר, שהתגורר בשכונה יוקרתית בתל אביב. היה זה בשעות הערב, שעה שאמור העשיר להיות בביתו. הגיע השליח לביתו של העשיר, החל לדפוק בדלת, אבל - אין

הם מיהרו כמובן להגיע אליו.

לאחר כמה שעות, כשהתאושש חיים פנה לשליח והודה לו במילים נרגשות מאוד על כך שהצילו ממוות ושברוך ה' ידע להגיע בזמן הנכון. אמר לו השליח: "אני רק שליח (תרתי משמע...)". את התודה אתה צריך לתת למיכאל, שקנה את החנוכיה הזו ושלח אותי להביאה אליך".

הבין חיים מה היה המניע שלו לתרום למיכאל, וסיפר לשליח את כל הסיפור, כשהוא מסיים: "אשרי רבותינו שאמרו "וצדקה תציל ממוות", וכעת אני רואה שאדם שמציל נפש מעם ישראל, לבסוף ייצא, שהוא מציל את עצמו. אין מקרה בעולם. השי"ת גילגל שני אתרום לאותו יהודי ועי"כ אני ינצל בעצמי. (קבלת שבת תולדות תשפ"ב בשם הסופר עודד מ הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

הגיע פעם בשבוע לבית אבא כדי לברר איתו את ההלכה. הוא הגיש בפניו הצעות וספיקות שהתעוררו, והרבה שאלות כשרות בחומרי הגלם. מנהל האפייה לא התגורר בקוממיות, מי שהתגוררו בקוממיות גרו המנהלים האדמיניסטרטיביים. הוא הגיע עם רכב מדגם "ווילס", הרכב המשוכלל ביותר באותם ימים... הוא עצמו לא היה הנהג, אלא בנו שהיה ירא שמים בן 25 שנה.

בזמן שאביו ישב בחדרו של אבא, הבן ישב המתין בחוץ בחוסר מעש. הם הגיעו הרבה בשעות הצהריים, בעת הפסקת הלימודים בחיידר.

הייתי אז ילד בן עשר בערך, ונראיתי קצת גבוה מכפי גילי. חזרתי הביתה, לאכול משהו ולשחק, לפעמים נכנסתי ל"בית-דין שטוב" - להטות אוזן ללימודו של אבא, או לדיני תורה שהתנהלו.

מתוך חוסר המעש, הבן הציע לי לעלות על הרכב ולעשות קצת סיבובים באזור

הבין חיים מה היה המניע שלו לתרום למיכאל, וסיפר לשליח את כל הסיפור, כשהוא מסיים: "אשרי רבותינו שאמרו "וצדקה תציל ממוות", וכעת אני רואה שאדם שמציל נפש מעם ישראל, לבסוף ייצא, שהוא מציל את עצמו. אין מקרה בעולם. השי"ת גילגל שני אתרום לאותו יהודי ועי"כ אני ינצל בעצמי. (קבלת שבת תולדות תשפ"ב בשם הסופר עודד מ הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

על מה גער הרב מקוממיות בבנו

כאמור, הימים ימי ילדותי, ואנחנו מצויים עדיין בתקופת המאפייה הישנה. בימים ההם שהכל עבד ידני, עירוב חומרי הגלם,

ויהי היום ובאחת הנסיעות בכביש המוביל לקוממיות, צעד מנהל הת"ת הרב החסיד רבי שלמה זלמן קוט זצ"ל. יהודי חשוב מאוד, תלמידו של מרן הרב מטשעבין עוד מחו"ל, יהודי שידע ש"ס, ובחן אותנו בחידר - בעל פה.

ראיתי את מנהל התלמוד תורה הולך מולי. מה שהייתי אמור לעשות זה להחליף את מקום הנהג עם האברך בנו של מנהל האפייה, אבל משום מה, הייתי כל כך בטוח ביכולת הנהיגה, ובלי לחשוב הרבה כאשר התקרבותי אליו עם המכונת, נעצרתי, פתחתי את החלון ואחריו את הדלת והצעתי טרמפ למנהל הת"ת, לא פחות ולא יותר.

המנהל היה המום, הילד בן העשר, בנו של הרב, נוהג במכונת כזקן ורגיל ועוד מזמין אותו לעלות על המכונת. מרוב תדהמה, טרק את הדלת עד שכל המכונת הזדעזעה מעוצמת הטריקה.

באותו רגע נפלה בי ההבנה, שבעצם אני עוסק כאן במעשה מסוכן מאין כמוהו.

קוממיות. לא ראיתי בכך שום דבר לא טוב, לא היו לו שום בעיות באידישקייט חלילה, הוא אברך משלנו, והסכמתי.

ומאז זה הפך לדבר שבשגרה, כל אימת שמ נהל האפייה במאפיית הלחם הגיע לאבא בשעות הצהריים, עליתי לרכב ונסענו יחד לטייל באזור.

פעם אחת הציע לי ללמדני נהיגה.

וכך התחלתי, הילד בן העשר שנראה אולי גדול מכפי גילו, ללמוד כיצד נוהגים. תוך כמה שבועות תפסתי את הכל, ידעתי איך מעבירים מהלכים ואיך מרימים את הקלאץ', שזה דבר לא פשוט בכלל, בוודאי לא לילד צעיר כמוני, ותוך חודשיים וחצי כבר ידעתי לנהוג ברכב המשוכלל כזקן ורגיל... אחת לשבוע או שבועיים טיילתי אתו בכבישים פנימיים שבאזור קוממיות.

הכבישים היו ריקים בדרך כלל, וכך לא ידע איש על מעשינו. אני כשלעצמי לא תפסתי את החומרה שבדבר, ילד הייתי ולא חשבתי הרבה על מעשיי.

תוך כדי שאני הולך לישון, שמעתי את אבא קורא: "ישראל יצחק, ישראל יצחק, קום אריין!", נכנסתי ל"בית דין שטוב", ואז נשמע קולו של אבא בניחותא (באידיש):

ישראל יצחק, אתה מבין שעשית מעשה שובב, אתה מבין כי עשית מעשה שיכול להביא לידי פיקוח נפשות ממש! האם אתה יכול לקבל על עצמך שלא תעשה יותר כאלו דברים? תחשוב טוב, אתה מסכים שזה היה מעשה שובבות? אתה מסכים שלא היה לך לעשות כאלו דברים? אתה מבין שאלו מעשים הנכנסים לגדר של סכנת נפשות? האם אתה מקבל שיותר לא תעשה כאלו דברים? שלוש פעמים חזר על הענין. מובן מאליו שקיבלתי על עצמי לא לעשות מעשים שכאלו, ואז אמר לי: איגוטע נאכט, גיי שלאפן = לילה טוב, לך לישון.

עברה תקופה, ימי ה'כנסיה הגדולה' של אגודת ישראל. גדולי ישראל התקבצו מכל קצוות תבל,

התמלאתי בחרטה כרימון, ועם הרבה בושה. והבנתי מיד כי המצב חמור ורציני מאוד, ואקבל בוודאי עונש חמור שאין כדוגמתו.

רצתי לחיידר, ובאותו יום השתדלתי ללמוד הכי טוב שאפשר, וכשהגעתי בערב לתפילת מנחה בבית הכנסת חשתי היטב שקוממיות כבר מזועזעת ת"ק פרסה על ת"ק פרסה -- סביב המ עשה הנואל. ההונגרים, התלחשו מאחורי ואמרו עלי: "דע בורדי" - שובב באידיש הונגרית, ואילו הפולנים רגשו ורעשו סביבי, "לובוס" כינו אותי, התרגום הפולני למונח: ילד שובב חסר גבולות.

חששתי שכשאחזור הביתה ממתין לי העונש הגדול. מידי לילה כשהייתי חוזר הביתה ואוכל ארוחת ערב, הייתי נכנס לאבא לבית דין שטוב', אך מובן מאליו שבאותו לילה לא העזתי אפילו לחשוב על הרעיון. אכלתי משהו, התקלחתי ורציתי מיד לרוץ לישון.

במסגרת ביקורו של מרן הגר"מ פיינשטיין ואז הוסיף: "אני רוצה להעיר לך הערה בא"י הגיע לבקר את אבא בקוממיות, יחד עם צירים מהכנסיה הגדולה. חזקה!"

"במהלך המבחן שאלו שאלה את אחד החב דים שלך, והוא התבלבל מעט בתשובתו ולא ידע לענות טוב על השאלה (השיב תשובה מבולבלת), וראיתי בזווית של הפה שלך רבע חיוך כזה. ידעתי את הנלמד מצוין ועברתי את המבחן בצורה מוצלחת ביותר בס"ד."

באותו ערב חזרתי הביתה בהרגשה עילאית של ממש. זרחתי כולי מרוב אושר מהצלחתי במבחן.

לא ידעתי מה מצפה לי ב"בית דין שטוב", ולכן אחרי ארוחת ערב נכנסתי לשם כהרגלי, כדי לשמוע משהו. שלא כהרגלו קרא לי אבא, והפעם בסבר פניו חמור. לא

ראיתיו מעולם בסבר פנים כזה, ואז אמר בתקיפות משולבת באהבה ורוך. תחילה פתח במ חמאה: "מאוד נהניתי ממך, הסבת לי נחת, ידעת טוב, אני מאוד נהניתי, גם רבי משה פיינשטיין מאוד נהנה מידיעותיך."

את דבריו סיים באזהרה חמורה: "תקבל על עצמך לעקור מן השורש את ההתחלה של המידה המגונה, וכשחבר נמצא בצער תשתתף בצערו."

תחזור על מעשים כאלו. 'שובבות' אינה דבר שנשאר, אלא דבר חולף ועובר, מה שאין כן החיוך הקטן ההוא וכל הקשור למידות, אלו דברים שהם מידה בנפש האדם! ו'מידה' בנפש, נשאת. וזו התחלה לא טובה, שעלולה להתפתח אחר כך למידות רעות ממש!

לכן כאשר רואים אפילו התחלה של התחלה של מידות רעות, יש לטפל בכך מיד ולעקור אותו מהשורש. אם לא יעקרו את המידה, היא תישאר, תגדל ותתפתח ח"ו. לכן ננזפת בחומרה רבה על רבע החיוך, כדי שתישאר כמעלותיך זך ונקי במידות טובות בנפש היהודי.

סיפרתי את הדברים בהזדמנויות שונות, וב"ה, הסיפור מהווה אבן יסוד לרבנים המחנכים, להורים ולמורים. (מוסף חוה"מ סוכות תשפ"ב של יתד נאמן הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר

p0583271323@gmail.com

פלא. כאשר הרעשתי את קוממיות כולה במעשה השובבות, ביקש ממני אבא רק להבין שמדובר במעשה שובבות והסתפק בקבלה לע תיד, ואילו על הרבע חיוך בזווית הפה, שאף אחד לא שם לב לכך זולת אבא, וגם אני לא העליתי על קצה דעתי שיש כאן איזה התנהגות לא ראויה, קיבלתי אזהרה חמורה כזאת כמוה לא קיבלתי מעודי.

אחרי כמה שנים, כשכבר הייתי בחור בן חמש עשרה, שאלתי את אבא: "כשעשיתי מעשה חמור שכל קוממיות רעשה ממנו, לא ננזפתי בחו מרה, רק קיבלתי הסבר שזה מעשה שובב, אבל על רבע החיוך ההוא ננזפתי בחומרה רבה כל כך, מה הפשט בזה?"

הסביר לי אבא במתק לשונו: מה שקרה עם המ"כ כונית, היה מעשה ישובבות - איילדקייט! שובבות זו לא מידה בנפשי, ידעתי כי אתה מספיק בר דעת, שאם תבין שזה מעשה שובב וכרוך בפיקוח נפש, ותקבל על עצמך לעתיד, תעמוד בכך, ולא

שם הנמען הוא השם שלו

היה מכתב שהוא כבר חיכה לו כמה וכמה שבועות, וכעת שזה הגיע זה הועבר לתיבת דואר של השכן ההוא, ומזלו היה, שיכול להיות שאם זה היה מונח עוד בתיבת הדואר של השכן, זה היה נופל ונאבד, [או נלקח בטעות...], ורק בזכות מצוות "השבת אבידה" שעשה עם המכתב של השכן, זכה שגילה את מכתבו, וקיבל את כספו המגיע לו. ואמר לי ידידי, שבעקבות זה הוא החליט, שתמיד ישתדל לעשות מעשי חסד עם מכתבים שמתגלגלים בתיבות הדואר, וישתדל להחזירם לבעליהם. (כולנו יודעי שמך וישלח תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

מי נתן למי? הסורגים שהצילו

השכן מהקומה השלישית החליט 'לתרום' את הסורגים לשכנו. לתוצאה לא ייחל מעודו...

'סכסוכי שכנים' לצערנו הינם דבר שבשגרה, אבל הסכסוך בבניין במודיעין-עילית היה מסוג אחר: זה מהקומה

סיפור מופלא, שקרה אצלו לפני כ-9 שנים. לבנין שהוא גר הגיע מכתב, ושם הנמען היה כתוב באנגלית, וגם הוא בתחילה לא חשב להסתכל על זה, מה זה מעניין אותו, ובפרט מכתב באנגלית, אבל אחרי כן הוא החליט, אני בודק ורוצה לעשות בזה מצות "השבת אבידה", ולהחזירה לתיבת דואר של הנמען. הוא פענח את שם הנמען, שהיה גר בבנין שלו, ורק בכניסה אחרת, ולקח את המכתב והלך לשם, ומצא את התיבת דואר של השכן, ודלת התיבת דואר היתה פתוחה ולא נעולה, ושם את המעטפה של השכן בתיבתו מלמעלה, וזה דחף מכתב שהיה מונח בתיבה, והמכתב נפל לארץ, ולהפתעתו הגדולה הוא רואה, שעל המעטפה היא גם כן ממוענת שם הנמען באנגלית, והוא קורא את הכתובת ומגלה, ששם הנמען הוא השם שלו, זה היה מכתב שהגיע מקנדה עבורו, והיה במכתב זה צ'ק על שמו, של כמה אלפי דולרים, שהגיעו לו, והדוור שם את זה משום מה, בתיבת הדואר של השכן. זה

הראשונה ביקש לעשות 'סורגים' לדירתו, ואלו שסייעו לאבא הלחוץ להגיע אל ביתו שהדבר יסייע לגנבים לפרוץ לדירתו הפרוצה. וירעש ויגעש הבניין.

במצמו נידב שנים אחדות קודם לכן - הם אלו שסייעו לאבא הלחוץ להגיע אל ביתו תוך זמן קצר ולהציל אותה. מרגש.

ואפילו בהסתרה

מתברר, כי לפעמים החדד שהאדם עושה לאחרים - הוא לבסוף משרת אותו בעצמו. ה" ויתנו לי תרומה" הוא למעשה "ויקחו".

לעיתים אדם רואה במו-עיניו את ה"ויקחו"; לעיתים לא, ושכרו צפון לו. (מי באר ויצא תשפ"ג מתוך הספר החדש "בוודאי גם שם" - סיפורי השגחה אישיים מאת הסופר הרב אברהם ישראל פרידמן. הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

הכלבים שהצילו

סיפר אחד המשתתפים בשיעור דף היומי של ידידי, הרה"ג גד אחימן: "בשלהי שנת תשס"ו, התקופה - מלחמה ברצועת עזה, אחת הסיירות של הצבא נכנסת למחנה בעזה, המטרה טיהור מספר בתים, בהם

השכן מהקומה השלישית שראה את המריבה המרה - התערב. הוא הציע לשכן מהקומה השנייה סורגים על חשבוננו, ובא לציון גואל.

חלפו שנתיים ימים.

שריפת-ענק פורצת בדירה בקומה השלישית של מיודענו. אלא שלרוע המזל מתברר כי כולם הצליחו להימלט על נפשם מלבד הילדה הפעוטה.

לא נכניס אתכם לתיאורי-הדרמה מהאירוע, אבל היה צריך להיחלץ חושים ותוך שניות ספורות להגיע לדירה הבוערת כדי להציל את חייה של הפעוטה שלבדה כמובן לא הסתדרה.

והפעם.. כשהמנוף של כוחות הכיבוי בושש מלבוא, וכל שנייה קריטית - הסורגים של הקומה השנייה - אותם הוא

על פי מידע נמצאת כנופית מחבלים. בין החיילים היה בני יקירי. בעוד החיילים צועדים בשקט בדממת הליל שלא להתגלות, הבחינו לפתע בכלבים משוטטים בקרבכם, פרץ נביחותיהם הרמות הסגירו את החיילים, והאיזור הפך לחרדת מוות. המחבלים החלו לירות אש תופת על הכוח, כדור שרק ליד אוזנו של בני, ורסיסים רבים חדרו לידו, למרות הכאב העז המפלח בגופו המשיך בלחימה עד שפתאום צעק: "איני רואה מאומה בעין!" בעקבות הפציעה והתסבוכת ובניגוד לתכנון המקורי נכנסו חיילי הכוח למבנה אותו היו צריכים לטהר בסוף המבצע. למקום הוזעק טרקטור ענק D7 שהרס את המבנה הראשון אליו היו אמורים להכנס. נמצאו בו עשר גופות של מחבלים, שהמתינו בדריכות לחדירת החיילים, להנחית עליהם מכת מוות!!!

"כאמור בני הוטס לבית החולים, כשידו הימנית זרועה בריסי רימון, והנס הגדול הרסיס שפגע בעינו נעצר במקום, ולא

הותיר נזק כלל". הרבה שלוחים יש לבורא יתברך, לעיתים הם כלבים משוטטים! (נר לשולחן שבת נח תשפ"ג הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

כצעד אחרון לפני קביעת זמן כלולות בני החתן שיחיה, התקשרתי להוריי לעדכן אותם בתאריך המיועד לשמחת הנישואין, תוך כדי שאני משתף אותם בהתלבטויות השונות ובמאמצים הגדולים לסגור מעגלים ולסכם את ההזמנות מול כל הגורמים, החל מהאולם והקייטרינג, וכלה בזמר וצלם וכו'. עודנו מדברים, ואני לא שיערתי ולא דמיינתי איזו מהלומה תנחת על ראשי בעוד שניות אחדות.

"מה אמרת?? בכ"ט באדר?" "כן", עניתי בבטחה. "לא! אל תגיד לי את זה!"

לא ידעתי מה לא מובן ומה לא טוב בתאריך זה.

שמץ של השגה לתוך אתה גיהנום עלי אדמות נולד. חודשיים חלפו, ולדאבון לב הוריו הוא נחטף מהם באכזריות רבה באחת האקציות והועף בברוטליות על עבר עגלה מיוחדת שתכולת הילדים בה הלכה והתמלאה עם כל בית שחלפו על פניו הקלגסים הרשעים.

אישה נוכרייה טובת לב ואצילת מידות שהייתה גרה בשכנות לדירת הוריי, לא יכלה לראות בשום אופן בצער ההורים. בנחישות ובאומץ לב היא החליטה לעשות מעשה: חגרה בעוז מותניה וניגשה אל עבר העגלה, וברגע של היסח הדעת שלפה משם את אליהו בזריזות ובבטחה ואימצה אותו אל ליבה כשהיא מחביאה אותו מעיניים זרות. היא הכניסה אותו אל תוך ביתה, הרגיעה את בכיו עד שנרדם. לאחר כמה שעות. כשהחושך החל לשלוט ודממה שררה ברחוב, הזדרזה ללכת להודיע להוריו על הצלחתה והצלת בניהם ממיתת חנק ורעב גם יחד. להפתעתה, עד שהיא הגיעה לשם, נוכחה לראות כי דירתם ריקה. מן הסתם הגיע תורם אף

"איך שכחנו להגיד לך! הרי פעטער אליהו ביקש מאיתנו מפורשות שלא נקבע את החתונה ליום הזה!"

"מה?" שאלתי בהלם, "למה לא אמרתם לנו כלום?"

כדאי לעצור כאן כדי לעשות היכרות קטנה עם ה'פעטער' - הדוד המדובר.

הוריי הם ניצולי שואה. שניהם 'בילו' את שנות ילדותם אי שם בינות למחנות המוות, כשהם נוכחים לראות איך העולם חרב מיום ליום, פוחדים וחרדים לגורל עצמם. בניסים מופלאים זכו כל אחד בדרכו המיוחדת לשרוד, וכך עלו ארצה כפליטי חרב בעירום ובחוסר כול והקימו את ביתם במסירות נפש עילאית. הוריהם זכו להשתתף בשמחתם כאורחי מעלה מגן עדן, כשלבטח הביעו את קורת רוחם לנוכח הנקמה המתוקה בצורר היהודים בדור ההמשך ההולך ומתרחב.

שונה היה דוד אליהו - אחי אבא. אליהו הגיח לאוויר העולם בשלהי המלחמה בעיר פעסט שבגלילות הונגריה, כשאין לו

הם להישלח אל ארץ גזרה, לקדש שם שמיים במיתת קדושים וטהורים. והישארותו גלמוד בעולמו נהפכה למציאות קיימת ועומדת.

האישה הגויה חזרה אל ביתה. היא לא הייתה מוכנה נפשית ופיזית לגדל את הילד בדרך קבע, אך רגשי הרחמים גברו על הכול, והיא החליטה לאמץ אותו כבן משפחתה. היא הסתירה את אליהו היטב, שלא תשלוט בו עין רעה, ושום אדם לא ידע על מעשיה. כך דאגה האישה לכל מחסורו במסירות נפלאה. עם גדילת הילד הוא נשלח ללמוד במוסדות העירוניים ונרשם כבן לאותה משפחה. לטובת נפשו של אליהו לא גלו לו דבר וחצי דבר על מקור מוצאו, וכך גדל והתחנך כנער גוי לכל דבר ועניין.

"בין כה וכה לא נצליח להעביר יותר מקליפת השום על התופת הנוראה" - היו חוזרים ואומרים תמיד, אך בכל עת ומצב התחזקו באמונה ובשמחה.

כמה שנים לאחר סיום המלחמה החל אבי להתעניין פה ושם אולי ימצא איזה נצר ממשפחתו. הוא החל לחקור את כל הפליטים שהגיעו לאזור, אולי ימצא איזה מכר וגואל למרות הסיכויים האפסיים.

ההשגחה הובלה אותו באופי מופלא: באחת מהתחנות ששהה אבי הוא פגש בידיד בית אבא שבכוונה תחילה החביא את בנו אצל אחת ממשפחות הגויים טרם הגירוש. וכעת, לאחר שבניסים גלויים זכה לשרוד, חזר אל עיר מגוריו כדי לתור אחר בנו. כיון שהיו הרבה משפחות מאמצות אל אוזניה של אותה אישה אומנת-מאמצת הגיעו השמועות כי פעולת הגרמנים הארוכים באזור מגוריה הושלמו כמעט כליל, וכי רוב היהודים עלו על המוקד, ועל כן הייתה בטוחה בדעתה כי אף ממשפחת אליהו לא נותר מאומה, שזה אומר שהוא יישאר בחזקתה כל חייה.

המאומץ לטובת משפחתו המקורית. כשהם גילו סימני נכונות לכך, הזדהה בפניהם והציג את עצמו כאחיו של אליהו. בגבורת נפש ובמסירות מסרה האם המאמצת את פרי טיפוחיה, ואף הגדילה לעשות וציידה אותם בכל טוב ובשלל בגדים וציוד, מעדנים ומטעמים שהיו להם למשיב נפש.

לאליהו ארך כמה ימים לעכל את התמורה שעברה עליו אך עד מהרה יישר קו עם אבי והם התחילו לנהל את החיים בהתמודדות משותפת.

הם הגיעו יחד ארצה ושוכנו במעברות. בעת שהקימו הוריי את ביתם הוזמן אף הוא לגור בקרבתם. לצערנו, הצלקת שליוותה אותו מימי ילדותו הטרופים מנעה ממנו מלהינשא ולכן הוא נשאר גלמוד וערירי, אך התנחם בראותו את משפחת אבי הולכת ומתרחבת ברוך ה'.

הוא היה מעורה היטב בחיק המשפחה, ונוכחותו כיבדה כל פעילות ושמחה. תמיד נטל חלק בראש כשושבין השמחה

שהכחישו את דבר אימוץ ילדי יהודים ולא היו מוכנים לוותר עליהם בשום מחיר, הוא חשש מאוד לגורל בנו, לכן התחפש לנוכרי מקומי והלך לבקר במוסדות הילדים באזור, כשכוונתו המוסתרת היא לתור אחר הילד.

והנה באחד הימים הוא פגש בנער שפניו מוכרות לו ביותר. קלסתר פניו העיד בו כי הוא שייך לבני משפחתנו, אך כדי לא לעורר חשד ומהומה נצר את הדבר בליבו. כשפגש את אבי, הביא לפניו את הידיעה המרעישה.

אבי כמעט התעלף בשמוע זאת. "העוד אליהו אחי חי? אלך ואראה אותו במהרה, שלא להפסיד את ההזדמנות!" הוא בירר על מקום לימודו ויצא לדרך. מייד כשראה אותו ידע בוודאות ובלי שום צל של ספק שאכן מדובר באחיו האובד. הלך אבי והתחקה אחר צעדיו וכך התוודע למקום מגוריו באותו בית ששכן בסמיכות לבית הוריו. כדי לשמור על חשאיות התחיל לרקום קשר עם ההורים ותוך כדי ניסה לרחרח אם יהיו מוכנים לוותר על בנם

בכאב רב סיפרתי שמאמצים רבים מאוד נעשו לסדר ולתכנן הכול לקראת יום זה, ודחייה או הקדמת זמן החתונה תביא אי נעימויות לרוב, שלא לדבר על קנסות מפאת ביטול או שינוי הזמנה.

האמת היא, שעם אליהו יכולתי להסתדר מצוין. הייתי יכול לפייסו בהענקת מתנה יפה ומכובדת, להתנצל בפניו בכל לשון של כאב וצער, אך את הוריי בשום אופן לא אצליח לרצות.

לא היה לי נעים לשוחח על כך עם המחותן, שגם הוא כמוני התייגע רבות עד שהגענו לסיום שלב ההזמנות, אך מצוות כיבוד אב ואם קמה וגם ניצבה מול עיניי, ועם כל הקושי והכאב החלטתי לנסות, בתקווה שמעשה ידי יצליח.

תחילה התקשרתי לאחראי האולם. ולמזלי הרב הוא אמר שבדיוק התפנה מקום בחי באדר. ביקשתי ממנו על אתר לשמור עבורי את התאריך, אך הוא הסכים לעשות זאת רק עד למחרת בשעה זו. כך התחלנו ליישר קצוות ולתאם בין כל הגורמים

כשהגיע מפתיחת שערי האולם עד צאת אחרון המשתתפים. הוא אף היה מביע את רצונו בגלוי, אך דא עקא שכל בקשותיו היו צריכות להיענות בדיוק כפי ציפיותיו.

היינו כמובן מכבדים מאוד את רצונו ומתנהגים אליו בשיא הכבוד והרגישות. הוא מאוד נהנה לבוא להשתתף בכל אירוע ובכל אספה, וכאן הגענו לסיפור: מייד עם שבירת הצלחת וקריאת התנאים הודיע אליהו להוריי שביום כ"ט באדר עליו לעבור הליך רפואי, וביקש להתחשב בו ולקבוע את אירוע החתונה לתאריך אחר על פני לוח השנה. התברר שההורים לא חשו צורך של ממש ודחיפות להודיע לנו על כך, והדבר פרח מזיכרונם.

"העובדה שיתקיים אירוע במשפחתנו ללא נוכחותו של פעטער אליהו לא תעלה על הדעת" - הכריזה אימי. "בהיעדר הדוד מהשמחה ניאלץ אף אנו להדיר את רגלינו מהחתונה" - החרה החזיק אחריה אבי שיחיה.

אם כן, מוכרחים לעשות הכול כדי לאפשר את השתתפות אליהו בשמחתנו!

הרלוונטיים. כמעט כולם הביעו את הסכמתם. כשאני זוכה לקבל מחלק מהם מנה מכובדת של דברי מוסר וחינוך על כאב הראש שאני גורם להם... אך ברוך ה' קיבלתי הכול באהבה. רק בכמה דברים נשארנו תקועים, והייתי צריך להזמין שוב ברמה פחותה קמעא ממה שהורגלנו ומכפי שהזמנתי בהתחלה.

בשלב זה סיכמתי עם האולם לתאריך הני"ל. שעות של מחשבה, עשייה וריצות השקענו בהזזת התאריך, אך בסוף דבר אפשר לסכם כי השמחה הייתה פחות או יותר מושלמת, למרות אותם כמה פרטים שהייתי זקוק לוותר עליהם.

איכשהו הרגשתי הייתה כי טובה גדולה גמלתי עם הוריי ושמחתי מאוד על קורת הרוח וההנאה המרובה שזכיתי לגרום להם. במיוחד רבתה השמחה וגאתה ההתלהבות כשהדור אליהו פיזז במלוא העוצמה בתוך המעגלים בשמחתו כי רבה. רק מתי מעט מהמשתתפים ידעו כמה זיעה, טרחה ועמל היו מנת חלקנו כדי להגיע לרגעים אלו.

לא הייתי יכול לעמוד בזה! המתח והחרדות, הבלבולים והדאגות היו נראים לי הרבה מעבר ליכולת הסבלנות שלי.

אנחנו, שחשבנו כי היטבנו עם ההורים, נוכחנו לראות כי המרוויחים העיקריים של הסיפור היינו אנחנו בעצמנו, המחנותים עם החתן והכלה, שיכולנו לערוך חתונה מכובדת ושמחה.

את שכנו, אדם עשיר. להפתעתו פנה אליו אותו גביר: "תגיד לי, אולי אתה יכול לפתור לי חלום, איני יודע מה פשרו.

הלילה - אבי ז"ל הגיע אלי בחלום ואמר לי: "תמלא את הבית בספרים!" ואני לא מבין - מה אבי רוצה ממני, שאקנה אבני מילואים, זוהר, קצות החושן..."

אמר לו אותו אברך: "אביך התכוון שתקנה ש"ס שוטנשטיין!" הדבר התקבל על לבו, התחבר לרעיון, זה פתרון אמיתי לחלום, הוא מכניס אוצר בבית, ועל כולנה, את זה הוא יפתח..."

עם אבא שמגיע מעולם האמת לא רבים ולא מתווכחים - כבר למחרת - ניגש הגביר שמח וטוב לב לשכנו האברך וסיפר, כי אכן עשה כעצתו והש"ס כבר בביתו.

או אז אמר לו אותו אברך: "יש לי בשבילך כבר "שואל" לש"ס שלך, מברכות ועד נדה!"

משמרת השלום הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com

השוטנשטיין שהגיע באורח פלא

נשוא הסיפור הינו בעל תשובה יקר אשר נמצא בתחילת דרכו. קבע עצמו להיות "יושב אהלים", לומד בכלל. ביום שלישי שעבר, קיבל החלטה אמיצה ללמוד את כל הש"ס!!!

אבל איך זה אפשרי, בלי מגיד שיעור?! כמובן שזה יתכן בעזרת ש"ס שוטנשטיין הנפלא, אלא שש"ס זה עולה ממון רב ואין לו את הכסף הזה.

מה עושה יהודי בעת כזו? עמד האיש והתפלל מן הלב לבורא עולם, ביקש שישלח לו ש"ס שוטנשטיין.

לאחר מכן סיפר לאברך שיושב לידו את רצונו העז ללמוד את כל הש"ס ואת תפילתו.

אותו אברך אכפתי שמע וקיבל. והנה כאשר חזר לביתו, פגש בחדר המדרגות

ביום חמישי, בבית המדרש, אותו בעל תשובה כבר היה רכון על גמרא כחולה, הוא יצא אל הדרך!) "נר לשולחן שבת" יש"כ להרה"ג רמ"ו)

הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

"הכל כתוב בכי תבוא!"

סיפר ידידי שליט"א: משפחתנו ילידת הולנד, סבא רבא איסלר היה תלמיד חכם ואיש עשיר. היה להם עסק גדול של כלי נגינה. במלחמת העולם השניה הם התחבאו בשני מקומות מסתור. גברים ונשים. הבנין בו התחבאו הגברים היה מול המפקדה הנאצית בעיר! החביאה אותם גרמניה חסידת אומות העולם, נשואה להולנדי, שאחיה היה בכיר ב.ס.!. בעקבות הלשנה הגרמנים תפסו את הנשים. הגויה העבירה לגברים מכתב בו הודיעה את הבשורה הרעה, כתבה מי

האיש שהלשין עליהם וסיימה: "תתפללו לאלקים שישמור עליהם".

הבלתי יאומן קרה - כל המשפחה שלי חזרה מהמלחמה בחיים! סבא חלם לפני השואה שני חלומות מטלטלים: באחד ראה והנה כל הרקיע מעליו עננים שחורים, ואומרים לו, שעומדות להגיע צרות רבות ליהודים, אבל בגלל שהוא עשה הרבה חסדים משפחתו תנצל.

בחלום השני, חלם שהוא טובע בים. פתע בא איש זקן, מחזיק בידו לחמניה ארוכה - בגט צרפתי ואמר לו: "אתה הצלת אנשים רבים, בזכות זה תנצל" - הושיט לו את הבגט, הוא תפס בו והזקן משך והעלה אותו מהים!

היה להם עסק של כלי נגינה. מדי יום רביעי היתה מגיעה סחורה לחנות. פעם הסבתא שמה לב שהגוי הנהג לא נראה טוב, היה חיוור. שאלה אותו לשלומו, אם הוא חולה.

סיפר שבגלל עניותו אין להם אוכל - 'אני והילדים שלי הולכים למות מרעב'. הכניסה אותו לביתם, הכינה שבעה סנדוויצ'ים לכל משפחתו. ואמרה לו שמכאן ואילך בכל פעם שהוא מגיע היא תיתן לו אוכל בשפע לכל בני ביתו, אמרה ועשתה.

בשלהי מלחמת העולם היה רעב המוני בהולנד, הידוע בכינוי "חורף הרעב", בהולנדית hongerwinter! ארבעה מליון נפש חיו בתת תזונה, שמונה עשר אלף הולנדים מתו מרעב! הגויה שהחביאה אותם הודיעה להם: 'זהו, אין לי יותר אוכל להביא'. סבא יצא לרחוב. על אף האזהרות והתחנונים שהזהירו אותו לבל יצא 'יתפסו אותך, אתה נראה יהודי...' אך הוא אמר שחייבים לצאת, אחרת נמות ברעב. ברחוב השני או השלישי פגש את הגוי המוביל ההוא, שהם הצילוהו מרעב. מעתה ואילך הוא דאג להם למזון. ממש שלח לחמך!!!

ביום התחבאו בתוך מחבוא, מרתף מוסתר מאחורי ארון. בלילה היו עולים וישנים בדירה. כל בוקר, לפני שירדו ונכנסו למחבוא, סבא היה מאוורר את המצעים. מקפל ומסדר אותם הדק היטב. יום אחד הגיעה ביקורת פתע של הגסטפו לבית בו התחבאו. עברו בדירה לחפש יהודים. הקצין חשד ושאל את בעל הבית, למה אתם צריכים כל כך הרבה מיטות?!

האיש השיב שיש לו אח בכפר, שכאשר יבוא עם משפחתו, יהיה להם היכן לישון. איש הגסטפו הרים את השמיכה ונגע בסדין. לבדוק, והיה אם מישהו ישן במיטה בלילה היתה עדיין חמימות במיטה - רשעות שטנית - נס שסבא איורר!

במחבוא, סבא כתב לוח שנה מן הזכרון. אחרי השואה הם בדקו והכל היה מדוייק! הנשים, גורשו למחנה טרזינשטט. שש שעות לפני שהנאצים עמדו להרוג אותם,

"מי האמין שישארו יהודים בעולם, והנה אני זוכה לעשות ברית לנין שלי!"
 לימים, אחרי המלחמה, הבת שאלה את אמה-סבתא: "איך נשארו יהודים מאמינים, שומרי תורה ומצוות, אחרי כל מה שעברנו - זוועות נוראות, יסורים, רעב, ניסויים?!"

סבתא פתחה את ספר דברים, את פרשת כי תבוא-הקללות: "ראי, הכל כתוב כאן--נהייתי יותר מאמינה אחרי השואה!"

"נר לשולחן שבת" כי תבוא תשפ"ג הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף
p0583271323@gmail.com

**לאחר 12 שנה! חזר הגביר לאברך
 שביקש את עזרתו, והעניק לו תרומה
 מכובדת!**

אחד האברכים מהכולל שבו למדתי פנה אלי וסיפר לי שהוא דחוק מאוד בפרנסה. יש לו חובות גדולים בעקבות חתונת בתו.

הרוסים הקדימו וכבשו את טרזינשטט. הרוסים לא נכנסו פיזית, עמדו בחוץ, פחדו להכנס, חששו שהנאצים לבשו בגדי אסירים ומתחבאים בין יושבי המחנה. הם אסרו על יושבי המחנה לצאת. זרקו להם אוכל מבעד לגדרות. סבתי פתחה קופסת שימורים, זה היה בשר ורוד, מאד מגרה, נראה טוב. הבת הקטנה כולה מורעבת התחננה לאכול. אך סבתא בתקיפות אופיינית אמרה: "לא ולא, אנחנו לא אוכלים את זה, זה חזיר, כולם חושבים שזה דג סלמון, אנו לא נאכל את הדבר הטמא הזה! ילדתי, אל תגלי לשאר האסירים שזה חזיר, פיקוח נפש, הם חייבים לאכול כדי להשאר בחיים".

הרוסים זרקו גם ירק 'רברבר'. זה החיה אותם. כל שנה לכבוד חג הפסח סבתא היתה מבשלת 'רברבר', רוקחת ממנו מעדן, זכר והודאה לניסים שהם עברו.

בבריתות במשפחה, סבא שכיבדוהו להיות סנדק, היה מחזיק את התינוק ובוכה בכיות נוראות. אומר בהתרגשות:

הוא מחפש גמ"ח או אדם שילווה לו עשר אלף דולר. הוא מבטיח להחזיר את הכסף בתוך חודשיים וחצי.

אמרתי לו שאני אחשוב על זה. אולי אוכל לסדר לו משהו. הלכתי לבית ומצאתי שיש לי בחסכונות סכום של שלוש עשרה אלף דולר אותם הכנו לחתונת הבן הקטן שכבר בא בברית האירוסיין ובעוד שלושה חדשים החתונה אמורה להתקיים בעז"ה.

היה לי קשה מאוד להחליט האם להלוות לו את הכסף. מצד אחד, הוא מבטיח להחזיר תוך חודשיים וחצי, כלומר שבועיים לפני מועד חתונת בני. אבל מצד שני, חששתי האם הוא יוכל לעמוד בדבריו ולהחזיר מכיוון שהוא, כפי שסיפר, נמצא בחובות.

התייעצתי עם מורי ורבי. שטחתי בפני את המקרה. הוא המליץ לי להלוות לו גם בגלל שהכרנו אותו שהוא אדם קשר והגון ובפרט שהתורה הקדושה אומרת על זה: "בגלל הדבר הזה יברכך ה'" (דברים טו, י).

"אם כן", הרב אמר לי, "תהיה בטוח שגם אם הכסף לא יחזור אליך בזמנו - תבורך מן השמיים. ברכת שמיים שווה לאין שעור יותר מעשרת אלפים דולר".

שמעתי לרבי ומורי והילוותי לחבר את הכסף. הוא בירך אותי ושמח שמחה גדולה כי הכסף הזה יעזור לו לכלכלת משפחתו ויחלץ אותו מן המצר.

כעבור חודשיים התחלתי כבר לדאוג. למרות שנפגשנו מדי יום ביומו בכולל, לא נראה ממנו שום סימן שהוא מתכנן להשיב לי את הכסף, אבל נמנעתי מלומר לו דבר כדי שלא אכשל בעוון: "לא תהיה לו כנשה" (שמות כב, כד).

אחרי שבוע הוא כבר לא הגיע בכלל לכולל. כבר הבנתי לקראת מה הדברים הולכים... באותו יום קיבלתי טלפון מהאולם של החתונה כי עלי להביא דמי מקדמה. בחד ה' יתברך שלושת אלפים דולר שנשארו אצלי הספיקו בדיוק לצורך זה.

הוא הבטיח שאם יוכל לתמוך בי, הוא יתקשר אלי. "שלום וברכה", הוא אמר, "רציתי לומר לך שמאז שעברו שתיים עשרה שנה לא שכחתי אותך! וכל פעם רציתי לסדר לך עזרה, אבל לא עלה בידי".

"אתמול התאספנו אני וארבעה מחברי הנגידים. העליתי את הנושא שלך. כל אחד תרם לך עשרת אלפים דולר. ממש עכשיו הפקדתי לחשבונך חמישים אלף דולר!".

הייתי בהלם מוחלט ולא הצלחתי לפצות את פי. כעבור מספר שניות של שתיקה סיפרתי לו שהיום בערב אני מחתן את בני והכסף הזה יועיל לי מאוד. הוא שמח מאוד ונתן לי את שמו ושמות חבריו. הוא ביקש שבני החתן יזכיר את השמות בזמן החופה.

סיימתי את שיחת הטלפון. הייתי המום לגלות כמה גדול ה'. עד כמה הדבר גלוי שלא מפסידים ממעשי חסד! אני הלוויתי לידיד עשרת אלפים דולר וזכיתי שכל

עברו חלפו להם חודשיים וחצי. אותו יהודי נעלם מהכולל וגם לא התקשר. עבר עוד יום ועוד יום, כשהחתונה של בני קרבה ובאה ואני לא יודע מהיכן אוכל לשלם.

ערב החתונה הגיע והכסף איננו. ישבתי בחדר לבד ושפכתי את צקון ליבי לפני ה'. אמרתי: "ריבוננו של עולם, עשיתי לפי עצת תלמיד חכם להלוות לאותו יהודי. אני לא מתחרט על כך שעזרתי לבנך ולמשפחתו, אלא שכעת אני צריך לכסף כדי לשלם הלילה הקרוב את הוצאות החתונה. אנא, ברחמיך המרובים גלה לי את גדולתך והושיעני!" כך התפללתי במשך רבע שעה ואז... הטלפון מצלצל.

זה היה עשיר מארה"ב. שתיים-עשרה שנה! קודם לכן לפני חתונת בני הבכור ביקרתי אצלו. מכיוון שספרתי לו על מצבי הקשה ושאני בעל חוב גדול - הוא רצה לעזור לי בסכום מכובד כשיזדמן לו, לכן הוא שמר את מספר הטלפון ופרטי חשבון הבנק שלי.

נדיב החליט לתת לי במתנה בדיוק סכום כזה.

החתימה התקיימה בערב בשמחה גדולה. בשעה מאוחרת חברי הלונה הגיע בפנים חיוורות ומבושות. הוא ניגש לאחל לי מזל טוב. הלכתי איתו לצד וסיפרתי לו כמה הרווחתי בזכותו.

הוא שמח מאוד. אמרתי לו: "הקב"ה נתן לי פי חמישה ממה שהלוויתי, לכן גם אני רוצה לתת מזה 'חומש' לצדקה. זה יוצא בדיוק עשרת אלפים דולר ולכן ההלוואה נהפכה למתנה!!!".

עיניו של חברי אורו ופרצנו בריקוד כשהתזמורת מלווה אותנו בשירה: "כי הרבית טובות אלי, כי הגדלת חסדך עלי, מה אשיב לך והכל שלך... ואנחנו עמך... החפצים לעשות רצונך".

(פניני עין חמד) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com